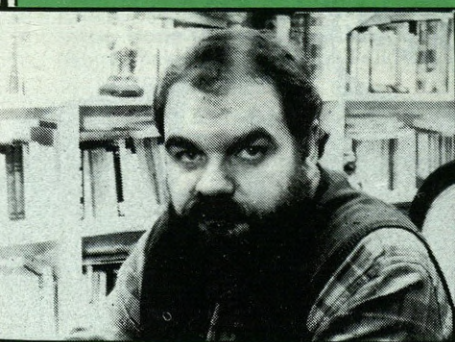

ARGIA

1986 Abendua 14 — XLIX urtea — 1129. zenbakia — 130 pezeta (BEZ barne) / 7 libera

PATXI NOBLIAREKIN, SOKOAKO BERE TXOKOAN

Mario Onaindia:
«Marko politikoaren aldaketa eskatzea
denbora galtzea da»

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

EKO LASARTE

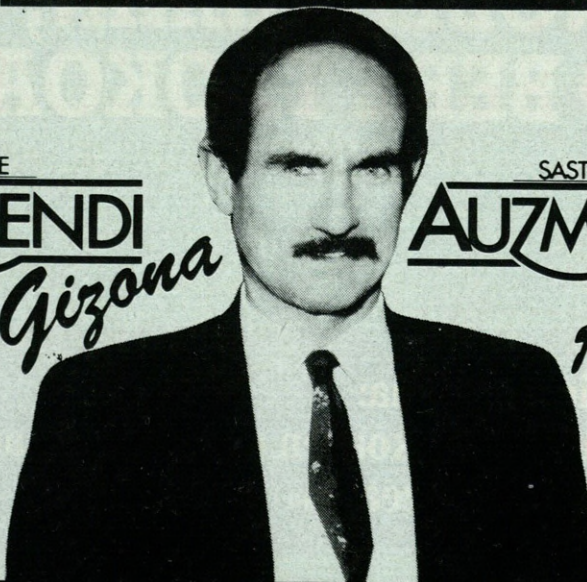
Loidi auzoa, z/g. Tel. 36 12 79
LASARTE

Vivodist

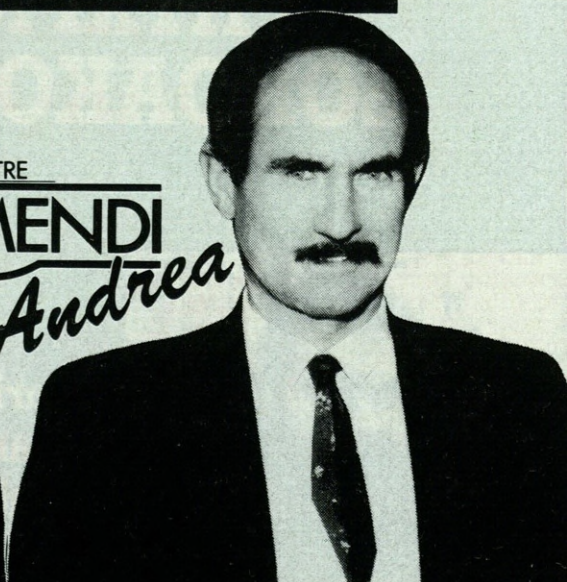
*Donostiako
emakumeak gizasemeen pare azkenean.*

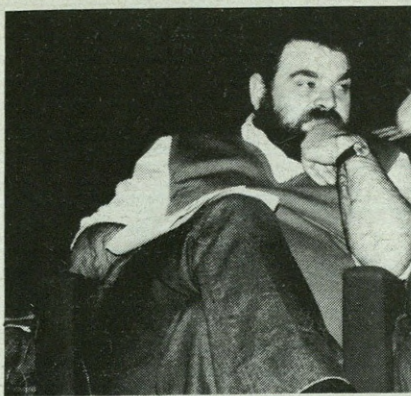
AUZMENDIK BISKIAK ORAINGOAN

SASTRE
AUZMENDI
Gizona

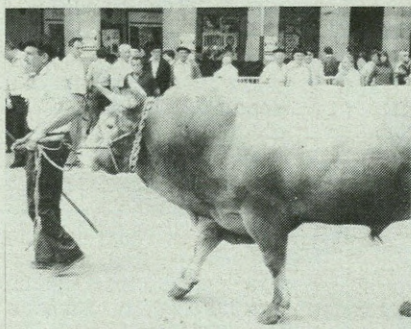
SASTRE
AUZMENDI
Andrea

Mario Onaindiarekin izan gara luze, hauteskundeen emaitzez hitzegiteko asmoz. Burgoseko juiziotik aurrera bila-kaera luze bat eraman duen pertsona dugu Mario Onaindia, berarekin batera orain Euskadiko Ezkerra den hau ere aldatuz joan delarik. Bilakaera hau, hauteskundeotan Euskadiko Ezkerrak izan duen igoera, eta gobernu posibleak izan dira hitzegin ditugun gaiak. **14. orrialde** aurrera.

Ipar nahiz Hegoaldean, feriak eta azokak nonahi ditugu egunotan. Egunotan ospatzen da Zumarragan hain famatua den Santa Luziako feria. Feriak eta azokak aspaldidanik erroturik dauden ospakizunak dira gure herri eta hirietan. Orain Zumarragan Santaluziaz egiten dena 1726a arte Ezkion egiten zen zaldien salerosketan zentratua. **22. orrialdean.**

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.I.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaika Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gasteizen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Elosegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etzezarreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarriñandia, J.L. Alvarez 'Txillardegia', Mikel Ubillos, Urederra.

Marraskilariak: Joxemi, Julio.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

1.128. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

13.— Ttanttaka. **E. Galar.**

14.— Mario Onaindiarekin elkarriketa. **I. Uribe.**

18.— Nazioartekoa.

ERREPORTAIK

20.— Korala. **Iñaki Irazabalbeitia & M.J. Barandiaran.**

22.— Hegoaldean zein Iparraldean, feriak ugari eta nonahi. **Gorritxo.**

24.— Urralbururen hitzak Perdoni buruz lasaigarri gertatu dira. **I. Camino.**

27.— Aste honetako elkarriketa: Patxi Noblia. **Artaso.**

32.— Abortoa, berriz auzipera. **Laura Mintegi.**

36.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

37.— Kultur ataria. **Sabin.**

38.— Hiru estreinaldi Azpeitiako Antzerki Topaketetan. **P. U.**

40.— Belladona, emakumeek egindako rocka. Iruñetik. **Zaldipoto.**

42.— Sorozabalek irabazi zuen Xenpelar saria. **Zaldubi.**

ETA BESTE

45.— Zubietako hipodromoa aurrera. **G.A.**

47.— Bertsoak. **Aitona.**

48.— Denborapasak.

50.— Azkena: **Martin Ugalde.**

Ez da prentsan agertu zalea, Patxi Noblia. Eta hala ere, munduko paper guztietan azaldu da, jendarme artean preso, bere lantegitik presondegira darabaten jereñte burumakurra. Inguruko diru zikin guztiak garbitzen dituen mamutzarra erakutsi digute komunikabide espainolek, eta guk aldiz gehiago ezagutzen genuen Seaskaren ekitaldietatik eta Herri Urrats-eko edozein tabernatik. Libratu eta bihamunean, «Sokoa»ko bullegoko atea zabalik dauka Patxi Noblia euskaltzaleak **ARGIA**rentzako. **27. orrialdean.**

Hiru estreinaldi izango ditugu aurten Azpeitiako IV. Euskal Antzerki Topaketetan. Azken urteotan bezala, abenduan euskal antzerki frango ikusteko parada egokitzen da Azpeitian, bertako Euskal Antzerki Topaketetan Euskal Herriko antzerkigintzaren eskaparaketxoa muntatzen delarik hirurasteren buruan. Aurtengoan bederatzit alde pasatuko dira Azpeitiako tauletatik barrena, bien bitartean, giroak sortzen duen aukera profitatuz, euskal antzerkigintzaren kongresu ttipi bat burutzeko asmoa ere badelarik. **38. orrialdean.**

Administratzailea: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 130 pezeta / 7 libera (BEZ barne).

1986. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....4.800 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....330 libera.
Estatu Espainola.....4.800 pezeta.
Beste atzerriak.....6.600 pezeta.
Airez.....10.000 pezeta.

ABENDUA 14 ABENDUA 20

abenduarien 16an
ilbete

mareak: (abenduarien
14an)
gora: 03.13 eta 15.34
behera: 09.24 eta 21.39

eguzkia: (abenduarien
14an)
irten: 08.30
sartu: 17.48

liburuak

Mikel Mendizabal

Titulua: Harkaitz, elurretako haurra.
Egilea: Jesus Mari Arrieta
Argitaletxea: Erein
Ezaugarriak: 140 orrialde, 550 peza

J.M. Arrietaren liburu honek, gure herriko prehistorian bizi den famili baten bizitza kontatzen digu. Bertako protagonista Harkaitz dugu, mutil koxkorra bizitzaren abenturarekin maitemindurik aurkitzen dena; arkaizeko giro beroa delata, urtaroen joan-etorriak, ehizea... egunero badu Arkaizteko gora-beheraren bat, asperturik ez sentitzeko. Hala eta guztiz, mutilak barneko grinak bete nahiean, gure menditik barneratzea erabakitzen du bidai luze

eta arriskutsua eginez. Honela euskal mitologiako pertsonai ezberdinak ezagutzen ditu bertako abentura ezberdinak: Lamien liluraketa, basajaunaren leiltasun kementsua, Mariren esku zabal eta latza, jentilen ogi misteriotsua edota Tartalon krudelkeria. Denen ezaugarri nabariak erakusten dizkigu Arrietak, modu entretenigarrian. Azkenik, Harkaitz, lau pertsonai bitxi eta arreen laguna egiten da eta nola ez, errege gaiztoarekin eta bere aberastasunarekin borroka latza du bertako bizilagunak babestu nahiean.

Liburu eder honek ez du aspertzeko momenturik, bere 140 orrialdeak tirada batean irakurtzen dira, bertan abenturaz aparte gure mitologia eta ohitura zaharren deskribapena, matriarkatua, arkaitzen margoketak, erlijio prerromanikoa... modu erraz eta arinez azaltzen bait da, bere euskara garbi eta arina bezalakoa.

Titulua: Mari xor eta beste
Egilea: Jose arratibel
Argitaletxea: Erein
Ezaugarriak: 60 orrialde, 370 peza

Lehengo astean, Jose Arratibelen hiru ipuin aurkeztu bagenitun, oraingo honetan beste lau eskein-

tzen dizkigu idazle Ataundar honek. Sorginkeria dugu liburu honen gai nagusia, lehenengo ipuinan ezik, neska desgraziatu eta marginatu baten istorioa kontatzen duena, zenizienta edo... oso antzekoa. Hurrengo hiru ipuinak ordea, «Andregai sorgina, sorgina eta

ama alarguna eta sorgina eta emakume eder bat» kas-ta handiagokoak dira. Bertan, sorginen gaiztokeri bitxia eta zenbait pertsonen kontrako kolpea kontatzen digu, misterio berezi eta euskal kutsu herrikoiez idatzirik.

Autoreak jasotako ipuinekin edo kutsu berezi haue-tan inspiraturik, istorio oso politak lortu ditu, gazte-txoentzat edo Euskaldun berrientzat primerakoak izanik. Pena hori bai, hain motzak izatea.

Titulua: Bakarneren gaztelua
Egilea: Joan Mari Irigoien
Argitaletxea: Erein
Ezaugarriak: 100 orrialde, 475 peza.

Ikastola bateko andereñoa, bere klase arrunteko monotonía autsi nahiean, klasera iritsi eta bere aitak idatzi zion ipuin hasiera bat kontatzen die, haurrak jarrai eta buka dezaten. Bertan unibertso bateko hiru planeta aurkezten dira, Argi, Ludieta eta Belun. Bakoitzak bere ezaugarri bereziak ditu, batzuk argia, bes-

teak ordea, iluntasun erabatekoa... Planeta bakoitzeko bizilagunek, bere konzeptu eta ezaugarriak esplikatzen dituzte, hots, denbora, eguna, ametsak, errealitatea... dena ederra benetan, baina beranduago zenbait mundu ezberdinetako bizilagunak elakartzean, ezinbesteko iskanbilak sortzen dira poderea, indarra e.a. kontrolatu nahiean.

Liburu arraroa, bizitzaren zenbait funtsezko oinarri aztertzen ditu ordea. Asepti-

koa deskribatutakoan eta bitxia gaiaren aukeran, hori bai nahiko lapaitza egin ahal zaigu zenbait alditan orrialde batzu barneratu ondoren.

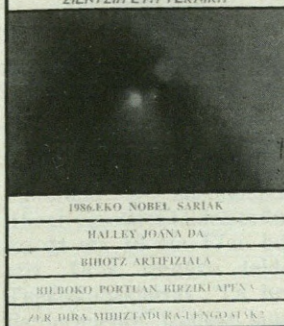

Titulua: Euskal hizkuntza eta literatura
Egilea: Joseba Butron, Jo-kin de Pedro eta Jose Marri Olanga
Argitaletxea: Erein
Ezaugarriak: Testu liburu, 312 orrialde.

Lehehengo BBB-ko, hamalau-hamabost urteko neska-mutilentzat argitaratu du Erein-ek liburu hau. Berriz ere gure hizkuntza etza literatura landu nahiean. Liburuak, hiru atal landu nahi ditu: gramatika, teknika, eta literatura. Hasieran, ortografia, lexikogintza, izen ta aditz sintagma eta perpau-sak lantzen dira. Teknika atalean, idazketa, elkarrizketak, testu egiturak... Eta azkeneko partean, bertsolaritza, ipuinak... aztertzen dira. Liburu ederra, kanpotik ikusita behintzat; azken hitza beti bezala, (indarrak gabekoa hori bai) ikasle sufri-tuek izango dute.

ELHUYAR 6

ZIENTZIA ETA TEKNIKA

Aldizkariaren izena: Elhuyar

Ezaugarriak: hilabeteroko aldizkaria, 6-garren alea, 400 peza.

Bizitza moderno honetan bizirik iraun nahi duenak, ezin bestekoa omen du inbento edo ikerketa berrien zenbait nozio izatea. Eta hortan saiatzen ari dira elhuyar taldekoak, hau da, euskaldunen mentalitate eta ezagupenak etorkizunari begira prestatu nahian.

Azken ale honetan, hamairu artikulu ezberdin eskeintzen dizkigute:

- 1986-eko nobel sariak
- Burdin zaborrak birziklatu asmoz Bilbon
- Eguzki erlojutik-erloju autonomora
- DOSSIERRA: Giza motorren hondamena eta teknikaren aurrerapena. Bi-hotz artifiziala: miraria ala negozio iluna
- Dunak; hareak-muino ezezagunak
- korrosioa
- anfibio harrigarri horiek
- Halley-k gorde ezin izan duen zenbait sekretu
- Untziaren historia VIII: Baporeak
- Donostiako medikuntza zinemaldia
- Zientziaren sorrera Grezian. Aro Helenikoa
- Mihiztadura-lengoaia eta goi mailako lengoaiak. Noiz eta zergaitik
- Indar kosmikoen batasuna.

Posibilitate interesgarria Elhuyar-ek eskeintzen duena: Zientziaren ulerpene ez dadila pribilegiatu batzuen eskusibitatea izan, bere oinarri ximpleena baina garrantzizkoena aldi berean, edozeinek ulertzeko posibilitatea izan dezala. Eta be-

netan erraz eta motibadoreak, aldizkari honek dituen artikulu ezberdinak. Norbaiti harpide egitea interesatzen bazaio, bere prezioa 2200 peztakoa da. ELHUYAR elkarte, Urbietako, 7-3. ia Esk. Posta kutxa, 361. Zerbakia: (943) 429945. Donostia.

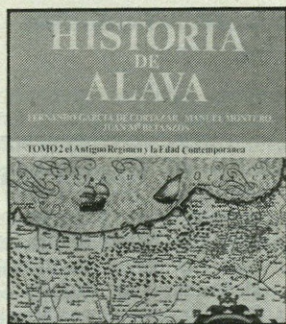
Fanzinearen izena: Desastre

Ezaugarriak: 4-garren zenbakia, 5 franko edo 100 peza, 12 orrialde

Beste aldeko gazte talde batek, hego aldeko mubidaz maitemindurik, mugimendu edo idea, ipar aldera eramaten saiatu dira eta hona hemen emaitza. Aldizkari abertzale eta punk-radikala, bertan, betiko gaiak ukitzen ditu: Gendarmeen aurkako komikiak, errefuxiatuak, gazte-etxeak, zezenlariei kritika latza, biolentzia... Ilustrazio asko eta idazkera ezinbestekoa. Badakizue ba, beste aldeko mubida apoiatzen hasi nahi duzenok... Desastre!!

ASTE HONETAN NABARMEN

Araba ez baztertze saioan

Titulua: Historia de Alava

Egilea: Fernando Garcia de Cortazar, Manuel Montero, J.M. Betanzos, Severino Sanchez

Argitaletxea: Txertoa

Ezaugarriak: Bi tomo, 134 eta 232 orrialde.

Askok harrituko zarete, azken denbora honetan ateratako, Arabari buruzko liburuegatik, eta honek noski, bere arrazoiak ditu, baina benetazkoa, bere historia eta instituzio bereziengatik da. Tradizionalki, arabak, gure Herriko probintzi ahaztuena izan da, nahiz

eta gure herriarengan zuen pisua gero eta handiago izan. Arazo honen egoera garbia izanik, Garcia de Cortazar eta Monterok, probintzi honen historia bultzatzea erabaki zuten eta Txertoa argitaletxearen bidez bi tomo hauek atera dituzte. Lehenengo liburuak hiru atal ditu:

Hasieran, probintziako prehistoriari buruz hitz egiten du: Neolitikoa, brontze aroa, eta europako migrazioak. Ondoren Araba Erromatarren garaian: antzinako herri eta lurraldeak, erligioa, bidaiak... Eta azken atalean, erdi aroko Araba dugu, hau da Musulmanak, rekonkista, Nafarroa eta Castillaren eragina, eliza, hiriak, kofradiak, gosea, pestek, ekonomia eta eraiketa politikoa.

Bigarren tomoak, zazpi atal ditu. hasieran aro moderno aztertzen du: monarkia, castillaren politika, Gasteizen indarra, Arabako

diputatua Euskal instituzioetan, urte aroa, demografia XVI eta XVII mendeetan, foralismoa, zentralismoaren aurkako borroka, ardoa eta ekonomia. Ondoren antzinako erregimenaren krisi aldia, inepentzi eta konbentzio gerrak, Fernando VII eta gerra karlista. Hirugarren atalean foruen azken aroa. Laugarrenean 2-garren gerra karlista. Bostgarrenean araba errestituzioan: politika, kultura, demografia eta eliza. Seigarren atalean errepublika eta guda zibila. Bukatzeko frankismotik nazionalismorako aldeketak: Frankismo garaiko ekonomia, politika, industria, nekazaritza, kontzertu ekonomikoa, demografiako iraultza, eta trantsizio politikoa.

Nahiz eta gaia serioa izan, liburua modu entretenigarri eta ulerkorrean idatzita dago, edonork hartu ahal dezan.

zinema

Hernaniko zine-klubak hilaren 19rako "Bandera negra" filma proiektatuko du, San-tiusterrin.

Goierriko zine kluba

abendua

20 Goierriko zine klubak datorren larunbaterako J. Skolomowski zinegilearen "Trabajo clandestino" deritzan filmearen emanaldia eskainiko du. 1.982. urteko filma ingles honetan Londonen dauden poloniar batzuei buruzkogorabeherak kontatzen dira, Polonian estatu kolpea eman ondoren gertatutakoek giroa azaltzen dutelarik. Emanaldia beti bezala Ordiziako Herri Antzokian izango da arratsaldeko 4etan.

Bilboko Fas

abendua

22 Bilboko Fas-ek asteleherako "Cliente muerto no paga" deritzan filma eskainiko du. Carl Reiner zinegilearen filma hau garai batetako zinema beltzaren eskena ezagunez ostautadago. Eskena horietan Steve Martin aktorea tartekatzen da, bera baita filmaren pertsonai nagusia, hilketat bat argitu behar duen detektibe, hain zuzen ere. Zinema beltzaren ezaugarri guztiak dituen filma honek komediaren kutsua ere oso ondo gordetzen du, zatika komedia farregarria suertatzen delarik. Emanaldia hilaren 22an, arratsaldeko 7,30tan, San Vicente 4-2.ean, Albiako lorategien ondoan.

Kresala

abendua

22 Donostiako Kresala zine klubak ere badu zer eskaini abendu alde honetan. 22an, hain zuzen ere, Joel Coen zinegilearen "Sangre fácil" izeneko filma erakutsiko dute. Antolatzaileek bidalitako kritikan irakur daitekeenez, zinema beltzaren barnean benetan pena merezi duen filma bat omen da. Istoria beraz, hasiera batetan hartuta nahiko arrunta da: Texaseko taberna batetako jabeak bere emazteak tabernako kamareru batekin hartuemanak badituela somatzen du. Bere susmo horiek argitzeko detektibe bat kontratatuko du, baina horrek gauzak nahasteko beste ezertarako ez du balioko. Filma hau lehen sariarekin saritu zuten madrillgo Nazioarteko Zinema Jaialdian (Imagfic, 85). Itxuraz, interesgarria suerta daitekeen filma. Emanaldia Donostiako Aurrezko Kutxa Muzizipalak duen kultur aretoan (Arrasate kalea 12), arratsaldeko 7,30tan.

Pitxu

Baionan

'Utopia' zinematokiko zuzendaritzaren laguntzari esker Kultur Etxeak "Pitxu" marrazki biziduneko filma estreinatuko du abenduaren 20an arratsaldeko 7tan. Baionako Utopian beraz, Saint Esprit auzoan. ARGILO taldearen marrazkiak eta bertan erakutsiko dira.

arte

Dantzak, jaiak eta jazkiak

Iruñeako Lankide Aurrezki Kutxak Paseo de Arrasaten duen kultur aretoan abenduaren 5etik urtarrilaren 5a bitartean euskal dantza, jazki eta jaiak buruzko argazki erakusketa bat ikus ahal izango da. Erakusketa honetan argazki zahar ugari bildu da eta lehenengo hamabost egunetan erakusketak Euskal Herri osoan dantzak, jaiak eta jazkiak erakutsi baditu ere, azken hamabost egunetan Nafarroakoak izango dira gaiaren ardatz nagusia.

Kartel erakusketa Iruñean

Nafarroako Gobernuak eratutako kartel lehiaketatik aukatutako kartelak dira erakusketahonetan ikus daitezkeenak. Hirurehun eta berrogeita hemeretzi lan aurkeztu ziren Hezkuntza eta Kultura Sailak antolatutako kartel lehiaketa honetara. Kirola eta Musikaren arloan antolatutako ekintzak iragartzeko kartel hauek ikusgai egongo dira egun hauetan Iruñean.

Mari Puri Herreroen lanak Bilbon

Orain dela zenbait aste esaten genizuen bezala, Mari Puri Herrero margotzailearen lanak Bilnoko Arte Ederretako Museoa ikusgai egongo dira urtarrila bitartean. «Mari Jaia» Bilboko pertsonai ezagunaren egilearen beste zenbait lan ikus daiteke beraz, urtarrilaren 4a bitartean.

dantzaldiak

Eskola dantza taldea

Abenduaren 20 eta 22an Gasteizen "Amaia" izeneko opera entzun ahal izango da, bertan Donostiako Eskola dantza taldeak ere parte hartuko duelarik. Hilaren 27 eta 29an aldiz, Bilboko Arriagan izango da ikusgai.

Gasteizko III. Nazioarteko Txotxongilo Jaialdia

Abenduaren 15etik 22ra bitartean ospatuko da Gasteizen txotxongilo jaialdi hau. Honokoa duzue egunez egun gauzatuko den egitaraua: abenduaren 15ean Episodes taldea arituko da eta 16 eta 17an berriz, Drak izeneko talde Txekoslovakiarrek "La bella durmiente" izeneko lana antzestuko du (hasera euskaraz eta gainontzekoa erdaraz). Hilaren 18an bestalde, Gioco Vita talde italiarriarrak "El castillo de la perseverancia" deritzan lana eskainiko du. Emanaldi hauek Gasteizko Principal antzokian izango dira, arratsaldeko 8tan.

Villasuson berriz, hilaren 15 eta 16an Plovdiv-eko antzerki taldeak "El huevo" eta "Puc" izeneko antzeslanak eskainiko ditu. Abenduaren 17an Leikbruduland talde islandiarraren txanda izango da, 18an Cobaya-rena eta 19an Teatro Taranco talde errioxatarrarena, 20an Saltamiedo talde kolonbiarrak izango du bere emanaldia eta 21ean Txotxongilo taldeak. Azkenik, hilaren 21ean Italiako Teatro Drago taldeak "El sueño de Nosferatu" izeneko lana eskainiko du.

bertsolaritza

Beasainen bertso paper lehiaketa

Beasaingo Arrano Elkar-teak bertso paper lehiaketa bat antolatu du. Gaia Euskal Herria 86 izango da, nahi hainbeste bertso aurkez dezakete partehartzaileek baina argitaragabeak izan beharko dute. Idazlanak abenduaren 17an baino lehen zuzenbide honetara bidali beharko dira: Beasaingo Arrano Kultur Elkar-tea, Oriamendi kalea 5. zenbakia. Sari banaketa urtarillaren 6an ospatuko da eta Arrano Elkar-teak bere gain hartzen du idazlanak argitaratzeko eskubideak.

antzerkia

Azpeitiko IV. Euskal Antzerki Topaketak

Abenduaren 1ean hasitako ihardunaldi hauek badute zer eskaini abenduaren hurrengo egun hauetarako. Honokoa duzue beraz, datozen egunen egitaraua: hilaren 19an Durangoko Geroa taldeak "Grande Place" izeneko lana estreinetuko du. Antzeslan hau Mario Onaindiaren "Grande Placen aurkituko gara" izeneko nobelan oinarriturik dago eta zuzendaritza lana Paco Obregonen esku geratu da. Abenduaren 20an Debako Goaz taldeak "Ez da pale egiteko oldua" Alfontso Sastreren lana antzestuko du. Zuzendaria Lukax Dorronsoro izan da. Azkenik, abenduaren 21ean Antxieta taldeak "Haunditasun ametsak" izeneko lana antzestuko du. Lan honen zuzendaritza Imanol Elias eta Jose Aranbururen esku geratu da.

Bilboko IV. Nazioarteko Txotxongilo Jaialdia

Aurtengo jaialdiak abenduaren 8an hasi eta 21era bitartean iraungo du. Honokoa duzue egitaraua: Txingurritegi talde nafartarrak 14an "Pierutxino y el mundo" izeneko lana eskainiko du, 15ean Saltamiedo kolonbiarrak "El jaguar y el ciervo" eta "Imaginerias", 16an Episodes taldeak "Roncesvalles", 17an talde bulgariatarrak "Itxuraldaketa", 18an Theatre in Wind taldeak "Hermann", 19an Leikbruduland talde islandiarrak "Historias de gigantes islandeses", 20an Plovdiv-eko taldeak "El sueño de Nosferatu", 22 eta 23an Temps of Theatre izeneko taldeak "Los grillos de hielo".

kantaldiak

Euskadiko Orkestra Sinfonikoa

Kontzertu ugari eskainiko du Euskadiko Orkestak Hego Euskal Herriko hiriburuetan. Honokoa duzue egitaraua: abenduaren 16an Iruñeako Gaiarre Antzokian, 17 eta 18an Donostiako Astoria eta Victoria Eugenia, 19an Bilboko Campos Eliseos antzokian, eta 22an Gasteizko Guridi eta Principal antzokietan honoko lanak entzun ahal izango dira: Haydn-en 8. Sinfonia (Sol Nagusian), Ravele-ek Re Nagusian Orkestra eta Pianorentzat eginiko kontzertua, Respighi-ren Erromako Iturriak eta Wagner-en Nurenberg-eko Maisu Kantoreak. Zuzendaritza lana Enrique Jordak egingo du. Egitarau honetaz gain, Donostiako Astoria antzokian Bach-en "La Pasión segun San Mateo" izeneko antzuzn ahal izango duzue abenduaren 19an.

□Abenduaren 14an **Gonzal Mendibilek** kantaldi bat eskainiko du Donostiako Atotxako Dorrearen azpiko egoitza batean.

□Hilaren 13an **Gorka Knorrek** kantaldi bat eskainiko du Gixunen.

«Abenduako Musikaldia»

Abenduan zehar Bergaran ospatzen ari den Musikaldia hilaren 20an amaituko da. Honokoa duzue amaitu bitarteko egitaraua: hilaren 15ean Listz eta Manuel de Zallaren lanak joko ditu Ricardo requejo pianojoleak. 17an Bergarako Musika Eskolak kontzertu bat eskainiko du eta bukatzeko hilaren 20an Aritzeta abesbatzak bertako Banadrekina batera kontzertu bat eskainiko du. Emanaldi hauek Bergarako Seminarioan izanen dira.

lehiaketak

Txartel lehiaketa Oreretan

Oreretako King Kong zine klub taldeak urtarillaren 16an ospatuko den Terrore Gaua izenako jaiaren inguruan txartel lehiaketa bat antolatu du. Honokoak dira lehiaketa honetan parte hartzeko asmorik baduzue bete beharko dituzuen baldintzak: lanak Din A-2 neurrian aurkeztu beharko dira, nahiz kolorez nahiz txuri beltzez. Gaia ospatuko den Terrore Gaua izango da eta bertan azalduko den testok honokoa izan beharko du: «Terrore Gaua/ 1987ko Urtarillaren 16a/ Errenteria. Lanak Candanchu tabernan utziko dira edota Jose Manuel Bernardo Galani eman beharko zaizkio.

Ipuin lehiaketa

Baionako Euskal Herriko Kultur Etxea antolatzaile delarik, ipuin lehiaketa bat antolatu du, igorketa epea abenduaren 16an amaitzen delarik. Antolatzaileek azal-

ETB

abenduak 11,00: Meza. 12,00: Klasikoen txokoa. 13,00: Haur Kirolak. 14,30: Teleberri. 14,35: Herkuloi-deak (m. bizidunak). 14,55: Pottokiak (m. bizidunak). 15,25: Don, Don, Kikilikon (pailazoak). 16,20: Simon eta Simon (telesaila). 17,10: Kenny Everett show (umorezko saioa). 17,40: Marrazki bizidunak (labur bulgariarrak). 18,00: Txoria dut maite. 18,30: Emakume bionikoa (telesaila). 19,20: Munduko ipuinak (telesaila). 20,30: «Gabonetako arbola» (luzemetraia). 21,30: Gaur Egun. 21,50: Arbasoen Jauregia. 22,20: Kirolez Kirol. 23,45: Amaiera.

abenduak 12,00: Pottokiak (m. bizidunak). 12,30: Kirolez Kirol. 14,30: Teleberri. 15,05: Bai Horixe. 15,35: Armada sekretua (telesaila). 16,35: «Gabonetako arbola» (luzemetraia). 18,32: Haur Kirolak. 20,00: Plastikozko gizona (telesaila). 20,30: Magnum (telesaila). 21,20: Bai Horixe. 21,30: Gaur egun. 22,00: «Operako fantasma» (luzemetraia). 23,15: Gaur egun.

abenduak 14,00: Plastikozko gizona (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,05: Bai Horixe. 15,15: Armada sekretua (telesaila). 16,10: «Operako fantasma» (luzemetraia). 19,20: Barazki sorta (m. bizidunak). 19,45: «Talidomidaren haurrak» (luzemetraia). 21,20: Bai Horixe. 21,30: Gaur egun. 22,00: Aurrez aurre. 22,40: Tenko (telesaila). 23,35: Gaur egun.

abenduak 14,05: Barazki sorta (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,05: Bai Horixe. 15,15: Armada sekretua (telesaila). 16,10: «Talidomidaren haurrak» (luzemetraia). 19,35: Dotakon (m. bizidunak). 19,55: Ramsay gaztea (telesaila). 20,45: Lapikoka (telesaila). 21,30: Gaur Egun. 22,00: Bai Horixe. 22,10: Mahai Ingurua. 23,30: Gaur egun.

abenduak 14,05: Dotakon (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,05: Bai Horixe. 15,15: Armada sekretua (telesaila). 16,10: «Erreinuko piztia» (luzemetraia). 19,35: Xagu ausarta (m. bizidunak). 20,05: Emakume bionikoa (telesaila). 20,55: Vice Versa (telesaila). 21,25: Bai Horixe. 21,30: Gaur egun. 22,00: Munduan zehar. 22,30: Borgiarrak (telesaila). 23,30: Gaur egun.

abenduak 14,02: Xagu ausarta (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,05: Bai Horixe. 15,15: Armada sekretua (telesaila). 16,10: «Kukua datorrenean» (luzemetraia). 19,35: Goldie Gold (m. bizidunak). 20,00: Hit Parade. 20,30: Arkupe. 21,00: Bai Horixe. 21,30: Gaur egun. 22,00: Kirolez Kirol. 22,30: «Isadora» (luzemetraia). 24,45: Gaur egun. 24,45: Fede Giroan.

abenduak 10,02: Arturo Errege (m. bizidunak). 10,25: Herkuloi-deak (m. bizidunak). 10,45: Sorginak eta Griniggoga (telesaila). 11,10: Magnum (polizia-koa). 12,00: Don Don Kikilikon (pailazoak). 13,00: Aita, bedeinka nazazu (telesaila). 13,30: Hit Parade. 14,00: Aita Charlie (telesaila). 14,30: Teleberri. 15,05: Goldie Gold (m. bizidunak). 15,30: King Kong (m. bizidunak). 16,00: Kirolak. 17,00: Ramsay gaztea (telesaila). 18,00: Hikku eta Niileq (telesaila). 18,25: Hardy'tar mutilak (telesaila). 19,30: Traste zaharren kutxa (zinema komikoa). 20,00: Noeren kutxa bizia (dokumentala). 20,30: Franken gorabeherak (telesaila). 21,00: Sport auto. 21,30: Gaur Egun. 21,50: «Samantha» (luzemetraia). 23,25: Hamar ipui italiar (telesaila).

Oharra: programazio honetan egon daitekeen edozein huts edota azken orduko aldaketaren erantzukizuna ETBrena berarena da, halaber zehaztu gabeko programena.

aste honetako luzemetraiak

Interes gutxikoak

Aspaldi honetan ohiturik gauden bezala, aste honetan luzemetraia kopuru berbera dugu. Bost izango dira: hiru aste haseran eta beste biak aste bukaera igaro ahal izateko.

Aurreko astetan bezalatsu, honetan ere, beldurrezko filme bat ikusteko aukera izango dugu. «Operako Fantasma» deritzan filmea klasikotzat har dezakegu moeta honetako luzemetraietan. Luzemetraia hau astelehenean gaueko hamerretan eskeiniko digu txoritxoak eta astea emozioz hasteko aukera bikaina.

Asteartean, bizitza errealean gertaturiko pasadizo bat eskeiniko zaigu. Erromantiko kutsua darion filmea denez, eguneroko arazo bat azalduko du baina giro liriko batez. Esan dezagun istorio errealeko protagonista, pelikula berean antzesle nagusia izango dela.

Aste honetako bi azken pelikulek bi emakumen istorioak kontatuko dituzte. Bata Isadoraren istorioa izango da, zein dantzari ospetsu izan zen eta ospetsuak baita ere bere amodio atsekabeak. Bestea Samantha-ren istorioa izango da. Bi pelikula hauek ostirale eta larunbatean eskeiniko zaizkigu.

Bost pelikula, bost aukera baina beste zerbait egiteko baduzu, ez kezkatu, utzi txoritxoak beste batetarako.

abenduak

16 Talidomidaren Haurrak. Leonard, Hazel Wiles eta Terry, talidomidaz gaisotuta dagoen haur adoptatuaren benetazko istorioa da. Judi Dench eta Brian Pringler-ek, paper nagusiak antzesten dituzte. Terry Wiles-ek bere papera antzesten duenari.

Luzemetraia honen jatorrizko izenburua «On Giant's shoulders» da, Leonard, bidaia luzeeko gidaria, Terry dagoen hospitalera hau ikusteko dihoanean hasten da. Inpresionaturik, beste egun batetan itzuliko dela adierazten dio.

Etzertzen denean Hazel-egin duena aitortzen dio. bera larritu egiten da gehiegi arduratzen ez ote den pentsatuz...

«Talidomidaren Haurrak»-aren zuzendaria Anthony Simmons dugu eta esku hartzen duten antzesleak ezagunak ez izan arren beren lana betetzeko gai izango dira, hauexekikusi ahal izango ditugu: Jfidi Dench eta Bryan Pringler. Datu interesgarritzat jo daiteke Terry Wilese-ek bizitza errealean betetzen duen papera ere, pelikulan betetzea egokitu zaiola.

abenduak

19 Isadora. Isadora andere ederrenetako bat izan zen. Batzuek maitatua, gorrotatua besteengandik.

Gazte zela, Los Angeles-en, gizarteareriko sentitzen zuen arbuioa azaltzen du, edertasun eta artezko lanetarako konprometatzen du. Ezkontza eta honelako helmugetaren aurka jartzen da.

1896. urtean publiko aurrean agertzen da lehen-dabiziko aldiz. Andere erromantikoa da, dantzan, eredutatz ezarri diren arauetatik ihes egiten duena, oso poetikoa da, bakezalea.

Londresa eramaten du bere sendia eta hortxe, Isadorak, lortuko du bere arrakasta eta kontinente osoan beretaz hitzegiten da. Ez du inolako araurik jarraitzen, besteengan sentitzen duen arbuio, jasanezin eta azpiki-riak azaltzen ditu. Gordon Graig, antzestokiko disenatzaileak, Isadoraren bizitzan agertzen da. Kontinente osoan berarien erromantzeaz hitzegingo da. Gordon-ekin seme bat izaten du eta honela abentura amaituko du.

Geroago, Paris Singer, play boy aberatsa, ezagutzen du. Honekin ere, seme bat izango du. Errepide istri-

pu batetan bere bi semeak hiltzen dira. Etsipenak jota, Isadorak Singer utzi eta Europara joanen da bost urtetarako. Parisen dantza eskola bat irekitzea eta Errusiatik itzuli bat egitea proposatuko diote. Errusian Essnin olerkaria ezagutuko du eta honekin ezkondu.

New York-en harrera eskasa izango dute. Essenin-ek ere, Isadora utziko du. Emakumea mozkortu eta bere txoferra eta autoa hartuz itsasorantz doalarik, bere le-

pokoa kotxearen gurgilean trabatu eta heriotzak aurkituko du.

Luzemetraia hau 1969. urtean burutu zen Karol Reisz-en zuzendaritzapean. Antzeslanetan Vanessa Redgrave, James Fox eta Jason Robards arituko dira.

abendua

14 Gabonetako arbola.

Luzemetraia hau Terence Young-en eskutik izan zen zen zuzendua eta honi, antzes-lanean laguntzeko, William Holden eta Virna Lisi aritu ziren.

Pelikula frantses hau, Igandean arratsaldeko zortziretan, Munduko Ipuinak saio dotorearen ondoren eta ohizko albistegiaren tartean ikusteko aukera izango dugu. Luzemetraia motz honek ordu t'erdi eskas iraungo du.

botoia sakatu aurretik

Farre sketches-ak laister

Jakin izan dugunez, datozen aste hauetan, farre egiteko aukera bikaina izango dugu. Oraintxe bertan, La Traka-ko zuzendaria den Patxi Barco-k sketch batzu grabatzen ari da. Sketch hauek mimoskoak izango dira eta bertan egunerokotasunak dakarren zamaz arindu nahi izango gaituzte.

Saio labor hauek laister asko gure artean izango ditugu eta gure ustez, uste apala, noski, bertan lan egiten duten artistei honelako aukerak ematea guztiz txalogarri iruditzen zaigu. Ea, honelako asmoak aurrera eta gehiagotzen diren, ez bait zaigu iruditzen farre egiteko era onena denik «borroka libre» bezalako saioak jasatea, gure artean profesional onak ditugun bitartean.

Munduko ipuinak, saio ederra

Dortoken lagun harrigarria. Aste honetan, izenburu honekin azaltzen zaigu saio hezitzaile hau. Oraingo hau aintzinako istorio bat izango da. Venezuelako Antillasetan grabaturikoa, Los Roques-en, hain zuzen. Ipuin honetan Carlito gaztearen abentura harrigarria aipatzen zaigu. Carlito dortoken arrantzale eta diru-gose baten semea da. Carlito guzti horren aurka izango da eta horren alde borrokatuko du.

Saio hau Igandean arratsaldeko zazpi t'erditan inguru izango dugu gure aurrean.

ena merezi du honelako saioekin botoia sakatzea.

Hamar ipuin italiar

Aste honetan «uhartea» deritzan kapitulua izango dugu gure artean.

Seme batek, gaisotasun sendaezina duen bere aita, jaio zen uhartera eramaten du; bertan haurtzaroko lagun batzu bizi dira oraindik. Haurtzaroa gogoratzen duten bitartean, semeak aita aurkitzen du. Benetan eza gutzen du eta beraien harremanen hurbiltzeak, hiltzorian dagoen aita poztu egiten du.

Saio hau larunbatean, berandu samar, gaueko hamaikak eta erditan ikusi ahal izango dugu eta ipuinak atsegin badituzue, badakizue, sakatu botoia.

du dituzten baldintzen artean hauek dira garrantzitsuenak. Idazlanak gorenez 10 orrialdekoak behar dute izan, makinaz joak hobe. Lanak izenordez izenpetuak bidaliko dira, gutunazalpean egiazko izena emanez. Saria 3.000 frankotakoa izango da. Lanak honako helbide honetara bidali behar dira: Euskal Herriko Kultur Etxea, 2, rue de Malledaille, 64100 Baiona.

Komiki lehiaketa Gernikan

Gernikako Kultur Txou kolektiboak komiki lehiaketa bat antolatu du. Lehiaketa honetan parte hartzeko bete behar diren baldintzak honakoak dituzue. Euskal Herrian bizi den edonork har dezake parte, inoiz inon profesionalki argitaratu ez duen edonork. Gaia librea da, pertsonaiak orijinalak behar dutelarik. Teknika ere librea da. Lanek bi orrialdetatik laura bitartekoak izango dira. Lanak bidaltzeko helbidea: Gernikako 185 apartadua, hilaren 23a baino lehen.

Urolaldea projektu lehiaketa

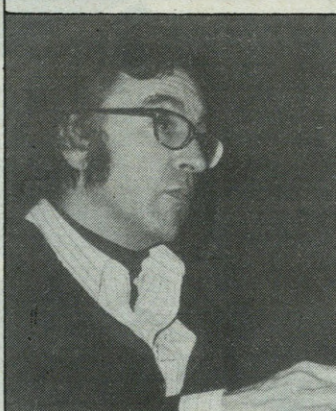
Aurkeztu behar den proiektuak gaitzat «Urolaldea: historia-geografia» behar du izan, berrehun bat orrialdeko lanaren gidoi zehatza izan beharko duelarik. Lanaren helburua izango den Urolaldea honoko herriok osatuko dute: Legazpi, Zumarraga, Urretxu, Azkoitia, Azpeitia, Beizama, Errezil, Zestoa, Aizarnazabal eta Zumaia. Mankomunidadeak aurkeztuko duen batzorde batek aztertuko ditu aurkeztuko diren proiektu guztiak. Lan guztiak Urolako Mankomunidadea zuzendu behar dira urtariraren 15a baino lehen. Eskatzen den lana nolakoa izan daitekeenaren gidoitxo bat eta beste zenbait zehaztapen Urolako Mankomunidadearen bulegotan aurkitzen dira. Honantz helbidea: Urolako Kultur Elkartea, Perdillegi Auzunea, Azpeitia.

ihardunaldiak

Txillardegiren azken emanaldia Zarautzen

abendua

15 Astelehenerako iragartzen da Txillardegik Zarautzen emango duen azken hitzaldia. Jakina den bezala, linguista honek aztertuko duen gaia "Diglosia idearen erabilpenaren mugak aztertuz" izango da. Hitzaldi hau A.K.M.ren aretoan, arratsaldeko 8tan izango da.

"Hizkuntza eta biolentzia"

"Hizkuntza eta biolentzia" lemapean hitzaldi eta mahainguru sorta bat eskainiko dizkigute hilaren 15etik 20ra bitartean Donostian Aurrezki Kutxa Munizipalaren aretoan. Honoko hau duzue egitaraua. 15ean, Aureli Argemi (CIEMENeko lehendakaria eta Europako Parlamentuen Hizkuntza Guxituen lehendakaria) izango da hizlari, honek gaiari sarrera orokor bat egingo diolarik. 16an, Iparraldeko kasoa izango da aztergai. Bertan, Manex Goienetx teoria mailan arituko da (iraultza frantsesetik gaur arteko egoera) eta gero Seaskako partaideren bat izango da azterketa praktikoko bat egiteko. 17an, Hegoaldeko kasoa aztertuko da J.M.Torrealdak Frankismo garaiaz hitzegingo duelarik eta J.Apalategi al diz, azterketa soziologiko bat burutuko duelarik. 18an, zapalkuntza eman deneko azterketa egingo da. Bertan Egia Kolektibokoak izango dira hiru zapalketa kaso aztertuz. Eta azkenik 20ean, alderdi politikoekin mahainguru bat izango da. Hitzaldi hauek, esan bezala, arratsaldeko 7,30tan Aurrezki Kutxa Munizipalaren aretoan izango dira.

ikastaroak

Argazkilaritza ikastaroa Getxon

Getxoko Kultur Aretoak, Irudi taldearen laguntzaz, txuri beltzeko argazkilaritza ikastaro bat antolatu du. Ikastaro hau asteazkenetan hasi eta ostiraletan amaituko da, ordutegia gaueko 8etatik 10ak bitartekoa izango delarik. Getxoko Kultur Aretoan ikastaro honen ehuneko berrogeia subentzionatuko du, materialak ikastaroan parte hartzen dutenen kontura joanaz. Ikastaro honen zenbatekoa 1.800 pezetatakoa da. Izenemateak antolatzaile den elkartearen egin behar dira (Urgull kalea, zenbaki ga-bea).

Soziolinguistika ikastaroa Monterronen

Arrasate Euskaldun Deza-gun (AED) taldeak antolatutako soziolinguistika ikastaroa amaitzaer dago, abenduaren 17an eskainiko bait du Txillardegin bere azken emanaldia Monterron Kultur Etxean. Orain arte bezala, arratsaldeko 7tan hasiko da.

Dantza ikastaroa Gasteizen

Gasteizko Udalak antolaturik dantza ikastaro bat ospatuko da Gasteizen. Ikastaro hau zortzi urtetako haurrei zuzendutako ekitaldi berezi bat izango da. Hurrengo urtean dantzari profesional bezala prestatzen hasteko, aukera emango omen zaie ikastaro honetan parte hartu ondoren behar den maila gaitzidutako duten haurrei. Izen ematea beraz, Gasteizko Udal-letxean egin beharko da.

Euskal Antzerki Ihardunaldiak

Aurreko alean azaldutako errata konpondu nahian, Euskal Antzerki Ihardunaldiak hilaren 13 eta 14an izango direla esan behar dugu. Hilaren 13rako azaldu zen egitaraua zuzen zegoen. Baina, hilaren 24rako jartzen zuena hilaren 14an behar luke izan. Honela hilaren 14rako egitaraua honoko hau duzue. 10etan bi hitzaldi: «Antzerkia gizarte elebidunaren aurrean» eta «Antzerkilarien heziketa». 11,30tan debata: «Antzerki amateur eta profesionalaren rolak euskal gizartearen aurrean». Honekin beraz, aurreko akatsa zuzenburik gelditzen da.

Euskal prentsa

Makean

aztergai

Hilaren 13an Makean Euskal Prentsaren Festa ospatuko da. Bi mahai inguru izango dira, bata "Euskara eta prentsa" eta bestea, "Biharko euskal prentsa". Gero jateko eta edateko nahikoa izango omen da eta gau-festa gero: bertsolariak, kantariak, antzerki puskak, istorio kontalariak...

為續：劉女士八月三日來
女，而在港已辦好離婚手續
方撫養，兒子離家已三年
麼已婚
日本？，現兒子可否
本籍的在，人，女士可否
離婚後兒子改
須辦理法律手續

jaiak

Araba

□Zanbrana, 14an.

Nafarroa

□Antzina, 14an.

□Arraras, 14an.

□Gesalaz, 14an.

□Munarriz, 18an.

kirolak

Pilota partidoa Donibane Garazin

abendua

13 Hilaren 13an pilota partidu bikaina ospatuko da Donibane Garaziko trinketean. Bertan arikuko dira txapelketan lehengo eta bigarren geratu ziren bikoteak: Robert Dufouck eta Jean Leon Durruty Gaby Urrutia eta Mixel Maitiaren aurka. Arratsaldeko 6,30tan, beraz, Donibane Garaziko trinketean.

Bigarren mailako Aizkolari Txapelketa Finala

abendua

27 Datorren asteko larunbatean ospatuko da Azkoitian txapelketa honen finala. Bertan aurretik klasi-fikatutako aizkolari hauek parte hartuko dute: Jaime

Trontzalari Txapeleketa Gasteizen

abendua

20 Abenduaren 20an Gasteizko Foru Enparantzan ospatuko da Euskal Herri mailako trontzalari txapelketa. Txapelketa honetan honoko bikoteek hartuko ude parte: Bengoetxea - Elizegi eta Arria II. - Arrospide Gipuzkoatik; Intxaurre - Astondoa eta Larrea (aitasemeak) Bizkaitik; Leizatarra eta Manolo Gorriti - Antonio Jaunarena Nafarroatik; Latasa - Dolimon Iparraldetik. Foru Enparantza estaligabeko tokia denez, antolatzaileek zera jakin arazi dute euria egin-go balu proba Ganadu Plazan ospatuko litzatekeela, alegia.

Ahari jokoak Azpeitin

abendua

20 Larunbat honetan, aharizale guztiek izango dute zer ikusirik Azpeitiko plazan. Lau ahari bikoteek ihardungo dute egun horretan elkarren aurka: 57 kilotako kategorian Karlos Alberdi "Errasti" Rikardo Korta "Ezkio"ren aurka (biak Azkoitikoak). Bigarrena 48 kilotako kategorian, Azkoitiko Manuel Alberdi "Zabale" Zarauzko Markos Orbegozen aurka. Hirugarrena 58 kilotako kategorian, Manuel Alberdi "Zabale" Arruako Julian Aginagalde "Etxetxo"ren aurka. Azkenik 58,5 kilotako kategorian, Aiako Agustin Pagadizabal "Zalbardin" Larrauleko Martin Arizeta "Larrunbide"ren aurka.

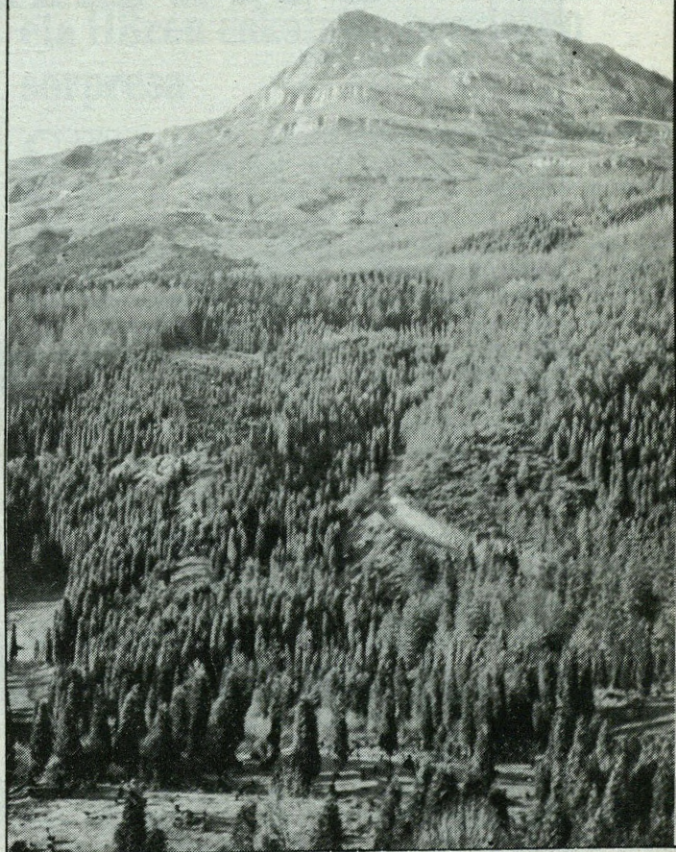
Perurenak

marka

hautsiko ote?

Iñaki Perurena harrijasotzailea 300 kilotako harriaren bere marka hausten saiatuko da Iruñean. Proba hau abenduaren 28an ospatuko da eta toki berean Mikel Saralegik 220 kilotako harriarekin bere marka hautsi nahi izanen du.

Gorriti, Jose Migel Peñagari-kano zarauztarra, Fausto Mugerza mutrikuarra, Iñaki Azumendi Usansolokoa eta Bizkaiko txapelduna, Serafin Etxekolanena nafartarra. Honoko bost hauek izanen dira beraz, partaide. Azkoitiako pilota lekuan, gaueko 10etan; lana hamar kanaerditakoa izanen da.

mendi ibilaldiak

abenduaren 14rako

- Artibai** (Markina): Markina - Motroilo - Aulestia - Markina.
- Meategi eskualdeko mendi taldeak**: Altzadi - Plazaola Leitza.
- Sestao**: Montaña.
- Miru-gain** (Otxandio): Aizkorri, 16an.
- Anaitasuna** (Iruñea): Etxalar - Askua-Aizkolegi - Oronoz Mugaire.
- Lagun-Onak** (Azpeitia): Guruzmendi.
- Gasteiz**: Peña Carria (helduentzat). Vallegrull - Villamar-dones (haurrentzat).
- Euskalduna** (Andoain): Andoain - Aizkorri - Andoain.

abenduaren 21erako

- Sestao**: Sañu (Azpeitia).
- Anaitasuna** (Iruñea): XXII. Mendigoizaleen Egun Handia.
- Lagun onak** (Azpeitia): urteroko bilera.
- Gasteiz**: Puesta de Buzon - Idiagana.
- Gallarreta** (Gallarta): Pico Menor.
- Tabira** (Durango): Turroi Eguna.
- Ganerantz** (Potugalete): Burbona, Murgiatik.
- Mendikari** (Hazparne): Alkurriz, Urdaxuritik. Abiatzea goizeko 8tan, Eihartzea elkartetik.

euskal kulturaren
URTEKARIA

86

ARGIA

**EZINBESTEKOA ZURE JAKINMINA
ASETZEKO**

**ETA ABENDUAREN 15-ETIK AURRERA
EUSKAL HERRIKO LIBURUDENDETAN**

Baionan gazte ikasleak manifestatzen eta bukatzeko mintzaldia euskaraz

MILAKA gazte ikasle mobilizatu da, Estatu Frantses osoan egin diren biltzarre eta manifestaldien ildotik, Devaquet ministrari eskuindarraren irakaskuntz lege berriaren kontra. Horiekin ziren, baita ere, gusaro asko, irakasleak, eta baita sindikatuen ordezkariek ere, CGTkoak batik bat. Urteak ziren halako bilkurarik ikusten ez zela, baina gauza batek harritu ditu Ipar Euskadiko jendeak ororen gainetik: azken larunbateko manifestaldiaren bukaeran, mintzaldiaren lehen zatia euskaraz egin zuen gazte batek, eta gainerakoek ongi hartu zuten gainera. «Haize berriak Ipar Euskadiko erdal lizeoetan?», galdetu du hainbatek. Euskara garbia eman zuen gazteak, eta zerbait azpimarratzekotan, Parisko Gobernuari «Jaurlaritza» deitu ziola. Gasteizko Jeriatrikotik Parisaino heldu ote da sarea?

Elías Anton, Iruñeko kontzejal-ohia eta Sokoako langilea estraditatu

SOKOAKO bere lantegira zihoala detenitu eta automatikoki estraditaturako azken errefuxiatua Elías Anton Murgiondo iruñarra da, Nafarroako hiriburuko kontzejal izana, eta 1981ean Ipar Euskadira ihesi egitera behartua. Zazpi dira, beraz, Hendaia-ko enpresa ezagun horrek Madrilgo espetxeetan dituen langileak, Sokoan polizia frantsesak ETaren «zulo» bat aurkitu zuenean hiru errefuxiatu eta beste hiru langile hegotar entregatu bait zizkien espainolei. (Zenbaki honetan argitaratzen dugun elkarrizketa, Sokoako buru den Patxi Nobliarekin egindakoa, azken gertakizun hau baino lehen egin da). Estradizio automatiko horiez aparte, prozesu judizialek ere segitzen dute, eta aste hauetan Montpellier-en Josu Jimenez Zurbano jukatu dute. Gure aurreko zenbakia inprimategian sartu berria genuenean, Juanjo Arruti entregatu zioten frantsesek espainolei.

Gobernua osatzeko jestio mantsoak eta HBren eskaintza berriaren sorpresa

GERO eta prolema handiagoekin aurkitzen da hauteskunde biharamunean mundu guztiak probaleen ikusten zuen gobernu posibilitatea: PSOE-EA-EE. Oraindik ere hori jutzen dute seguruen kronista politiko askok, baina EA omen da uzkurren dabilena. PNV berriz prozesu asanblearioan murgilduta dabil, eta hasieran baino animatua dirudi PSOErekin nolabaiteko akordioaren batera iristeko. EA bezala PNV PSOErekin tratua zehaztera iristen badira ere, jadanik garbi dago prezio gogorra ordaindu beharko dutela laster datozen municipalen begira, eta aliantzak edozein modutan oso ahulak eta hauskorrak agertzen dira. HBk ere bere jokoak egiten du oraingoan, aurrekoetan ez bezala, eta HB-EA-PNV fronte baten posibilitatea aurkeztu du. HBren protagonismoa bilatu du Esnaolak, eta EA bezala PNV inkomodatzea lortu du; zail ikusten da HBren proposamena aurrera ateratzea, baina ondoko hilabeteetan gertatu daitezkeen jokoetarako ere, inbertsioa egin dute. Barne estabilitateak zenbat nozitzen duen ikusi beharko.

Iruñean argituko da PSOE eta EAren arteko eskainu borroka

EUSKO Alkartasuna azkenean Herri Batasunarekin enpaten geratu da 13na eskainutan, eta auzitegian Garaikoe-txearen alderdiak sartutako errekursoak nekez aldatuko ditu gauzak. Atzerrietan bizi diren euskaldunen botoak kontatzerakoan atera dio, Gipuzkoari dagokionez, abantaila PSOEK EARI. Pare bat mila boto anulatu berriro aztertzea eskatu dute EAKoek, eta auzia non argituko den jakitea da harrigarriena: Iruñeko auzitegi territoriala bait da sail horretan Gipuzkoan gertatzen diren errekursoak aztertu behar dituen.

Abortoren inguruko polemika Madrilgo detentzioen ondoren

BOST mediku Madrilgo Carabanchel eta Yeserias-ko espetxeetan daude, poliziak «Dator» eta «Duratón» zentroetan abortuak egiteagatik detenitu ondoren. Ez die balio izan abortu liberalizatuz Gobernuak plazaratu berria duen dekretok. Feministen eta indar ezkerriarren protestak antun diran alde batetik eta bestetik Elizaren izenean bere gotzainek eskatu diete katolikoei eta batik bat medikuei abortuak egiteari uko egin diezaiotela. Ildo horretik idatzi du bere editoriala «Deia» egunkariak, eskatuz abortu legeztatzerako baino lehen beste bideetara jo dadila, ez bukatzeko «en unas medidas que pueden acabar en una liberalización total del aborto que equivalga, en la práctica, a licencia para matar».

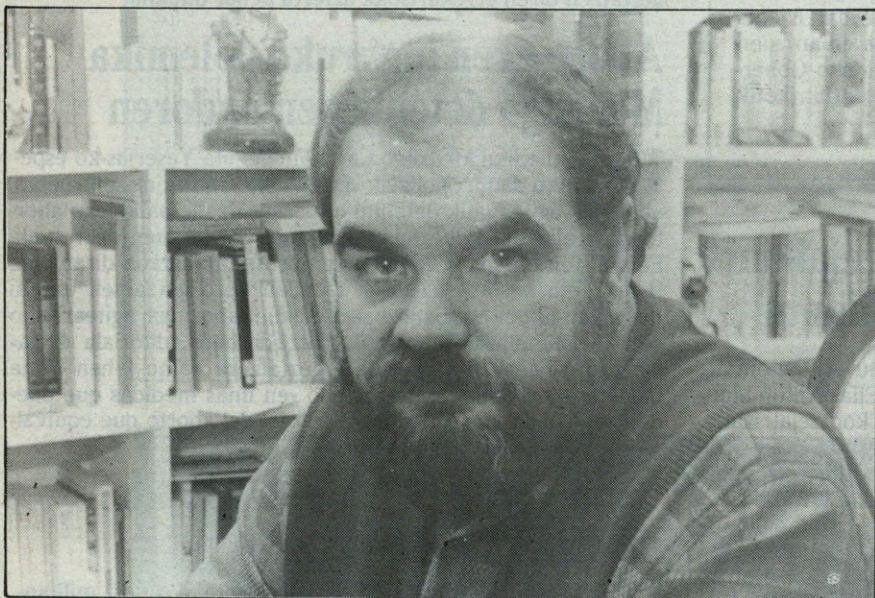
Cabo Verde-ra espulsatutako iheslariak gose greban

ESTATU Frantsesak 1985ean espulsatutako bost militante poli-mili VIII.ekoak gose greban sartu dira Cabo Verde. Iñaki Etxarte, Amaia Egiguren, Iñaki Rodríguez eta Elena Barcena azaroaren 26an sartu ziren greban, eta bere abokatuak dioenez, geroztik beren etxetik ez ateratzerako behartuta daude. Gose greban sartu zirenean bi eskakizun zituzten eginak: Cabo Verdetik libreki atera ahal izatea, eta ONUk banatzen dituen errefuxiatu politiko pasaporteak eskuratzea.

Mario Onaindiarekin, hauteskundeen emaitzez

«Marko politikoaren aldaketa eskatzea, denbora galtzea da»

Burgoseko juziziotik aurrera bilakaera luze bat eraman duen pertsona dugu Mario Onaindia, berarekin batera orain Euskadiko Ezkerra den hau ere aldatuz joan delarik. Bilakaera hau, hauteskundeotan Euskadiko Ezkerrak izan duen igoera, hauteskunde hauen ondoren gerta daitekeen PSOE-EE-EA gobernu posiblea eta aldaketa politikoen norabidea dira Gasteizko bere etxe konfortablean hitzegin ditugun gaiak.

ARGIA.— Nola esplikatzen duzue Euskadiko Ezkerraren azken hauteskundeotako igoera hau?

Mario Onaindia.— Igoera hau ez da zertan esplikatu beharrik. Txarragoa izaten da jeitsi egiten denean; orduan eman behar dira esplikazioak.

Alde batetik linea politiko bat, eta bestetik hauteskunde kanpaina bat horretarako prestatzen da. Euskadiko Ezkerratik begira, hauteskunde hauen garrantzia da EEk boto bat zeukala, boto nahiko fijoia, beti igo izan dugula kurba, baina igoera begetatibo batez. Hau da,

Euskal Herrian nik uste dut gaztedia nahiko banandua dagoela postura, ez estremista, baina bai nahiko radikalaren artean, alde batetik HBren inguruan eta bestetik EE eta pazifisten inguruan. Jende horrek ez zuen gehienetan parte hartzen hauteskundeetan, eta oraingoan parte hartu du.

PSOEtik Eera botoak

Bestalde, konparatzen badira zona batzuetan PSOEn emaitzak eta gure emaitzak, ikusten da guk lortu ditugun botoak, Bizkaiko Ezker Aldean edota toki industrializatueta esaterako, transbase baten bidez izan direla lortuak.

A.— PSOEtik Euskadiko Ezkerre-ra...

M.O.— Bai, lehen ez zegoen horrela ko harremanik PSOEn eta EEn botoen artean. Nik uste dut hori joera inportantea dela. Aspaldi esaten genuen guk, duela sei-zazpi urte, Estatu hau onartu zenean alderdi estatalistek Euskal Herrian ez zutela zentzurik. Ez da ulertzen alderdi politiko batek Instituzioek baino autonomia gutxiago izatea. Horrela ezin du benetan gobernatu. Batez ere hori uste dut izan dela.

A.— Gainontzekoan nola ikusi dituzu hauteskundeak?

M.O.— Aldaketa gutxi egon da. PNV apurtu egin da, nere ustez jada betirako, batetik EA eta bestetik EAJ. Gero aipagarriena aipatu dudana boto transbasearen joera hori, guretzat inportantea %50 igo dugulako. HBren aldetik dago igoera begetatibo bat, gaztediaren

artean badakigu HBk gizarte osoan baino influentzia handiagoa daukala, EEri gertatzen zaion bezala.

Aritmetika aldetik hori da dagoena. Politika aldetik, hauteskunde hauen ondoren, Euskal Herriko Parlamentuan, hiru probintzietako Parlamentuan egon den dinamika ez da iragan gero gizarte osora, eta Parlamentuak hiru probintzietan daukan influentzia ez da herri normalizatuetan daukan influentzia. Askoz ere txikiagoa da eta beste problema asko ez dira Parlamentuaren bidez konpontzen.

Euskal Herriko Parlamentuan ikusi da proiektu bat aurrera joan dela, PNVren proiektua. Eskubiaren proiektua, baina ez guk uste genuen bezalakoa; hau da, duela 10-15 urte uste genuen bezalakoa eskubikoa, hau da, burgesia nazional baten proiektua, konterbakorra, baina nolabait abertzale demokratikoa. Alderantziz, gero eta forallistago izan da eta azken finean karlista bera. Hau da, gobernuak gobernatu beharrean eta Parlamentuak legeak egin beharrean, diputazioaren bidez beren lagunei eman diete dirua.

Politika horren kontra lehen azaldu zen partidua EE izan zen. Gero PSOE ere inguratu zen politika horretara, LT-Hren inguruan. Gero bai Garaikoetxea eta baita PNVren parte bat ere.

EA-PSOE-EE posible da

Orduan, Euskal Herrian nik uste dut gobernurik lojikoena hori dela, alde batetik PNV, eta PNV PSOEekin elkar-tzen bada izango da PNVren politika aurrera eramateko, eta horrek ez dauka zentzurik, ez dauka koinzidentziarik bataren eta bestearen politikak. Gero, bada, ea beste hiru talde horiek ausartzen garen gobernatzera, eta nik uste dut ausartu egin behar garela. Badaukagulako halako oinarri amankomun bat Parlamentuan aurrera eraman ditugun lege horietan. Baina jakina, Euskal Herrian oraindik trantsizioa bukatzeko dago eta beste problema asko dago Parlamentutik aparte. Eta gobernuak egiteko beste arazo horiei ere fronte egin behar zaie.

A.— Zeintzuk dira beste arazo horiek?

M.O.— Alde batetik biolentzia politikoa eta bestetik transferentzien arazoa. Biolentzia politikoari dagokionez, ez bakarrik ETArene, baita torturak-eta ere. Guk uste dugu Lege Antiterrorista kendu egin behar dela. PNV batek, Arzalluzek eta Ardanazak, eta garai batez Garaikoetxeak Lege Antiterrorista batekin gobernatu zuten herri hau eta esaten zuten guardia zivilak egiten zue-na ez zela beren arazoa. Baina guardia

civilak egiten duena bada Euskadiko Ezkerraren arazoa. Uste dugu Lege Antiterrorista kendu egin behar dela eta Audiencia Nacionala ere bai, eta Euskal Herrian juezak egotea herri demokrati-koetan bezala.

Bestaldetik transferentzien arazo hori. EEk gobernu batera joateko, EAK eta EEk badute indarra hori eskatzeko eta esijitzeko, batez ere ez daukagulako inolako presarik gobernura iristeko. Hori izan da PNVren akatsik handiena, 32 diputadu atera zituenean gainontze-koek ere beste 32 izanik, gobernuan egotearren prest egon ziren «pacto de legislatura» hori egiteko, eta ahulezia postura horretan ez zuen ezer lortu; ez zuen transferentzia inportante bat lortu eta PSOEn eskutan egon da.

Eusko abertzaleok ez dugu beti PSOE kritikatu behar; hor egongo da. Behar dugu estrategia bat planteatu Euskal Herrian PSOEk, politikan, gutxienez Autonomi Estatutoa aurrera eraman dezan. Badaukagu horretarako indarra eta posible da hori lortzea. Guztiz aldatuko da horrela Euskal Herriko egoera. Hori eginez gero jada funtsezko arazoak, kinka ekonomikoa eta Euskal Herria nondik nora joango den etorkizunean, European planteatzen diren problemak hemen nola konpondu, planteatu ahal izango dira hemen.

A.— Parlamentutik kanpo biolentziarena aipatu duk konpondu beharreko bezala. Lege Antiterrorista aipatu duk ETArekin batera. Nola ikusten duk horren konponketa «a dos bandas»?

M.O.— Biolentziaren arazoa ez da ETaren arazoa edo poliziaren arazoa. Hori da gizarte honen arazoa. PNVren frakaso izan da poliziaren esku utzi duela eta badakigu poliziak nola konpontzen duen. Euskal Herrian ez dugu lortu elkar bizitze demokratiko bat. Hori lortzeko bukatu egin behar da torturarekin. Nola? Lege Antiterrorista kenduta, bestela jarraitu egingo du, horretarako sortu bait zen lege hori.

Ezin da negoziatu

Gero, demokratok jarraitu egin behar dugu herriak esaten duena. Herriak

Autonomia Estatutoa nahi badu hori errespetatu egin behar da. Beste batzuk biolentziaren bidez nahi badute Euskal Herriaren ordezkaritza lortu, hori demokraziaren kontra dago eta ezin da negoziatu.

Orain arte euskal gobernua ez du argitasunik eduki arazo honi buruz. Egin du politika «aprobetxategi» bat. Sudepek zioen duela bi urte Nafarroakoa biolentziaren bidez konpontzen bagenuen, bada hobe! Ez da posible horrela planteatzea. Arazo politikoak politikaren bidez, demokraziaren bidez eta bakearen bidez konpondu behar dira. Ez dira konpondu baina konpondu egin behar dira, eta problemak ezkutatu gabe.

Gure helburua da ETak jarrai dezala, baina biolentziarik gabe. Guretzat zilegia da eskatzea Independentzia, Auto-

determinazioa etabar... baina bakearen bidez. Euskal Herriko gobernua demokraziaren bidez lortzea funtsezkoa da. Mila aldiz errepikatu dugu...

A.— ...Eta mila aldiz jarraituko dugu petardo eta torturen artean...

M.O.— Hau ez da gauza majikoa. Orain arte jarraitu du Euskal Gobernuak ez duelako ezer argi esan. Arzalluzek berak esaten badu negoziatu egin behar dela eta Madrilek ezetz, nork planteatuko du ETA barruan negoziatu egin beharra dagoela baina ez arazoa politikoak, horretarako alderdi politikoak daudela? Euskal Herriko gobernua garbi esan behar du hori.

A.— Alde horretatik nola ikusten duk Herri Batasunak EAri eta PNVri egindako proposamena?

M.O.— ETaren munduan, bai ETA barruan bai HBn, ideologia aldetik gero eta atzerago doaz. Orain 20 urte esaten ez ziren gauzak esaten ari dira. Orain Frente Nazional bat egiteak EA eta PNVrekin, ez dauka inolako zentzurik. Ahaztu egin dira ezker politika batetaz. KAS alternatibaz ere ahaztu dira. Eta orain planteatzen duten Frente Nazionala Arzalluzekin etabarrek, honek Autonomiarekin egin dituen txantxullo guztiak ikusita, ez dauka inolako zentzurik. Hori desorientazio hutsa da.

A.— Ez al da beste hainbateko desorientazioa PSOArekin zuek zabilatzaten moduan ibiltzea eta ezkertiar bezala kontsideratzea egin dituen guztiak egin ondoren?

M.O.— Gauza da Euskadiko Ezkerra bezalako alderdi ezkertiar batek ze garrantia edo ze posibilitate dauzkan Euskal Herrian behar diren aldaketa sozial eta politiko batzuk lortzeko, eta zeinek. Nola HB ez doan Parlamentura eta ETA militarren estrategiaren mende dagoen, hori lortzeko bide bakarra, gaur egun, PSOArekin eta Garaikoren alderdiarekin da. Sortuko den, bueno, sortu daitekeen gobernuak gauzak aldatzeko posibilitate asko izango ditu.

Markoa ezin da aldatu

Marko juridikoaren aldaketa proposatzea... Euskal Herriko arazoak ez daude kanpoan. Ez da markoa, edo konstituzioak zer dioen... Izugarritzko tresnak ditugu eta ez ditugu erabiltzen. Kotxe bat eduki eta probatu gabe egunero kotxe handiago baten eske aritzea kintakolumnismo egitea da. HB Autonomi Estatutoaren ponentzian egon baltiz Autonomia Estatutoa askoz ere zabalagoa izango litzateke dudarik gabe. Posible denaren gainetik eskatzen ibiltzea kintakolumna egitea da. Hori egin dute Autonomia Estatutoarekin eta beste gauza askorekin. Eta azkenean negoziatioa eskatzeko. Orain sei urte negoziatioa traizioa zen. Amnistia ez zen negoziatzen. Orain negoziatu egin be-

har dela, eta ez KAS alternatiba baizik eta markoa...

Nafarroa zergatik gelditu da aparte? Alde batetik biolentziarengatik eta bestetik PNVri ez zaiolako batere inporta. PNVk ahal izan duen guztia egin du Nafarroa Euskal Herrian ez sartzeko, ze orduan ez bait luke sekula ere lortuko maioria.

Azken finean Euskal Herriko arazoak gure arazoak dira eta guk konpondu behar ditugu eta baditugu posibilitateak. Kanpokoari kulpak botatzea eta hitzegiteko marko handiago bat behar dugula esatea kintakolumnismo hutsa da.

A.— Hasierako EIA marxista-leninista batetik oraingo postuaretarako bilakaera nola esplikatu huke?

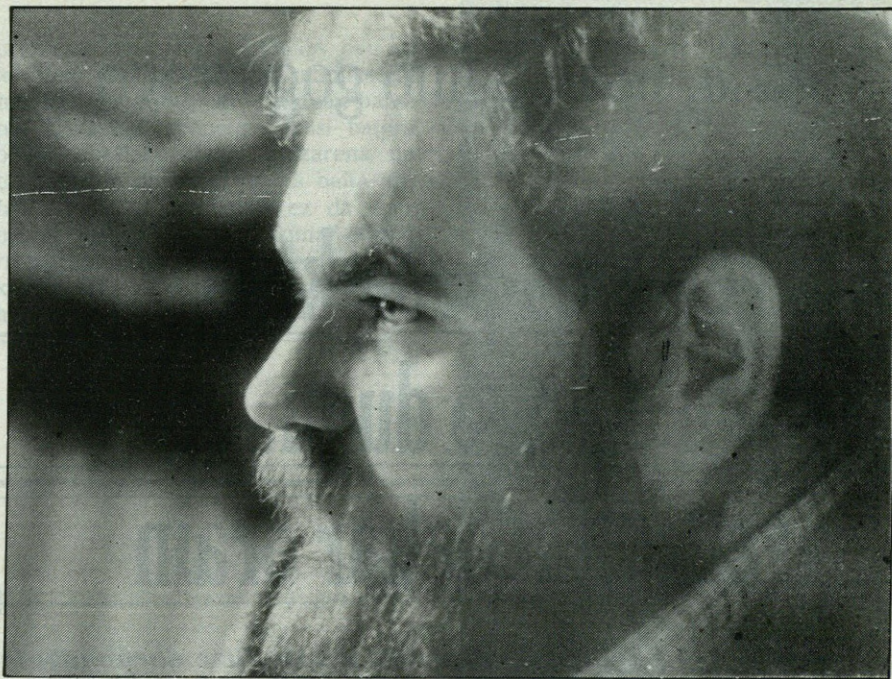
M.O.— Orain dela 18 urte marxista-leninista nintzela esan nuen hala nintzelako. Handik bizpahiru urtetara uste nuen marxismo-leninismoak ez zuela Euskal Herriarako balio. Alde batetik, ez, duelako arazo nazionala konpontzen, eta bestaldetik, marxismo-leninismoa ez delako herri industrializatu batetan sozialismora heltzeko, baizik eta herri subdesarrolatu batetan industrializaziora heltzeko; orduan, burgesiak egiten ez duen papera alderdi politikoko batek egiten du. Euskal Herria industrializatuta dago eta ideologia horrek ez du funtzionatzen. Ez du balio. Euskal Herria industrializatuta dago eta ikusi behar dena dena da demokraziaren bidez nola lortzen dugun sozialismo demokratikoa.

Sozialista demokratikoa

Euskadiko Ezkerran debateen bidez eman da transformazio hori. Orain 10 urteko Euskal Herriaren egoera politikoa eta oraingoa ez da oso ezberdina. Baina eman da eboluzio bat. Guk eman duguna Estatutoaren gerizpean eman dugu. Euskal Herrian abertzaleasuna beti izan da erresistentzia mugimendu bat, eta guk planteatu duguna beste gauza bat da: gizartean hegemonia lortzeko nolako alderdia eta politika behar diren. Arazoa ez da asimilazioa ebitatzea. Arazoa da nola egiten dugun Euskal Herriko biztanle guztiak, abertzaleak eta abertzale ez direnak, nola bilakatzen diren euskal hiritar. Hori da gure kezka, eta horretarako alderdi moderno bat behar da. Hori ez da sozialismoa abandonatzea. Alderantziz, hori da egiazko sozialismoa planteatzea.

Marko politikoa aldatzea edo ez aldatzea... betiko leloa da. Txarrena da denbora galtzea.

**A.— Europako herri normalizatu batetan ideologikoki ematen diren alderdien banaketak ez dira hain garbiak hemen. Igoal PNVren zati-
ketak zerbait argituko du. Zuek ere sozialdemokraziarekin bertan...**

M.O.— Europako Parlamentuan «Arco Iris» izeneko taldean gaude. Baina bestalde gu gaude «Euroizquierda» izeneko talde batetan. Hor daude Europako alderdi sozialista guztiak, gu eta Italiako Alderdi Komunista. Hor ematen ari den debatea da neoliberalismoak daraman politikaren aurrean ezkerrek ze politika egin behar duen; egoera politikoa eta ekonomikoa nahiko aldatu dela; lehen langileriak gauza asko lortu zituzten borrokaren bidez, baina borroka lasaia baten bidez desarroilo ekonomikoagatik, baina gaur egun askoz ere zailagoa izango da hori.

Guk beti planteatu izan ditugu definizio ideologikoak, inportanteak direla uste dugulako, baina ez da izan hori beste alderdi abertzaleen praktika. PNVk esan du demokrata-kristaua dela, baina une honetan ez daki HBrekin edo PSOErekin joan gobernura. Beti saiatu da ahalik eta ilunen uzten. Euskal Herriaren gauzak ez daude ideologikoki oso argi. Baina gobernu hori sortzen bada, PSOE-EE-EAren gobernua, gauzak argitzen joango dira. PSOE denok dakigu zer den gutxi gora behera. EE gero, nik uste dut alderdi sozialista bat dela, ez dela sozialdemokrata eta gero Garaikoren alderdia hemendik hilabete gutxira definituko dena.

Hoberena litzateke Euskal Herrian bertako ezker eta bertako eskubi bat egotea. Baina nik uste dut PSOErekin ez dela emango PCE-EPKrekin eman zen moduko konbergentzia bat.

A.— Zergatik PNV eta alderdi abertzaleekin hain gogor eta PSOErekin hain xamur?

M.O.— Badakigu PSOE nolakoa den, ezta? Ez du Euskal Herriko autonomiarekin politika argi bat eramane nahi.

Bestetik badakigu Madrilen nolako politika egin duen. Baina gauza bat da denuntziatzea, eta bestea ea horrekin zer egiten dugun. Garaiko eta EE ados jartzen badira PSOErekin gobernua egiteko, PNVk lortu ez duena lortuko al du? Behar bada bai, guk ez dugulako inolako gurarik gobernuan egoteko. Zerbait egitera joango gara, bestela kalera. Oposizioan gustora gaude gu. Denuntziatzeaz gain lortu behar da PSOEk onar dezala autonomia, bestela ezin izango du sekula ere gobernatu.

A.— Zeren truke sartuko litzateke EE, PSOE eta EArekin gobernuan?

M.O.— Programa baten truke. Idaztea lortzen badugu, sartu egin behar gara. Programa litzateke: Lege Antiterrorista kentzea, Autonomia betetzea, Juntetako Legea lehen bait lehen ateratzea, LTH aldatzea... progresoko politika bat eramatea Euskal Herriko arazoak konpontzeko.

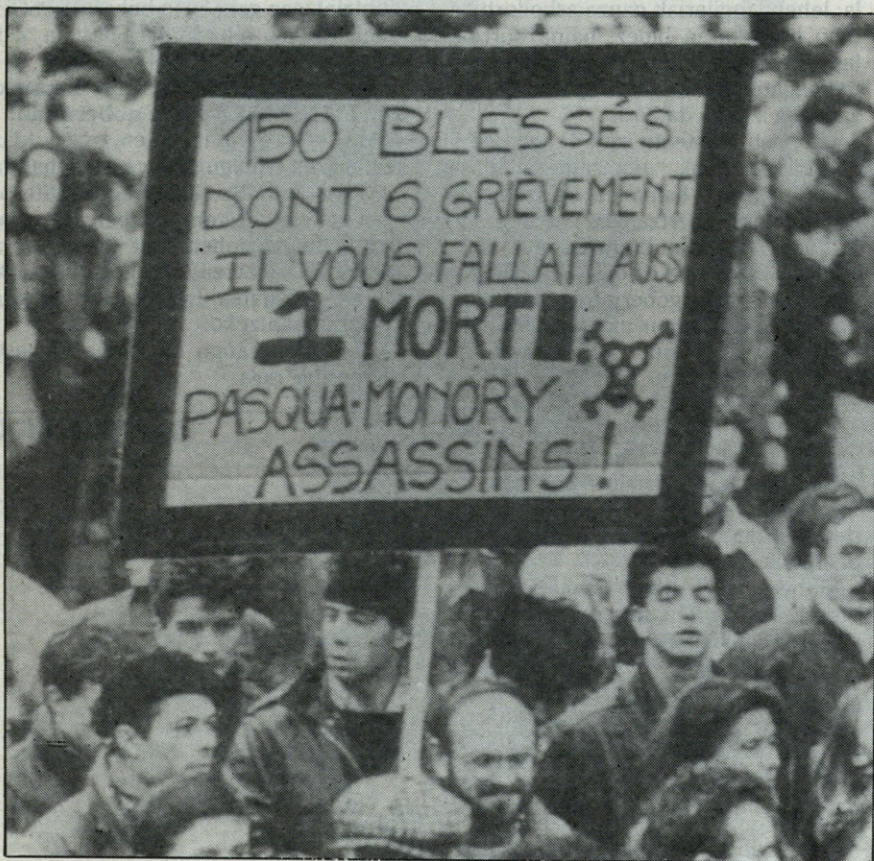
Oso zaila izango da, baina nik uste dut posible dela.

Iñaki ZUBIONDO

Polizia, 68an baino gogorrago

«Erreforma-proiektua aldatu egingo dugu...»: baretu egin behar orain

Honetaz idazten jartzen garelarik bi aste luze daramatzate estatu frantseseko ikasleek jo-ta-ke unibertsitatearen erreforma-proiektuaren aurka mobilizatuta. Proiektu honetan selektibitate arau berriak kontenplazten ziren, matrikulen prezioen liberalizatzea eta hainbat aldaketa ikasketa programetan. Azkenean proiektua bera zertan geldituko den ezin jakin liteke momentu honetan, herenegun hilak 5ean gobernuak aldatuko zuela ontzat eman bait zuen. Nolanahi ere, ikusgarriena estatu guztia eta Paris-aldea bereziki inarrosi duten mobilizapenak izan dira.

Bapateko mobilizapenak, dudarik gabe, esan nahi baita, inongo alderdi edo indar politiko izendunik ez bait da ageri, buruzagitzan behinik-behin. Zenbakiez gehiegi fidatzerik ez dugu izango noski baina, agi denez 68garren famatu hartatik ez zen halako jendetzarik ikusten Pariseko karriketan eta bestetan.

Iparraldean bertan, Baionan alegia, 5.000tara iritsi da kale manifestaldi batean beren ahotsa entzunarazi nahi zuten ikasleen kopurua. Hori lehengo asteo ostegunean izan zen, abenduak 4 egun zituela; Kanboko ikastolakoak ere bertan izan ziren, eta beste batzuek pegatinak banatzen zituzten, frantsesezko testu honekin: «Devaquet estraditatu, ez errefuxiatuak». Alain Devaquet, dakigunez, Goi-mailako Hezkuntza ministraria zen oraindik, bi egun geroago dimititu baldin bazuen ere. Baionako manifestaldia subprefeturaren aurrean amaitu zen, non euskarazko eta frantsesezko hitzaldi laburrak egin zituzten.

Malik Oussekine, porrakadaka hila

Asteburuan zehar berotu dira jendearen gogoak. Ordurako hainbat manifestalarik gertatu zen zauriturik, batipat granaden ezlandez: Patrick Berthet-ek eskua galdu zuen, granada bat poliziari itzuli nahi izan ziolarik; F.Laurent Rigal-i begi bat galerazi zioten, beste halako bat aurpegian lehertu ziotenean; beste ikasle bat ere aski grabe zegoen, buruan zauri larri batekin. Materialez behintzat, esku-zabalik ari dira CR-Skoak, kasik esango genuke 1968an ez bezalako kontudentziaz erasotzen ari direla.

68ko ekainaren 10ean gertatu zen urte hartako kale hildako bakarra, Gilles Tautin, eta hura ez ikasle errebolta batean, Flins-eko langile borroketan baizik. Orain berriz, Malik Oussekine, 22 urtetako ikaslea, guraso aljeriarrak zituena eta nazionalitate frantsesa, erori da, kalean hiru poliziek hartu eta jipoi-tua. 'Europe-1' emisorari egindako deklarapenetan, izenik eman nahi izan ez zuen kale-zaindari batek (lekukoetan inork ez du izenik eman nahi izan, beste datu kurioso bat) esan du: «Hiru polizi motoetatik jeitsi eta porrakadaz, ostiko-ko eta matraileko-ko eraso dute mutila; Ameriketako diktadura batean nintzela inpresioa neukan». «Utzi, utzi!» garrasi egiten omen zuen Malik-ek eta besteek jo-ta-jo, akabatu arte.

Poliziaren gogorkeriak jendearen erantzuna biderkatuarazi du.

Devaquet badoa, erreformari freno, eta ikasleek zer?

Devaquet-ek ez du denbora gehiagoz bere ministraritzan egon nahi izan. Ezintasunez omen doa, gauzak behar bezala egin gabe noski. Orain denek aitortzen dute: «ikasleekin dialogo gutxi izan dugu, ez dugu elkarren berririk izan». Gorretan gorrena...

Azkenez noski, ezingo dute gobernu-koek nahi bezalako erreformarik egin. Baina hori ez da —gaur-gaurko perspektibatik ikusita bederen— benetako

problema momentuan: ARGIA hau kaleratuko den egunetarako manifestaldi handiak iragartzen dira estatuan barrena. Erreibindikapenetan, ikusi batera, behar bezalako irakaskuntzarena nabarmentzen da noski, baina baita ere, hitz iraultzaile klasikorik ez da ageri baina, "justizia", "berdintasuna" eta horrelako jeneralitateak oso maiz errepikatzen ari dira. Orduan... zai egon behar.

P.S.

Euskadiko Flandriako lagune

Belgikako parlamentuan senatore flandiar-nazionalista

Nire lagun batzuek Euskadiko egunkari batzuk igorri dizkirate berriki. Beroietan, orrialde beteko argazkiaz, Mr. Wilfried Martens, «Primer Ministro de Bélgica» azaltzen da. Hauteskunde kanpainiaren erdian dei bat egiten du berak, «abertzale»en artean jotzen den alderdi politiko baten alde.

Egun batzuk beranduago Belgikako zenbait egunkaritan ageri dira artikulu batzuk, hau bezalako izenburuekin: «Martens euskaldunak seduzitzeko» (Le Soir, 86.11.15).

Eztabaida bat deskribitzen dute bertan, alegia, Martens-ek eman ote zuenez bere argazkia erabiltzeko baimenik; PNVko bozeramaile batek baietz zioelarik, Belgikako enbaxadako aholkulari politikoak, M. Baudoin de la Kéthulle-k, ukatu egi-ten zuen halako akordioak. Soir-etik aipamen hauxe:

«M. de la Kéthulle a qualifié cette utilisation de l'image de M. Martens par le P.N.V. de véritable escroquerie».

«Zeinek zein engainatuko» joku horri begira, zinezko flandiar nazionalista geren gisa, irribarre bat ezpaineratzen zaigu.

Baina euskal-belgiar inzidente honen mamiari heldu nahi diogu. Ezjakituria arraro baten lekukoa da, non ez bait da gusto txar batena, edota nazionalistatik gutxi duen erreflexu batena. Zeren eta bertako edozein abertzalerentzat Martens Belgikako estatuen aurrean flandiarren kapitulazioaren sinboloa gertatu bait da, Flandriako interesak bazterreratuz belgiar zentralismoaren zerbitzari jarri bait da gizona.

Artikulu honi toke pertsonalegia ez ematearren, flandiar al-dizkari baten aipua honeraten dut, 1985ean Martens-ek walloniar demokrata-kristauen aurrean irakaskuntzaren federalizazioa galeraziz kapitulatzen zuelarik esaten bait zuen:

«Ekialdeko Flandriako nekazari seme honek Belgikako gehiengo flandiarra isilarazi du, establishment frankofono, bruxeltzale eta militarri gusto ematearren. (...) Bel-

gika babestu behar zuen, flandiar gehiengoaren esijentzia arrazoitsuen aurrean behar baldin bazen. Bere pasadoari traizioa egin dio Martens-ek».

Belgikako bizitza politikoan hainbat abertzalek «flandiar-ohia» deitzen diote gaurregun.

Gure bihotzaren mina ezin isildurik gaude; «belgikazale» honengana jo baino lehen, euskaldunek Flandrian dituzten benetako lagunengana jo zezaketen. Ustez horien artean nago, 20 urtez baino gehiagoz, eta ez hitz hutsalez bakarrik.

1975eko eguberrietan, Gernikako Aberri Eguna debekatu bait zuten, Kuypers deputatu laguna eta biok ikurriña eta Flandriako lehoia zabaldu ditugu elizara bidean, «Gora Euskadi Askatuta» oihukatuz. Ez arriskurik gabe, Euskal Herriak ongi dakikenez.

Gaurregundaino aritu gara ikastolentzako dirua jasotzen.

Euskaldunak Madrilera estradita ez ditzaten aritu izan naiz, zeren eta HBtik PNVrainoko euskaldun askok esan digutenez, Espainian oraindik ere torturatzen bait da.

Ahaztu ote da Euskadin Wilfried Martens izan zela 1984ko udaran bere belgiar gobernuarekin euskaldunak Madrilera estraditatu zituen lehendabizikoa? Gure herritarrek horrelako «flandiar» baten latsa eraman beharrez erredura samin bat sentitzen dute bihotzean.

Euskaldun-estraditatzaile hauxe ote dugu bada hauteskunde kanpaina bateko «pitxia»?

«Euskadiko lagun» benetako naizenez, tamalgarriztat jotzen dut gertatutakoa eta euskaldun konszientek beren konklusioak aterako dituztelakotan naiz.

Zinezko Euskadirentzako laguntasunez eta elkartasunez,

Walter Luyten

Koral harrigarri horiek

Tropikaletako itsas ur epel gardenetan hazten diren landare-itxurako animalia hauek ondo ezagunak dira gure artean. Zeinek ez du horrelakorik ikusi Cousteau edo beste naturazaleen filmeetan? Arrain koloretsu eta ederrei babesleku ematen dien koral-komunitateek ekosistema berezi eta oparo bat eratzen dute.

Orain udaberri bukaera da hego hemisferioan. Australiako ekialde kostaldean dagoen koral-harkaizpuru itzel ezagunean ikuskizun harrigarri bat jazo egingo da azaroaren bukaera aldean; koralen ernaltze-garaia. Koralek arraultzez osatutako hodei gorritzak

eta esne-koloreko esperma bapatean eta denok batera askatuko dute. Itsa-soa, sexu-iharduketarako toki bilakatu-ko da.

Koralen ernaltze-garaia udaberri bukaerako periodo motz bati, gau pare bati, mugatzen zaio. Errutaldi motz,

mugatu, eta masibo hau fenomeno bixia da naturan. Zientzilariak oso arduratuta daude berarekin eta galdera asko egiten die beren buruei. Egun hauetan, Australia eta Estatu Batuetako zientzilari-talde batek Australiako Koral-harkaizpuruan errutaldi masibo honi buruzko ikerketak egingo ditu.

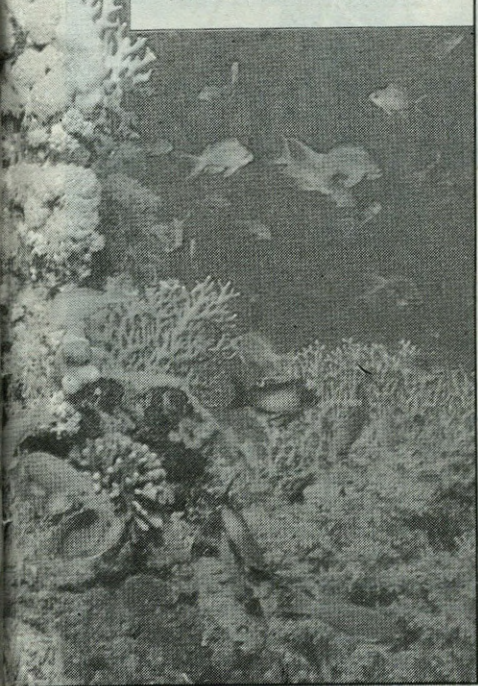
Koralen sexua

Neguko hoztearen ondoren itsas uren bertozekmaila batetaraino iritsi denean gametoak prest daude lanerako. Koral hermafroditek zelula ar eta emeak dituzten zakuak askatzen dituzte. Gainazalera iristen direnean zaku hauek hautsi egiten dira. Bi sexu banandu dituzten koralek, bi hodei desberdin askatzen dituzte, bata espermarekin eta arraultzekin bestea. Espezie gehienetan arraultzak beste kolonia bateko espermarekin nahasten dira. Ilargiak ere badu zer ikusia errataldiarekin. Ilargi betea pasa eta lau egunetara marea hila izaten da. Garai horretan harkazipuruaren gaineko uren mugimendu eta trukea txikiena da. Orduan, ernalketa-aukera onena sortuko duen gameto kontzentrazio altuena jadetsiko da. Koralek beren gametoak ilunabarren ondoren jaurtikitzen dituzte, egunean zehar harkaizpuru bizi diren arrain planktonjaleek jan ez ditzaten.

The astonishing diversity of the coral reef, here in the Red Sea, is mocked by the painted coral souvenirs on sale in Australia

Galdera asko oraindik

Fenomeno benetan bitxia da. Naturan horren laburtasun eta parte hartze handiko beste errutaldirik ez da ezagutzen. Gainera, honelako errutaldi mugatu batek arazo ekologiko handiak izan ditzake. Esaterako, zer gertatuko litzateke harkaizpuruan errutaldi-garaian petrolio-isuri bat jazoko balitz? urtebeterako koralek ernaltzea ez gertatzea ekarriko luke balizko suposapen honek gutxienez.

Galdera asko planteia daitezke koralek jokamolde sexual honen inguruan. Zergatik horrenbeste espezie desberdin, 200dik gora, erruten dute garai berean? Nola aurkitzen duten gametoek bere laguna sortzen nahaspiloan? Zein faktoreek eragiten dute errutaldiaren hasieran? eta abar luze bat. Zientzilaria erantzunen atzetik dabiliz. Egunen batean izango dugu erantzuna.

M.J. Barandiaran
Iñaki Irazabalbeitia

ARGIA

BEHAR DEN ASTEKARIA

Euskal Kulturari pultsua hartzeko,
astekoaren berri jasotzeko,
gizarteaz eta politikaz ohartzeko,
alfabetatzen jarraitzeko,
denbora pasatzeko...
ARGIAk 60 orri eskaintzen dizkizu
astero zure etxean.

Erreportaia ugari,
elkarriketa interesgarri,
komikia koloretan...
Haur eta gazte, senar eta emazte,
baserritar, langile ala estudiante,
euskaraz bizitzeko
ARGIA behar duzue.

ARGIAREN HARPIDE IZAN NAHI DUT:

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

Telefonoa

Herna

Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

Kontu Korrontearen Zb.....

SINADURA

1986ko harpidetza-sariak: Hego Euskal Herria: 4.800 pezeta; Ipar Euskal Herria: 330 libera; Estatu espainola 4.800 pezeta; Beste atzerriak: 6600 pezeta; Airez 10.000 pezeta

ARGIA. Ametzagaña, 19. Donostia, 20012.

Oraingoan Santa Luzia dugularik

Ipar nahiz Hegoaldean, feriak eta azokak nonahi

Egunotan ospatzen da Zumarragan hain famatua den Santa Luziako feria. Feriak eta azokak aspaldidanik erroturik dauden ospakizunak dira gure herri eta hirietan. Orain Zumarragan Santaluziaz egiten dena 1726a arte Ezkion egiten zen zaldien salerosketan zentratua.

Euskaldunok ditugun kontraesan guztien bilgune dela esan daiteke Zumarragan urtero, Santa Luzia egunez ospatzen den feria. Gipuzkoako herririk industrializatu eta erdaldunetarikoa batetan, usadiorik zaharrenetako baten azalpena ospatzen da: zaldi eta abere merkatua.

Santaluziak Zumarragan diren bezala, Euskal Herriko beste zenbait herrie-

tan ere ospetsuak dira antolatzen diren feria eta azoka desberdinak.

Erdi Arotik datorren ohitura zaharra

Feria batzuen sorrerak Erdi Aroan erregeek hiriak sendotzeko egiten zituzten ahaleginekin lotuak daude, hiri horietan industria azkartzeko eta berta-

ra jendea biltzeko inguruko herriei ez bezala feriak eta merkatuak egiteko baimena ematen zien eta. Bestetan, ordea, historiaurreko usadioaren aztarnak aurkitzen ditugu.

Bada gaur egun Aralarren, San Migeldik gora, Igaratza inguruan, «Perileku» deitzen den bat, eta inguruko herrietako zaharrenek bertan artzain feria garrantzizkoak ezagutuak dituzte. Gaur Erronkariko eta Biarnoko Baretozeko herritarrek «hiru behien tributoa» ospatzen duten lekua ere, Hernaz, duela gutxi arte ferigune famatua izan da, erronkariar, biarnes eta xiberotarren biltoki. Belaten ere ba omen zen beste bat, 1793an, frantsesek hango eliza eta etxeak erre zituztenean, Lizasora eramane zutena.

Aldaketa frango urteen joanean

Santaluzietan bezala, beste zenbait merkatu agerpenetan, azoka eta feria elkarren ondoan doaz, nahiz eta sekula ez nahasi. Santamasetan ere holako zerbait gertatzen da, eta baita Ordiziako azokan ere. Beste leku askotan berriz, egun diferenteetan egiten dira bata eta bestea. Animalia txikiak eta barazki-fruta gauzak azokan saltzen dira, feriak ganaduaren salmentarako direlarik.

Jatorriz ere ezberdinak dira. Feriak artzain giroetan sortuak dira, azoka edo merkatua baserritarren eta artisaunen beharrek ekarriak diren bezala. Ganadua egunero erosten den gauza ez denez, azokak askoz ugariagoak dira. Azoka batetara normalki bere eskualdeko jeneroak ekarri ohi dira (nahiz eta azken urteotan urrutiko produktoak ere kamioietan iristen diren) eta inguruetako prezioen berdintzaile papera egiten du. Oraindik ere Gipuzkoako ba-

serritarrek arretaz bilatuko dute osteguneko egunkarian ea Ordiziako ferian, asteazkenez, jenero bakoitzak ze prezio egin duen. Ferietara aldiz urrutitik ere iritsi izan da beti ganadua.

Mende honekin iritsi dira aldaketak baserriarrentzako hain inportanteak izan diren ospakizun hauetara. Feriak berak aldatu egin dira. Gure zaharrek oraindik gogoan dituzte beraientzako hain inportanteak ziren Aiako San Asentsiotakoa, edo bizkaitarrek Arratiako Arteagakoa, arabarrek Amurriokoa...

Euskal baserriarrek ganadua erostekoan Kantabriako Torrelavega dute gaur egun erreferentzia, eta agian diputazioek beraien planak aurrera eramaten badituzte hemen bertan merkatua indartzea lortuko da. Jadanik Karrantzan horren saioa bultzatzen da, eta Gipuzkoako diputazioak Aia eta Zestoa artean baserriak erosiak ditu, arraza oneko behi eta zekorrek bertan produzitzekotan.

Harakinak baserriz baserri aratxe bila ibiltzen zireneko garaiak ere pasa ziren, gehienak beren erosketak hiltzeari handiei egiten dizkiete eta. Baserriarrek feriaz kanpo ditu behi eta txahalak eskuratzeko bide gehienak, eta zer esanik ez zerriez edo ardiez hasten bagara.

Feria eta azoka ugari Euskal Herri osoan

Baina zenbait feria eta azoka nabarmenek zutik eutsi dio denboraren joa-

nari. Bilbon ezaguna da Zorrotza auzoan uztailaren 25ean egiten dena. Enkarterrietakoa Karrantzan zentratuta da, eta Abadiñon bere opilak hain famatu egin dituen azokarekin batera egiten da San Blasetan, otsailaren 3an. Getxon berriz San Isidro profitatzen da maiatzetan eta San Lorentzo abuztuan, feria baino azoka eta jaialdi folkloriko izaten direnak ospatzeko, eta Bizkaiko famatuena zalantzarik gabe Gernikakoa da: urriaren astelehen guztiak dira bereziak, baina guztien gainetik azken astelehena, bere erakusketa eta sari guztiekin.

Gipuzkoan, Hernanikoak bere garai bateko distira galdu duelarik, Tolosak segitzen du indarrean, eta Ordiziak ere bai. Ordizian beste asteazken guztien gainetik bereizten da irailaren azkenekoa, gazta sariketa ere berekin duela. Aipatu dugun Zumarragakoaz gain Arrasateko Santamasak ere izendatu beharrezkoak dira. Eta beste maila batean, Oñatiko artzukur txapelketarekin batera egiten hasi den ardi erakusketa, «latxa» arrazaren hobetzean marka jarriko duena.

Nafarroari dagokionez, Tafalla, Lizarra eta Tuterakoak orain arte aipatu ditugun aldean oso beste kutsu batekoak dira. Elizondokoa gehiago hurbiltzen da, mugaren bi aldeetako jendeak biltzen dituelarik.

Ezpeletakoak ere bi aldeetako jendeak biltzen ditu. Bildots garaietan aserteroz izaten direnez aparte, Ezpeletan famatuak dira urtarrileko eta ekaineko azken asteazkenetako feriak. Hor eta

Heletan (azaroaren 24-25ean, Santa Katalinaz) eta Garruzan (abuztuaren lehenetan) ospatzen dira Iparraldean jenderik gehien biltzen duten feriak. Laborantzatik bizi den Iparraldean sekulako garrantzia dute feria horiek, eta Baionakoan, bazko aurreko 3 egunetan, batez ere ganadu lehiaketa eta makineria erakusketa diren bezala, barnekaldekoak salerosketarako aprobetxatzen dira.

Eta laister Santo Tomasak...

Alde batera utzi ditugu urte osoan zehar egiten diren azoka gehienak, nahiz eta batzuk, Donostian San Martinen eta Bretxan egunero egiten dena, esate baterako, oso inportanteak izan. Baina aipatu ditugun horiek, eta batez ere laister ospatuko diren Santotomasek, aparteko kutsu bat dute, nahiz eta ganaduari dagokionez gehienbat lehiaketara mugatu.

Abere salerosketak plazetan egiten zireneko azken hondarrak, baserriarrek barazkirik dotoreenak erakus ditzaten aukerak, taloaren edo txistorraren ritoa, errentak ordaintzeko eguna, guzti hori eta gehiago dira Santotomasak. Baina Santotomasak baino askoz gehiago dira oraindik, eta ugariagoak, gure feria eta azokak.

GORRITXO

Perdongo koartelaren afera parentesi betean

Urralbururen hitzak lasaigarri gertatu dira

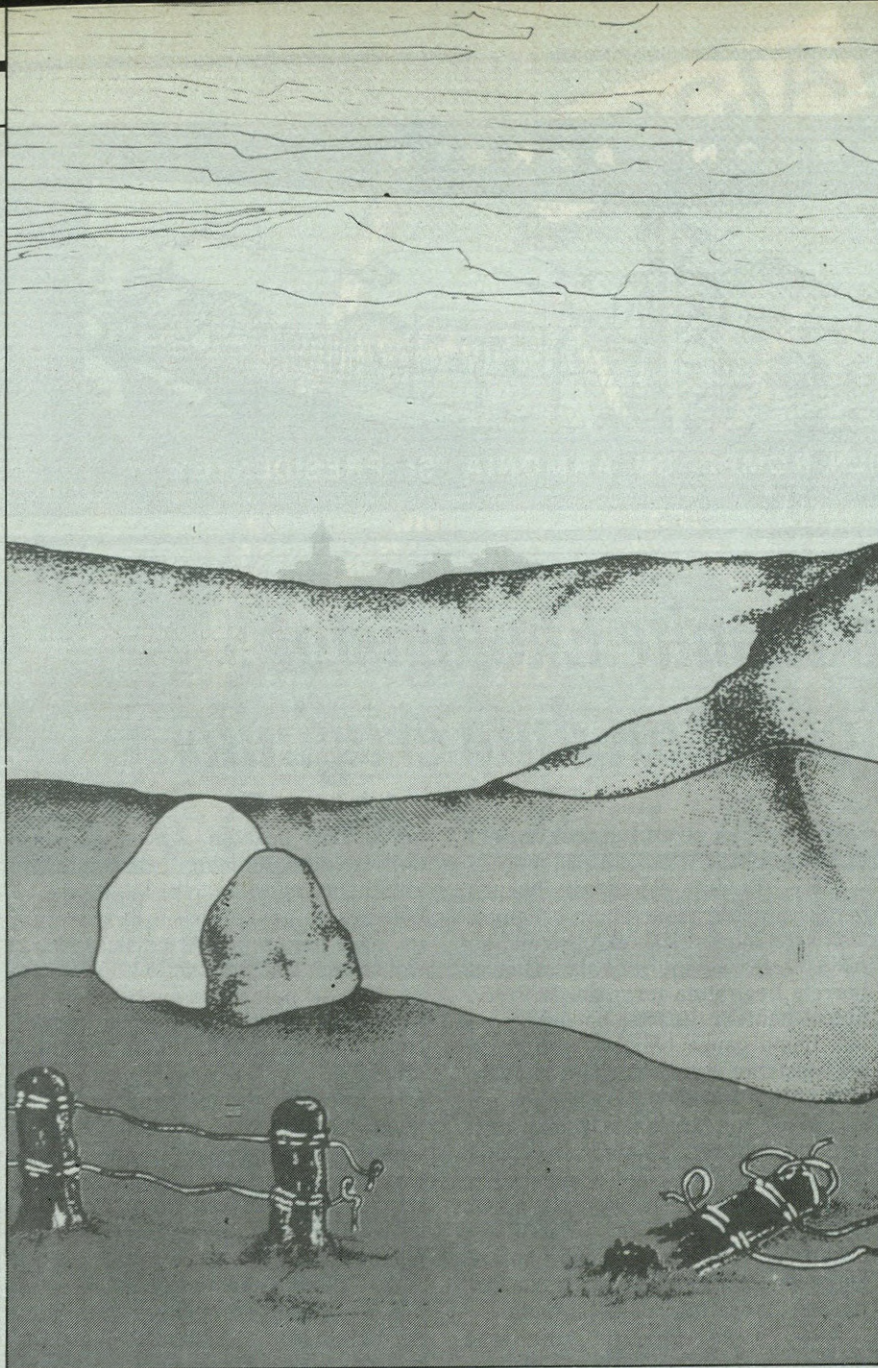
Nafarroako kaleetan barrena bi gatazka haizatu dira nagusiki azken bolada honetan: Hegoaldeko beste hiru probintzietan euskararen legea izan da kasu gehien egin zaiona. Horretaz gain Perdongo mendikate inguruan eraikitzekoa edo den koartel militarren afera da kazetaritzari dagokionez indarra hartu duena. Gubernuko buru den Urralburuk aditzera eman zuenez, litekeena da Perdonen egin zitekeen koartel hori Iruñea inguruan dagoen Aintzoaina eramatea. Momentu horretantxe sortzen da albistea, bi gauza oso garbi uzten ditu eta: batetik, militarrek koartelaren kokatzeaz izandako kontraesan nahasgarri eta kezkarria. Bestetik berriz, herriak koartelaren aurka zuen eritziari dirudienez amore emana, hau sinesten lana badago ere.

Otsoaren belarriak leku askotan ageri

Apirila aldean izan zen berria, Perdongo mendikatean militarrendako koartel baldres horietako bat sortzeko zirela, maiatzaren 11n militariek Perdonera bisita egin zuten eta oso poztu zituzten inguruaren baldintzek. Lizarra aldameneko Belastegi txarretsi egin zuten Iruñetik urrutiegi eta Lizarratik hurbilegi zegoelako; artean, OTANen sartzeko estatuan egindako erreferendumaren azken txindiak bizturik zirauten.

Jende asko dantzan jarri zuen berriak, 2.000 soldadu inguru, 600 hektareako eremuan koartela eta hornigarietarako 24 hektarea hartuko ziren. OTANek estatuko iparraldea, ingurua eta Pirinioak loturik eduki nahi zituela, Noaingo aideportua eskueran zeukate-la, Donostia eta Baionako autopistak aurki egiten hasiko zirela, Campanas-en tren zela, Potasaseko meategian gerra-materiala eta auskalo nolako hondakinak gorde zitzaketela eta, egunean 700 automobil besterik ibiltzen ez zen Logroño kamioa berritu egin behar zutela... Baten batek kasualitate gehiegi zekusan tartean. Lehorreko ejertzitoaren modernizatze-plangintzan sarturik dena, 1991.eko dena amaiturik egoteko. Estatu Batuetako general baten tiroak jotzeko Aliantza guztian Bardeak bezalako eremurik ez zela esan omen zuela... Hauek eta beste batzuk ere, pentsatu erazi zioten bati baino gehiagori Perdon mendikateko Frankoandiko koartela ez zela Lizarra eta Aintzoaingo koartelak leku hobera eraman eta biltzeko lekua soilik, tartean bazela gehiago ere.

Perdon inguruko herri batzuk OTANi baietz esan eta gero...

Nafarroak ezetz OTANi, baina Perdon inguruko herri batzuetan baietz irten. Zurrumurruak sortu koartela egin-go ote zen eta Iltzarbe, Zizur eta Galar arantako jendea eta udaletxeak ikaratzten hasi, ez zen gutiestekoa gainera koartelak kokatzeko erabakia ez zegokiola udaletxe hauei edo Nafarroako Parlamentuari, Defentsarako Ministeritzari baizik. Zerbait egin behar eta maiatza aldera sortzen da koartelaren eraikuntzaren aurkako koordinakundea, oso koordinakunde irekia gainera, gizarteko jende alde oso desberdinak biltzen dituen, UPNko alkateak, sekula mugitu gabeko jendea, ekologistak...32 udaletxek bultzatutako mogimendua abiatzen da.

Perdonen 2.000 militar sartzea, Iruñean 80.000 sartzearen pareko denean

Iltzarbe eta inguruko herrietako kultura eta ohituren deusezle azkarra litzatekeela koartela, soziologiaren aldetik kalteak neurrigabeak direla, landaredia eta animaliek sekulako eraso jasoko luketela, bertako ekonomiaren ardatza hautsi egingen litzatekeela, herriak ezabatu egingen direla, diskoteka, bingo, putetxe, edaritegi, lapurreta, sesio eta bortxatzeen igoera eroa, herriarenak diren eremuak militariendako pribatizatzea eta bereziki halako koartel batek dakarren intseguritatea dira koordinakundeko salaketetan maizen entzuten direnak. Gerra baletor misilen bazka izateko arriskua edota Iruñea helburu militarra bihurtzekoa.

Jendearen kontzientziazioa goiti doa, talde parlamentari batzu aurka agertzen hasten dira, halaber Lizarrako udaletxea, Perdonera joango litzatekeen ejertzitua diru-iturri bait zaio. Militarrek Perdongo koartelak inguruko herriei ondasunak (bide berrikuntzak, negozioak...) lekarzkiekeela diote, aurka daudenen kopurua gutiatsiz. Manifestaldien garaia da, udako jaiak heldu dira eta Urralburu herriz herri dabil zintak ebakitzen eta eskuak estutzen, baina ez da Iltzarbe inguruan ageri. Informazio ofizialaren isiltasuna ere nabarmena da. Udazkenean gogotik bultzatzen zaio aferari eta komunikabideetan leku finkoa duen gaia bihurtzen da Perdongo koartelari dagokiona.

Urralburuk azaro bukaeran entzungorrena egiteari utzi

Ejertzitoaren nagusigoa Perdongo koartelaren kokalekua aztertzen ari, ez du Perdongo Frankoandako eremuen eskabiderik egin oraindik, Nafarroako Parlamentuak ez du bere eritzirik zabaltzen Perdoni buruz, diotenez, Defentsa Ministeritzak ere oraindik berea erakutsi ez duelako. Bestalde, Perdongo koartelak milaka milioiko kostua dakar, eta kario irtengo zaie militariei Nafarroako Parlamentuak diru-laguntzarik ematen ez badu, horretxegatik Aintzoainen egin ote litekeen iradokizunak. Nafarroako Parlamentuan azaroaren 26.ean Urralburuk beharbada Perdonen egin beharrean Aintzoainen egingen dela dio, oraingoz inolako erabakirik ez dagoela eta dagoena hurrengo leislaturan izanen dela. Beharbada aurki bertako legebiltzarreko hauteskundeak izateak izango du eraginik deklarazio hauetan elektoralismoari dagokionez. Baina hor sortzen da kontraesana, koartela mendialdetik hurbil edukitzea baldin bada Perdonera eramateko motiboa, zerengatik orain Aintzoain ontzat har litekeela esan? Urralbururi ez omen zaio Aintzoain gustatzen, arestian aipatutakoaz gain Iruñetik hurbilegi dagoelako. Komeria ez da aise ikusten: Nafarroa militarizatuegi dagoen lurraldea izaki, susmatzekoa da halako koartel bat egun Lizarran eta Aintzoainen dauden tropen bilgune baino zertxobait gehixeago datekeela, halako isiltasuna, hurrengo leislazioa arte erantzunik gabe egon beharra...Ekologistek badakite xuxen xuxen zer egin: Perdon babestutako ingurunea izaki, dagoeneko hasi dira hura atsedengune gisa uzteko kanpainarekin, eta gogotik burrukatzeoktan dira.

Iñaki CAMINO

URRALBURU, ¿QUIEN ROMPE SU ARMONIA, Sr. PRESIDENTE?

Nafarroako Komite Ekologistak: «Mobilizazioek izan dute eraginik»

ARGIA.— Egitan eritzi publikoa aintzat hartzeari zor al zaio Urralburuk Perdon egin ez eta Lizarrako koartela Aintzoaina eramango dela aditzera ematea? Sinets al dai-teke behingoz herriari jaramon egin diotela?

KOMITE EKOLOGISTAK.— Deus ere ez dago garbi, pentsaemazu militarren aferak arras ezkutukoak izaten direla beti, eta horrek dena zaildu besterik ez duela egiten. Dena dela kontutan hartzekoa da Urralburu noiz mintzatu den, manifestaldi gaitzak egin eta berehala, hain zuzen aldame-neko hiru herrialdeetan hauteskun-deak direlarik eta Nafarroako legebiltzarrerako hauteskundeetarako guti falta denean, nik uste jarrera elektoralista dela, berak eskuak garbitu eta beste legebiltzar bat heldu denean ikusiko da zer egin.

Beharbada Nafarroako Gobernuak informazio gehiago balu zabalduko luke, agian berek ere ez dakite gehiegi, gai honi buruz dagoen iluntasun hori ez da batere lasaigarria. Gero gainera ezin da ahaztu eritzi publikoa arras indartsua gertatu dela, ez direla lau la-gun, 32 udaletxe bildu direla.

Bestaldetik kontutan hartzekoa da beren argumentazioa kontraesanez blai dagoela: Lizarrako koartela erdi-gunetik urrutiegi dagoen atxakiaz kendu nahi dute, horregatik Perdona-ra. Atzeneko deklarazioetan Aintzoai-na eramango dutela: hori erdi-gunetik hurbil dago bai, baina urrun mendial-detik.

A.— Eduki al dezake loturarik Perdono koartelaren inguruan izan den presak Espainia Otan-en

sartzeko izan ziren hauteskunderen emaitzarekin?

K.E.— Begira, ejertzitoak bazuen, berek diotenez bederen, berregitura-tzeko eta modernizatzeko premia, horretan zeramatzan urte batzu. Gauzak horrela begiratura normala da Perdonen dezenteko koartel bat eraiki na-hia, baina gauza hauetan ezin da ja-kin, hasieran esan ziguten ez gintuzte-la OTANen sartuko, gero hor bai bai-na egitura militarrean ez ginela sartu-ko, eta hezurretaraino sarturik omen gaude egitura horretan, ezin zara jen-de horrekin fio izan, usteekin jokatu beharra duzu. OTANen sartzek ere azkartuko zuen dudarik gabe koarte-len itxuraldatze eta egokitzea, eta Per-don ere hor sartuko da beharbada.

A.— Perdon atsegin-gune izan dadin erreibindikatzan duzue.

K.E.— Egia esan, nahikoa deuseztu-tako ingurunea duzu Perdon. Azken urtean pistak egin dira igandeetan jen-dea joan dadin, pinua franko sartu du-te eta telebistarako zutoinak ere badi-ra. Ameztia eta artedia da jabe han, Iruñeko sakaneko mendi baju horieta-koa duzu. Kontutan hartuz Iruñeako inguruan ale edo labore sartzen baso eta arbola guztiak kendu direla eta Perdon honela hondatu gabeko baka-rra dela kontserbatu egin beharko li-tzateke. Nafarroako Gobernuak egin lan batean Perdono mendikatea ur-banizatu ezineko lurra da araudiaren arabera, atsedengune gisa gorde beha-rrekoa, eta gaur egun Perdonen jende asko ibiltzen da igandeetan: komete-kin dela, perreetxiko bila edo delta he-gan dabiltzanak, horregatik horiek le-gedi bat behar dute Perdon atsedengu-

ne deklaratu dezaten. Azken honetan ehiztariendako leku estrategikoak eraiki dira, alferrikako pistak ireki e.a. honez gero galtzen hasia da eta zain-du egin behar da. Artediak gainera ekosistema gisa egundoko aberastasu-na du txori nahiz gisa guztietako pizti eta zomorroetan: harrapariak, fuñak, basurdeak, satitsuak... Baita ameztia, artzantzak e.a. ikaragarri zigortuta-koa, Iruñea inguruan hain erre-a da-goen lurra indartzeko balio duena, emankortasun handikoa egiten duena. Gero bertako basoak dituzu, azien-da-rentzat beharrezkoak, bordak e.a., le-ku horrek gaur badu funtziorik da-goen bezala.

A.— Zertan zarete beraz?

K.E.— Orain komitekoak zain gau-de, Urralbururen deklarazioek itxaro-pen amñi bat utzi dute, kalera irtete-koak gara Perdon atsedengune gisa erreibindikatzera, ez dakigu Urralbu-ruren deklarazioen motiboa garbi zein den, baina guk itxaropena dugu. Uda-berrian etengabeko akanpadak egingen dira Perdongo Frankoandian. Garbi dagoena da kalean egin diren mobili-zazioek izan dutela nola edo halako eraginik Urralburuk deklarazio horiek egiteko. Auskalo goitik eman ordena izan den, planteamendu elektoral, es-trategia kontua edo...badakizu lur le-getan eta ezein legetan badirela sal-buespen batzu ejertzitoa tartean de-nean, haren aldekoak noski. Gure bu-rruka ez da bukatu, Perdon aurrera atera beharra dago, aldi berean Ain-tzoaingoa eta edonolako proiektu mili-tarren aurka joanik.

Iñaki Camino

ARGIA

K O M I K I A

41. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR.

Lafitegn
&
Jarela 86.

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

t.42 06 24

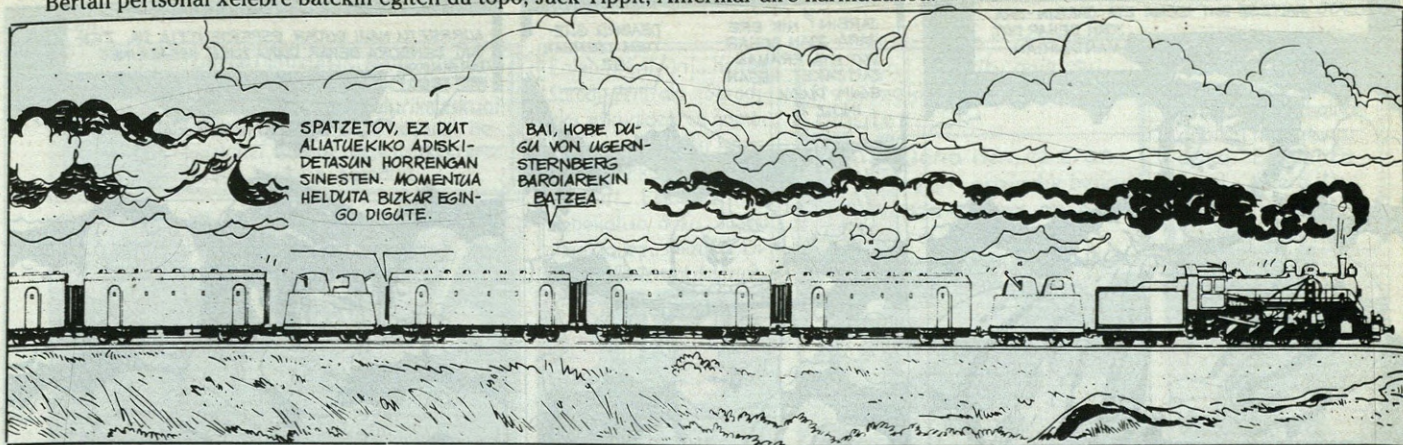
EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

Aurrekoaren laburpena: Jungua erre ondoren eta urtzean dagoela, bi sldadu japoniarrek preso eramaten dute haien generalaren aurrera. Elkarriketa mamitsu baten ondoren libre usten dute japoniarrek, hauek ere Cortoz baliatuko diren esperantzan. Cortok, bere aldetik 'linterna gorriek' emandako helbidea aurkitzen du, 'Madame Tienlin-en' ostatu eta lurrun bainuak'. Bertan pertsonai xeble batekin egiten du topo, Jack Tippit, Amerikar aire harmadako.

SPATZETOV, EZ DAT ALIATUEKIKO ADISKIDETASUN HORRENGAN SINESTEN. MOMENTUA HELDUTA BIZKAR EGINGO DIGUTE.

BAI, HOBE DUGU VON UGERNSTERNBERG BAROIAREKIN BATZEA.

BERAREKIN GURE ETSAIEN KONTRAKO BURRUKA ETENGABEA ANTOLATUKO DUGU.

DA, DA...

LENINEN ADISKIDE DEN JUDE UKRANIAR HORREK ERE GAUZA BERA ESATEN DU: "IRAUTZA IRAUNKORRA... BAINA GURE KONTRA."

ARMADA GORRIAK BERE ARAZOK DITU. GURE LEJIOEKIN AILEGATUKO GARA ASIATIK ETA ERRUSIA BIRKONKISTATUKO DUGU GARAIA DE-NEAN.

ZATITU EGIRIK GAUDE GURE ARTEAN ERE. ZU ZEIN SPATZETOV... ZEINEN ALDE ZAUDE?

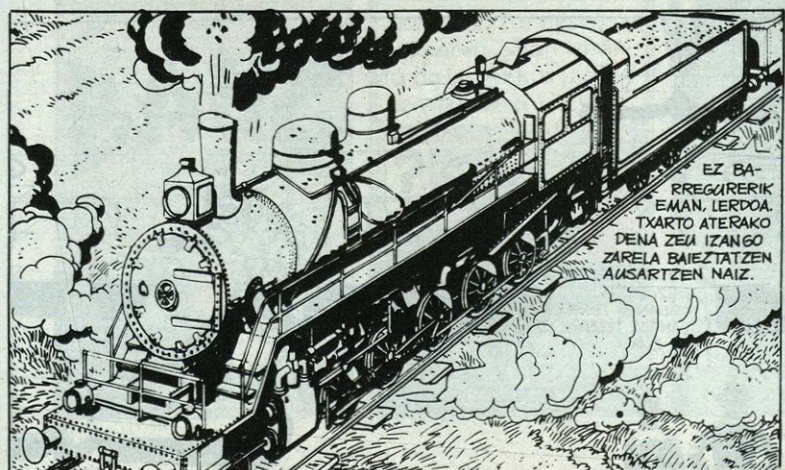
ZUREAREN ALDE, EZELENTZIA... ZUREAREN ALDE PAREGABEKO EMAKUMEA ZARA.

ETA ZU LAUSENKARI BAT. HORRELA JOAN ZITZAIZUN TIPPIT MASTIN HORREKIN...

AUSKALO NON DAGOEN AMERIKAR HORI LINE HONETAN...

EGUNEN BATEAN HILKO DUT.

EZ BARRERIK EMAN, LERDOA. TXARTO ATERAKO DENA ZEIN IZANGO ZARELA BAI EZTATZEN AUSARTZEN NAIZ.

BITARTEAN, SHANGHAI-N...

...ETA SPATZETOV ZITAL HORI ASTINDU ONDOREN SHANGHAI RA ETORRI BEHARRA SUERTATU ZITZAIDAN HEGAZKIN ERREKANBIO BATZU ZIRELA ETA... ETA ZUK, ZER EGITEN DUZU HEMEN?

CORTO MALTESE DAT IZENA ETA JARBIN-ERA
JOAN BEHAR DAT,
MANTXURIAN.

JARBIN? NIK ERE
HARA JOAN BEHAR
DAT ETA ERAMAN
ZAITZAKET. HEGAN
EGIN DUZU
INOIZ?

DEABRU GUZ-
TIEN IZENEAN
... EZ...

AURREZTU NAHI DUDAN ESPERIENTZIA DA. ZEN-
BAT DENBORA BEHAR DUZU ZURE HEGAZKINEZ
JARBINERA
HELTZEKO?

EGUN PARE BAT, BISITATU BEHAR DITU-
DAN GUARNIZIOETAN ESKALAK EGINEZ
ETA ERREGAIA HARTZEKO BEHA-
RREZKO GELDIUNEKIN...
ORDUAN, ZER,
BAZATOZ?

BAI, BAI,...
BANQA.

SIBERIAN
LUZARO
EGOTeko
ASMOA
DUZU?

EZ...
HASIE-
RATIK TXARTO
ABIATU ZEN EN-
PRESA DA...

ZURE BILA EGUN GA-
RA EGUN OSOAN,
TIPIT MAJOREA.
ZAI DITZU
KOARTEL
NAGUSIAN.

ESKERRAK... ETORRI,
CORTO MALTESE.

JACK, ZURE ARISTO-
KRATA ERRASOAREN
BERRIAK DAUDE...
SEMOV JENERALA-
REN TRENEAN DOA...
MANTXURIAN.

A...
JAPONIA-
RREN
JENERAL
MOZOLO
HORI.

MOZOLOA EDO EZ, KONTU-
TAN HARTU BEHARREKOA
DA. JAPONIARREK LAGUN-
TZA EMAN NAHI IZANGO
DIOTE SIBERIAN, ZEREN
GUK, INGELESOK, KOIKHAK
ALMIRANTEA LAGUNTZEN
BAIT DUGU.

ZER ESATEN NIZAN, CORTO MALTE-
SE? HASI GARA ALIATUAK BATA
BESTEARI OSTIKOAK EMATEN.
EA BA, GOAZEN... HEGAZKINA PREST
EGOINGO
DA.

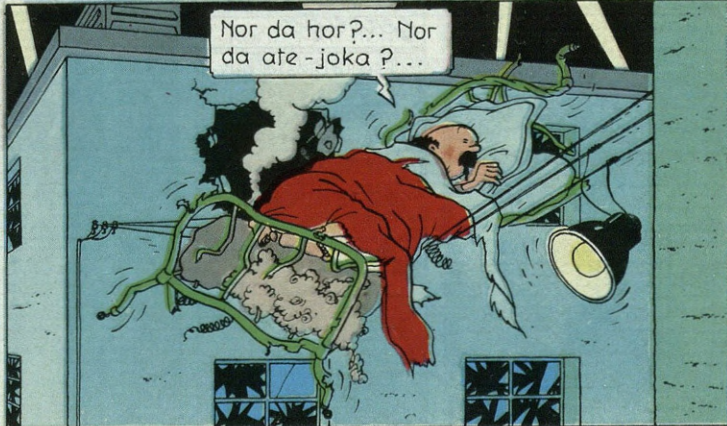
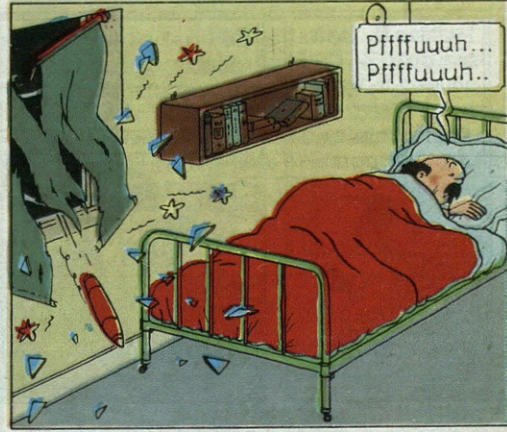
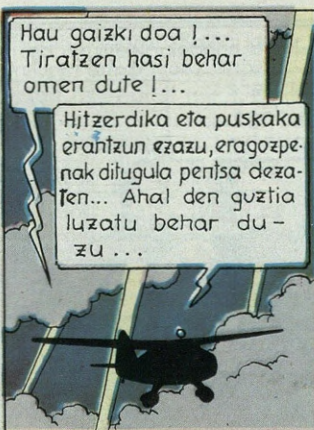
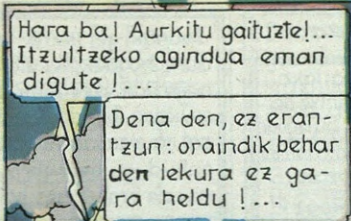
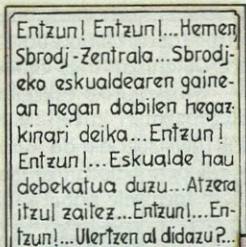
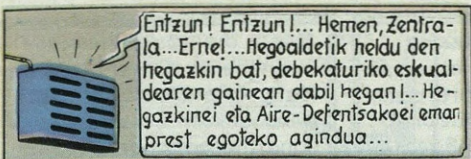
ONDO EMATEN DIZU KASKO HORREK...
NIRE IZEKO BATEN ANTZA DUZU...

EDUKAZIOZ,
EZ DIZUT
ESANGO ZEREN
ANTZA DUZUN
ZUK.

ILARGIRA BIDEAN

Aurrekoaren laburpena: Beste pasadizuren artean bada bat joan den astekoan jakin genuena: X-FLR6 koetea. Berrito ere Turnesol jakintsuaren eskutik, bere asmakizuna den koete honen xehetasunak ikasi ditugu, bultzatuko duen motore nuklearra eta 'turnesolita' izeneko produktua. Honi esker ilargiaren alderdi ezkutuen argazkiak jasoko dituzte, ilargirako bidea argitzen doan bitartean.

(5. kapitulua)

Hurrengo goizean...

Entzun, entzun... A mailako pertsona guztiari oraintxe bertan Baxter jaunaren bulegoan bil dadila eskatzen zaio: han komunikatu bat emango zaie...

A mailakoak?...
Geu gara!...

Bai,
goazen...

Jaunak, gertaera larriak jasan ditugu bart gauetan... Gure hegazkinei eta Aire-Defentsari ihes egitea lortu duen hegazkin ezezagun bat debekaturiko eskualdearen gainean hegan ibili da eta hiru jauskariri jarein die... Hauetariko bat, jausgailua hondaturik, hilik suertatu da. Gaur goizean topatu dugu bere gorpua, eta bere gainean zenbait janari, arimak eta irrat-i tresna bat zituen. Identitate paperik ez, jakina...

Beste biei dagokienez, oraingoz ez ditugu atzeman. Haien bila ahaleginak egin ditugula esan beharrik ere ez dago. Etengabe saiaturko gara haiek harrapatzen... Bifar tean, jaunak, eta haxe da bilkura honen helburua...

Eztularen kontrako pastilak?... Zergatik nahi du hainbeste ahalegin ez-tularen kontrako pastilak har ditzagun?... Eztul izurritzeren bat al dago hala?...

...Eta zuei, buruzagitzakoei biziki gomendatzen zaizue, beti adi eta zelatan egon zaitezten, zeren eta ekintza ausart horrek adierazten digun bezala, gure lana zaintzeko hartzen diren neurri guztiak ere ez dira aski gizon ausartentzat...

Horra ba, jaunak, milerak guztiak... Joan zaitezke le, X-FLR6-ko espezialistak ez beste guztiak; hauekin oraindik beste zenbait gauzaz hilzegin beharrean nago.

Zure belarri-tutua hondaturik egongo da agian...

Ezta pentsatu ere: hondaturik dago, horixe da guztia!...

Igeltsoa!... Ikusten duzu?... Bart gaueko leherketaren ondorioz... Ez, honela ezin da konpondu!...

Ea, astintzen baldin badut, agian...

Zer demoniotan ari zara, jauna?...

OH! Arraioa halakoa! horrelako gauzak niri bakarrik gertatzen zitzaizkidalda uste nuen nik!...

Askio sentitzen dut...

Ez da ezer!...

Barka iezadazu: telefonoa...

Riiiiing

Esan... bai... zer?... Jauskariak?... Atzeman dituzue?... Biak?... Oso ederkil?... Zer?... Greziarrak?... Harrigarria da... Berhalaxe hona ekar itzazue... Neuk galdetu nahi ditut...

Eta pisika bat geroago...

...Eta protesta guztiez indar egiten dut... ejem... alegia... indar guztiez protesta egiten dut...

Isilik!...

Nik are gehiago esango nuke...

Hona hemen gure txori hegalaria, Zuzendari Jauna...

Hara ba!... Dupondt Brothers-en sarrera ikusgatria!...

Jauskari hauek fabrika barruan aguntxoren bat badutela jo dezagun, eta lagun honek bertako planoak eman behar dizkiela... Nola jakatuko ote lukete?... Irteera guztiak zaindurik daude... Guztiak?... Ez...!

Ikusten duk, Milu, abiatu baino lehen, fabrikaren planoak aztertu ditut arretaz, eta zaindu gabe utzi diren bi airesarrera aurkitu ditut, zailagitzat utzita dituzte zaindu gabe... Baina nik ordea, hauekatik sar daitez - keela esango nuke...

Ikus dezagun! Ea non dagoen lehenengoal... Hortxe!... Bai, horixe da... Ez, alde horretatik ezin da: harkaitz malda gorrian dago!... Ikus dezagun bigarrena...

Horra hor!... Ba, norrefara heltzeko bidea badagoea esango nuke... Hafor, Milu: Hurbilagoetik ikus-tera joango gaituk...

Hemen dago ditxosoak airezulo hori!...

Berlara noa begiratzea. Hik bitartean, Milu, nire motxila zaindu... eta isilik!, jauskariak agian inguru honetan ibiliko dituk eta...

Bada hau ere!... Zirkoan bezala orain ere!... Egunen batean bizkar-hezurra horrelaxe puskatuko duzu!

Nik pentsatzen nuen bezalaxe!... Espioiak barruko lagun batekin kontaktuan jartzeko toki egokia, alajaina... Nire ustez...

UAU !
UAU !

HARZKUME BAT !

UAU !
UAU !

Nire motxilan ditudan ezli-ogien usainera elorri da, nonbait...

Hartzak, hartza! Hain gozoa denez, tori bat eta jan tripazain horrek!...

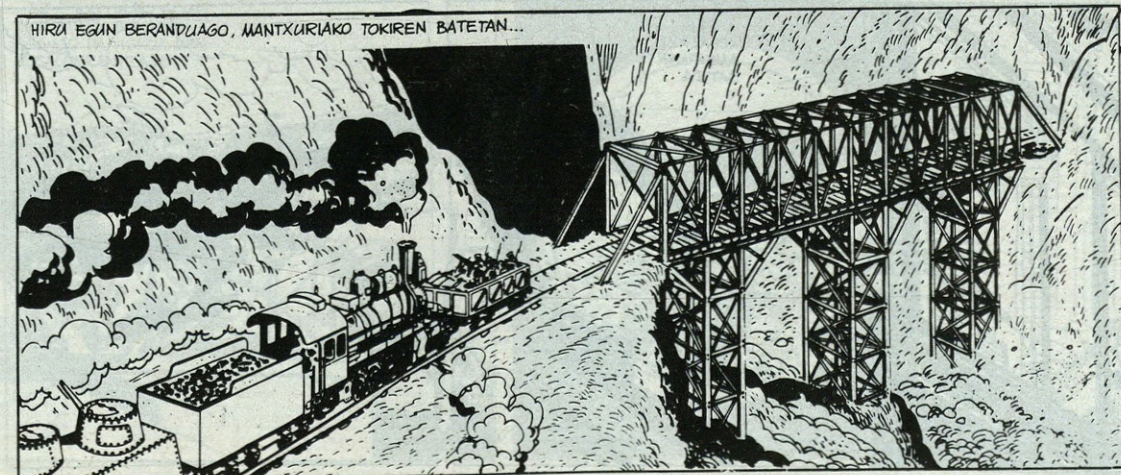
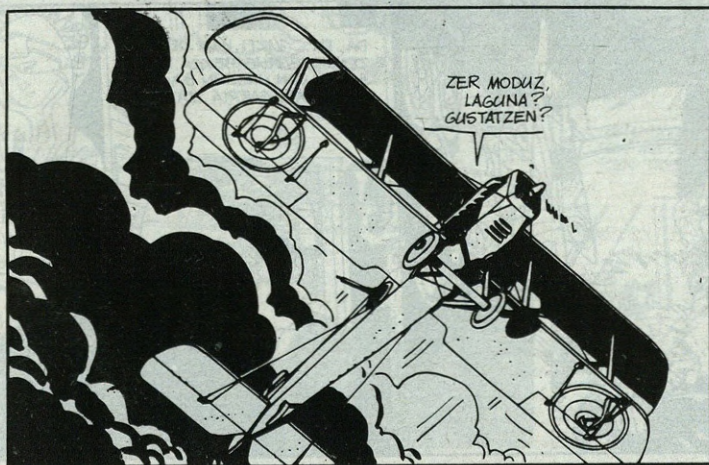
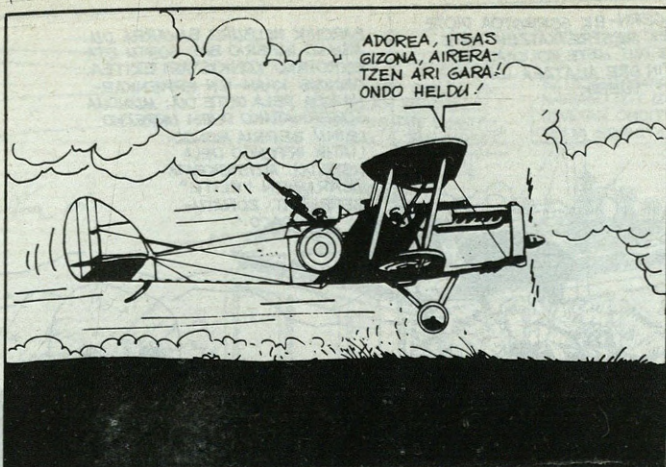
Kontxo!... Besterik eskatu gabe, lasai asko doa!... Eta esker-rak ere eman gabe!...

Zer egingo diagu bai!... eeh, Milu? Tori puska bat hiretzat ere!

Baina zer?... Zer gertatzen zaik?... !!

USTE DUT VON UNGERN-
STERNBERG BAROIA EZ DELA
SEMENOV JENERALAREKIN OSO ONDO
MOLDATZEN. KOLCHAK
ALMIRANTEA GURE
LAGUNAK, AGIAN
SEMENOV-EN
KONTRA ERABI-
LIKO DU. ZER
USTE DUTU ZUK,
SPATZE TOV ?

EZ DUT USTE. SEMENOV ETA UNGERN-EK GORROTOA DIOTE
ELKARRI, BAINA BIEK MESPRETXATZEN DUTE
ALMIRANTEA... EZ DUT USTE KOLCHAK-EK
BIETAKO BATEKIN ERE ALIATZEA LORTUKO
DUENIK.

BAROIAK HELBURU BAKARRA DU:
ASIAKO INPERIO BAT SORTU ETA
EUROPAKO KONKISTARI EKITEA.
GENGIS KHAN-EN ERRENKAR-
NAZIOA DELA USTE DU; MUNDUA
GOBERNATUKO DUEN URREZKO
LEINU BERRIA MONGO-
LIATIK IRTENGO DELA
USTE DU. ARISTOKRATA
GERRARIEN "ELITE"
BERRI BAT. ZORATU-
RIK DAGO..

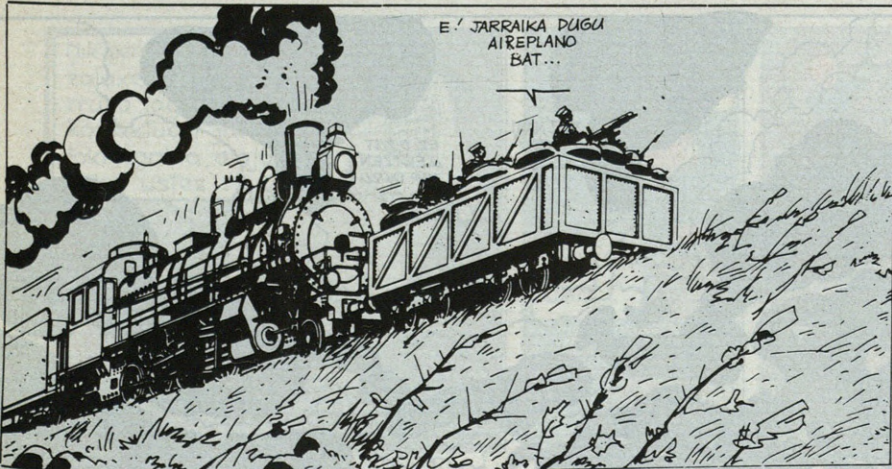

GUZTI HAU ZOR-
GARRI ERROMAN-
TIKOA DA.

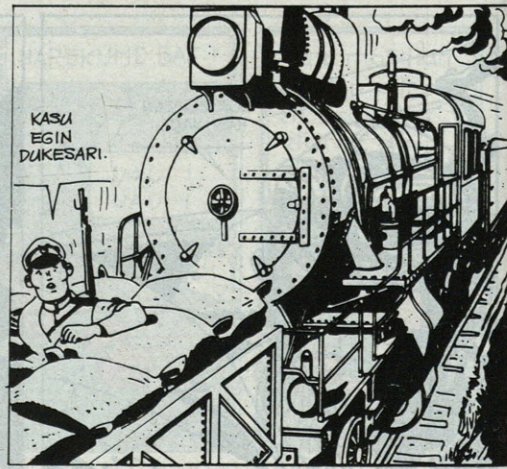
DA, DA... GUZTI HAU OBS-
ZENOKI BURUGABEKOA DA.
BAINA VON UNGERN BA-
ROIA ERABILGARRIA IZAN-
GO ZAIGU.

E! JARRAICA DUGU
AIREPLANO
BAT...

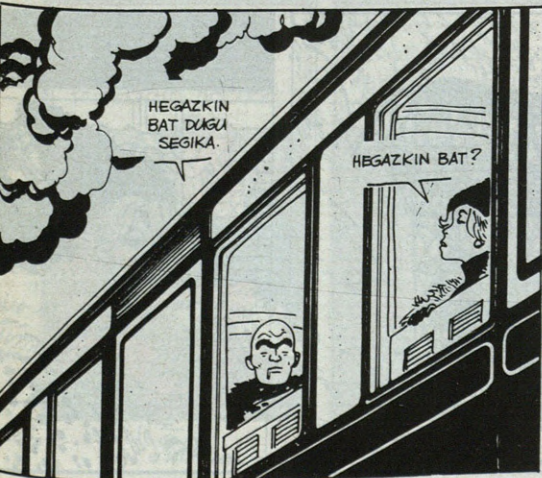

KASU
EGIN
DUKESARI.

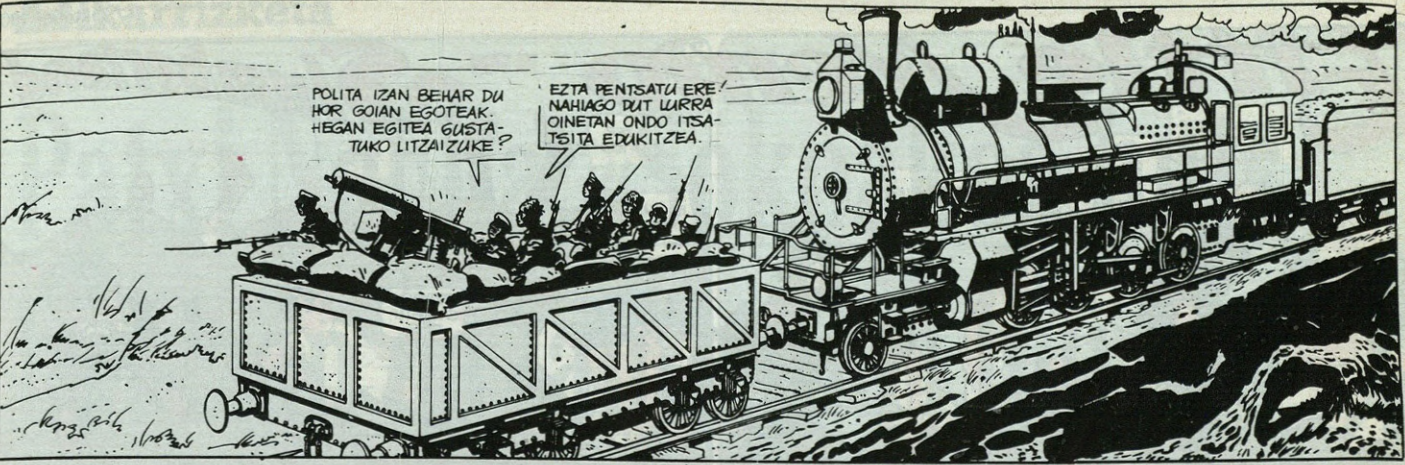
HEGAZKIN
BAT DUGU
SEGIKA.

HEGAZKIN BAT?

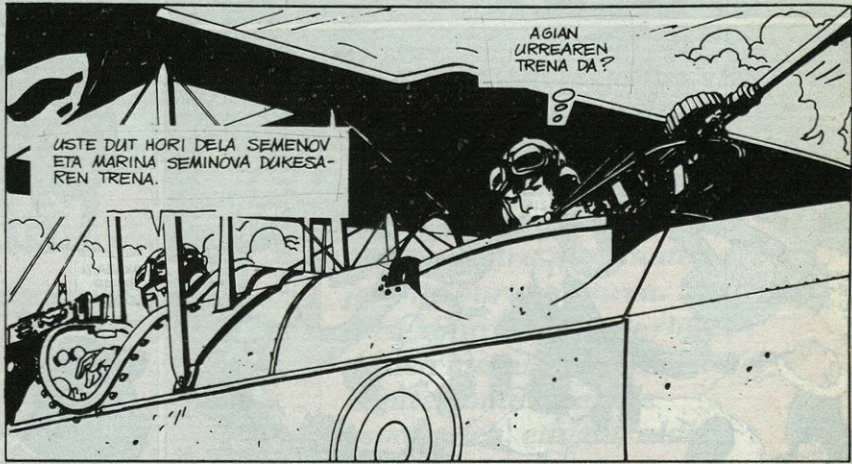
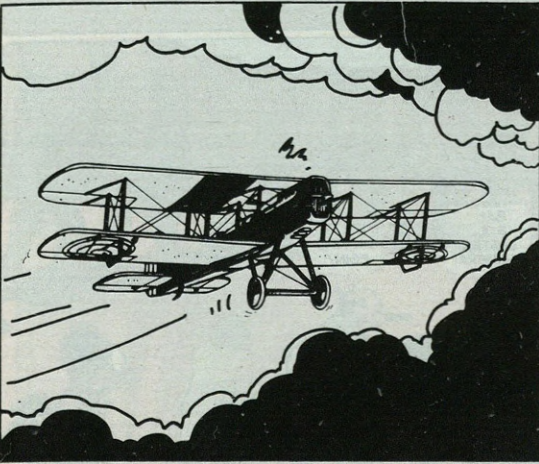
A BAI.
HEGAZKIN
AMERIKAR
BAT DA.

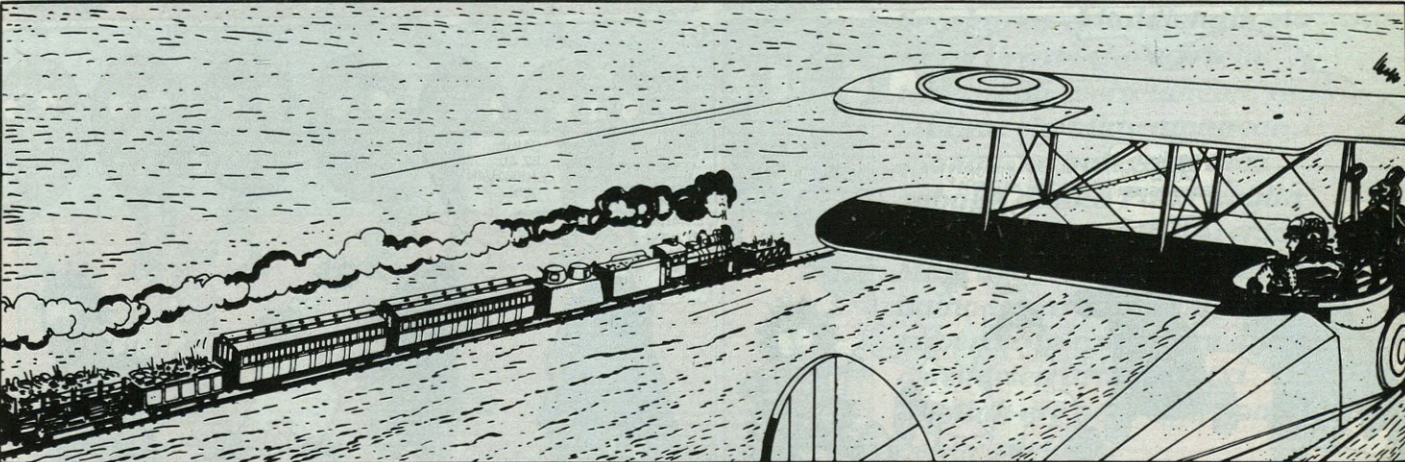
POLITA IZAN BEHAR DU
HOR GOIAN EGOTEAK.
HEGAN EGITEA GUSTA-
TAKO LITZAIZUKE?

EZTA PENTSATU ERE/
NAHIAGO DUT LURRA
OINETAN ONDO ITSA-
TSITA EDUKITZEA.

AGIAN
URREAREN
TRENA DA?

USTE DUT HORI DELA SEMENOV
ETA MARINA SEMINOVA DUKESA-
REN TRENA.

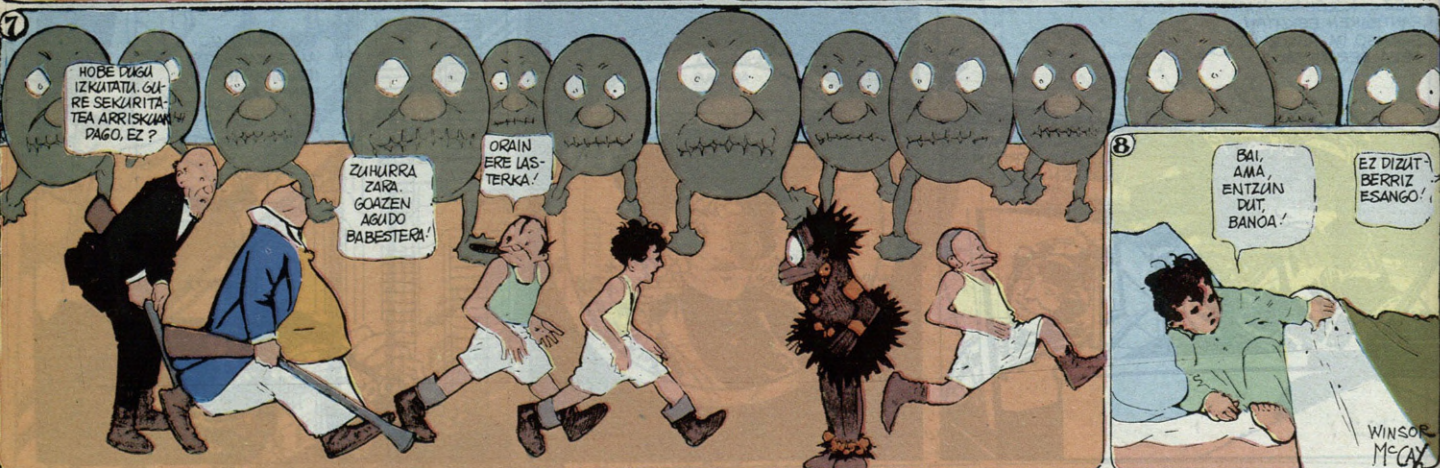
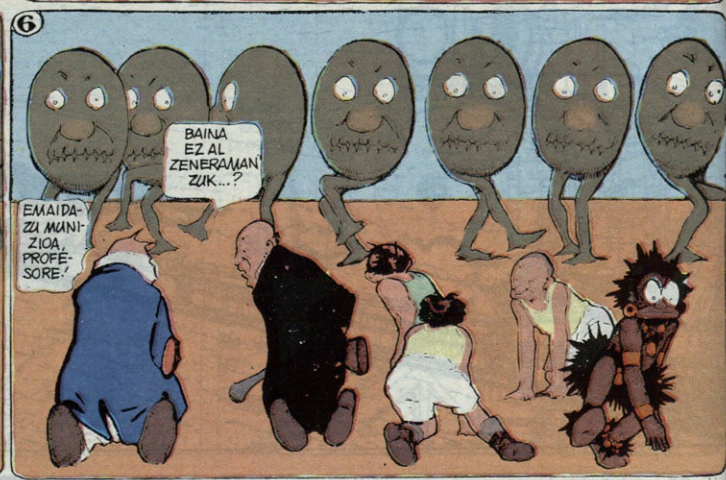
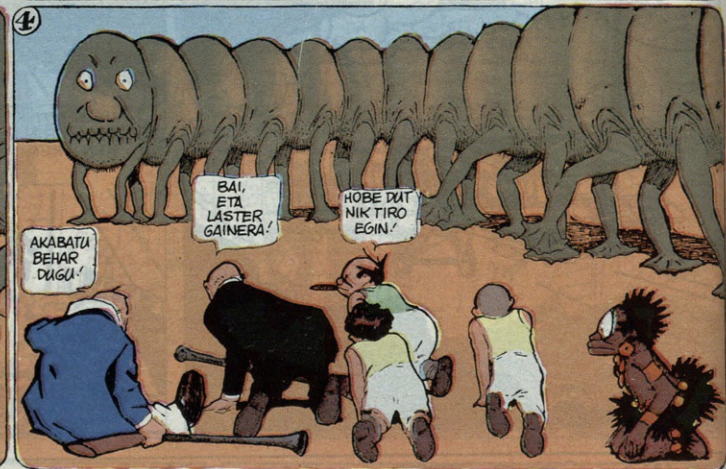
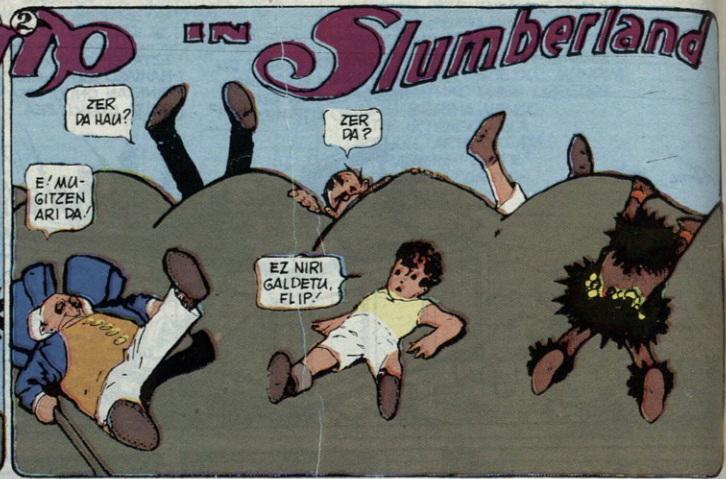
CORTO... ZERBAIT
INTERESGARRIRIK
IKUSTEN DAZU?

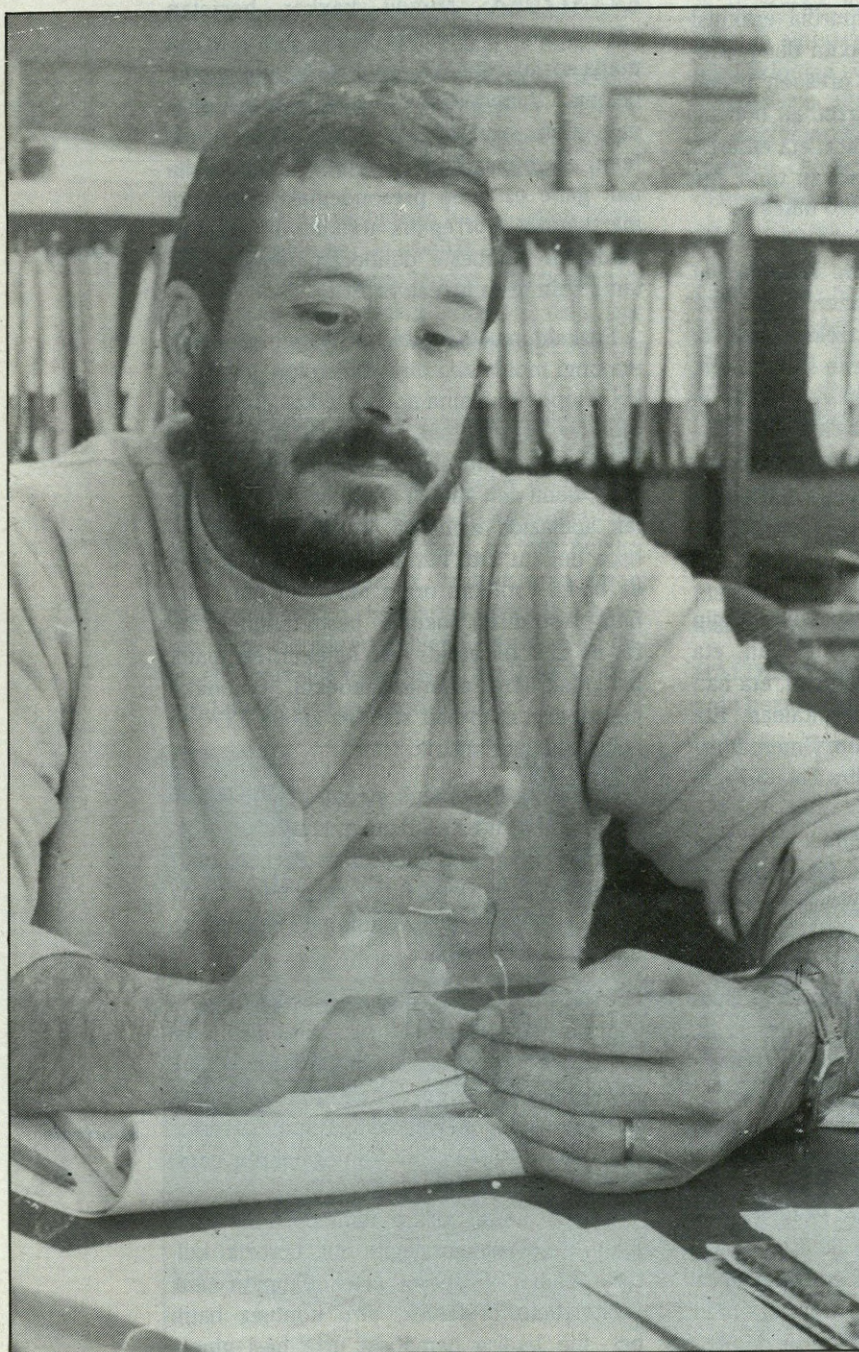
TRAMANKULA
AMERIKAR HORI
IBILBIDETIK
KANPO ARI
DELA USTE
DUT.

(datorren astean jarraituko da)

Little Nemo in Slumberland

Patxi Noblia: «Sokoakoa huts bat izan da lantegiari buruz»

Ez da prentsan agertu zalea, Patxi Noblia. Eta hala ere, munduko paper guztietan azaldu da, jendarme artean preso, bere lantegitik presondegira daramaten jerente burumakurra. Inguruko diru zikin guztiak garbitzen dituen mamutzarra erakutsi digute komunikabide espainolek, eta guk aldiz gehiago ezagutzen genuen Seaskaren ekitaldietatik eta Herri Urrats-eko edozein tabernatik. Bera lanean, noski. Libratu eta biharamunean, «Sokoa»ko bulegoko atea zabalik dauka Patxi Noblia euskaltzaleak ARGIArentzako. Madrilgo juezen eskuetara iritsi baino lehen «Sokoako paperak» plazaratzen dituzten astekariaren artean Patxi Nobliak ere bere egia kontatu behar zuelako.

“Presondegian gurekin egunero paseatzera ateratzen zen arabe bat Parisen hil da gose-greban.”

GALDERA: Gartzelatik pasa beharraren esperientzia ez zen oso gozoa izango, eta gutxiago zure kasoak hartu duen haizatze guztiaren ondoren.

ERANTZUNA: Bixtan da gartzela ez dela giza talde baten mundua, mundurik ez dela esango nuke: hamar aldiz ipurdia erakutsi behar ateratzen zarenean, bixita duzunean, gelak oso gaizki dira... Baina presoen artean askotan kanpokoak baino harreman hobeak dira; presoak kasu txarrean dira, eta elkartasun handia sortzen da, ez baduzu topo egiten oso drogatu batekin, edo ero batekin.

Barneko harremanak ez dira txarrak, baina oztopo material handiekin. Adibide bat aipatzeko, ni sartzekotan bazen arabe bat epaileari gauza bat esplikatzeke bakarrik presentatua zena, eta espetxean sartu zuten. Ni sartzean, gurekin ateratzen zen egunero ko promenadean, eta epailearekin hiru hila-betetan mintzatu ezin zenez gose greban hasi zen eta joan den astean hil da Parisen, inork aipatu gabe.

GALDERA: Gose grebaren ondorioz?

ERANTZUNA: Bai. Hamabost egunez egin du gose-greba Baionako presondegian, eta nola gaizki zen, eraman dute Parisa, eta han hil da, Fresnes-ko espetxe-hospitalean. Eta arratoin bat bezala jarri lurrean. Omen, hola-ko kasuak frango gertatzen dira Estatu Fransesean.

Dena dela, ikusi behar da ene kasuan presondegian nola sartu nintzen. Ene inguruan jende asko ari zela mugitzen ikusten zen, eta emeki-emeki egia ateratzen ari zela eni buruz. Horregatik nahiko trankil nintzen, eta ez dut ene egonaldiaz ezer berezirik aipatzen ahal. Oztopo bitxi batzuk bai.

Nahiko denbora nuenez, idazten nuen asko, eta bereziki ene haurrekin euskaraz. Epaileak, hirugarren astean, esan du ez zela posible gehiago hola segitzea, alde batetik oso gaizki idazten dudalako, eta beste alde-
etik euskaraz ez delako posible. Hala segitzekotan, orri bakoitzarentzako 60 franko kobratuko zidala eta hamabost eguneko epea beharko zuela itzultzeko. Epaileak ba omen du dretxoak oztopoak jartzeko hizkuntza

arrotzetan eginiko harremanei, eta heldu diren hilabeteetan aztertuko da ea euskara mintzaira arrotza den ala ez.

GALDERA: Zer moduz dira espetxe zuloetan diren gainerako euskaldunak?

ERANTZUNA: Mundu kaxkar horretan egoera berezi batean daude, baita beren maila sozialarengatik ere: bata kontablea da, bestea... Benetako preso sozialekin ari direnak, aldiz, oso zatituak daude elgarren artean, eta behar bada hor dauden euskaldunak gabe ez zuen presondegiak hain ongi martxatuko. Horregatik atxikiko dituzte euskaldunak hainbeste denboran presondegi-tan... hain pena luzeak ezarrita.

Euskaldunak hamabi bat izango dira han eta ongi moldatzen dira elkarrekin, gartzelako oztopoekin baina nahiko azkar. Buruz eta moralez preparatuak daude holako egoera baterako, eta moral onez aurkitu ditut.

Ni, dena den kalean nago, baldin eta fiskalak apelazioa egin eta juezak instrukzioe osoa bukatu arte berriz sartzera erabakitzen ez badu. Prolema orain Madrilen eta Baionan preso diren Sokoako beste langileak dira, ea zer gertatuko den haiekin, eta batik batik Madrileran eramandakoekin, Baionako juezak argi esan bait zuen ez zutela ETaren zuloarekin zerikusirik.

GALDERA: Espetxeak atzean gelditua dirudi, eta inportanteena hemen, lantokian, zu libre aurkitzea da. Baina nor da Patxi Noblia? ARGIAko irakurleak badu zure berri baina ager ezazu zure burua batik bat Hegoaldeko euskaldunarentzako.

ERANTZUNA: Esan dezaket Euskadiko gauzetan duela hogeitalau urte hasi nintzela. Estudiante denboretan asko ibili nintzen «Enbata» taldean, horren lehenbiziko liberatua izan nintzen, eta Hegoaldearekin harremanetan hasi nintzen, antifrankismoaren garai loriatsuetan.

Hortik landa, azken hamabost urteotan maila desberdinean segitu dut, bereziki kultura mailan. Bospasei urtez okupatu naiz ikastoletako prolemez, diru kontuez batik bat. Eta badira hamabost urte hasi ginela

presoak

abertzale

“Gauza elektoralista zenbaitu kenduta, ez da egiazko harremanik Iparralde eta Hegoaldearen artean.

lantegi edo ekonomi mailan gauzak egiten. Harreman politikoetan oso minoritarioa izan naiz beti, nahiko konbentzitua baina inguruko lagunak ez ziren konforme ene ideiekin, eta esaten ahal dut gaur ez naizela inongo talbe abertzalereñ partaide, baina kultura edo ekonomia mailan euskal politikaren gautzen alde zerbait egiteko bada prest naiz.

Gizarte aldetik, hamabost urteotan trajektoria erreformista eta ez-biolentoa segitzen dut, beti ere ene ideietan egoskogor, ez naiz ideiaz errez kanbiatzen direnetakoa.

GALDERA: Garai batean bazen «Izan» izena zeraman talde bat, eta behar bada esan ahal izango litzateke hango jendea, edo beste moduan, zure belaunaldiko jende bat dela Ipar Euskadiko aktibitate ekonomikoak bultzatzen dituen.

ERANTZUNA: Ez dakit, nik beste alde bate-tik esplikatuko nituzke gauzak. Euskal prolema oso konplikatua da. Ikusten dira gauza batzuk aurreratzen, baina ez Hegoaldean eta oraino guttiago Iparraldean, ez dut holako giltza berezirik ikusten urratsak nola eman argi esplikatzeko. Beti aritu naiz ideia batekin: gure Herriaren gehiena Hegoaldean dela, eta Iparraldeko prolema bigarren tandan prestatzeko jendeen kontzientzia.

Baina fikzio politikan ez dut sinesten. Zeren eta gaur egun Iparraldean prioritatea ez da «Euskadi»: euskalduntasun bat, kontzientzia bat, izatea da. Horren gain zerbait egiten ahal da. Ikastoletan, Hegoaldean «Iparralde Eguna» antolatzeke edo Reala futbole-ra ekartzeko, beti hor nago, harreman herrikoietan sinesten dut eta ez bakoitzaren manipulazioetan. Gaur egun, maluruski, gauza elektoralista zenbaitu kenduta, ez da egiazko harremanik Iparralde eta Hegoaldearen tartean. Duela hamar-hamabost urte harreman gehiago ziren, etsaia nor zen ere argi-ago zegoen eta...

GALDERA: Seaskan ezagutu zaiztuzte euskaltzale askok lanean. Guk argazkietan ikusia zaitugu Miarritze-Parmeko aireportuan hegazkina abiatzea galerazi nahian eta gendarmeez ederki jipoitzen zintuztela.

ERANTZUNA: Bortizkeriarik gabe jokatzu baina ideia gogorrekin, hor ere. Erabaki zen ahal bazen hegazkina behar genuela gelditu. Egia esan, ez ginen asko hegazkinaren azpian jartzeko, hor zen Koskarat ere... Baina azkenean, hegazkina partitu zen.

GALDERA: Nolabait ez-biolentziak balio ez balu bezala, behar bada?

Ipar-Hego

“Arrietak egin duena ez du egin lantegia apurtzeko, edo lankideei prolemak sortzeko.

bortizkeria

ERANTZUNA: Ez-biolentziak ez du konpon-tzen ahal prolema bat egun batean, baina gaurko metodoek Iparraldean ere... Iparraldean prolema nagusia da duela hogeitaz Hazparneko karriketan denak ari zirela euskaraz, eta orain denak ari dira frantsesez. Iparraldeko herria muinik gabe geratu da.

GALDERA: Duela hiru bat urte izan ginen zurekin lantegi honetan bertan, «Herrikoa» taldeaz mintzatzen. Hainbeste esan eta idatzi da ETArekin dirua zurtzeko omen den honetaz... Zer diozu zuk «Herrikoa»z, urte hauen buruan?

ERANTZUNA: «Sokoa» lantegiarekin hasi ginen, beti Ipar eta Hegoaldeko jendeen artean. Hogeitaz pertsonak ezarri zuten dirua, berrogeitaz mila pezeta-edo, garai hartakoak, eta Sokoa hasi zen handitzen. Gaur 200 aziodun eta 50 langile izango gara.

Sokoa

Gero ideia berriak sortu ziren, aziodunen artean, eta Sokoa enpresa berri horietan kapitala jarritz joan zen. Laster ugaritu ziren, baina hasierako hamarretatik bi pikutara joan ziren. Bestalde, gure kapitala mugatua zenez, «Herrikoa» sortu genuen, 1980.

Kontutan hartu behar da herri pobrea gara, eta gainera dugun diru aurrezki guttia ere esportatu egiten dugula: euskaldunek aurretzen dutenaren erdia kanporatzen da. Hortik sortu zen ideia jendea proposatzeko bere aurrezkiaren zati bat bertan lantegiak sortzen inbertitzeko. Hasteko, 500 partaje eta 50 milioi pezetatako kapitala zuen Herrikoak.

GALDERA: Hegoaldeko aurrezki kutxek ere ba omen zuten partea.

ERANTZUNA: Hiru kutxaren artean %10 hartu zuten. Lankide Aurrezkiari ere eskatu zitzaion, baina hori beste eliza bat zen, eta ez zuten nahaskeriarik egin nahi kooperatibak ez ziren enpresa mistoekin. Sokoak ere beste %10 bat zuen.

Herrikoa

Gaur egun 100 milioitik gorako kapitala izango du gaur egun, eta 1.500 kide. Baina abiatzerakoan baino prolema handiagoak izan ditugu lantegiei errentagarritasuna ateratzerakoan. 50 bat lantegitan dugu partizi-

pazionea, eta bidean hilak badira 10 bat. Lanean direnatan, bost oso ongi doaz, beste hamar bat nahiko gaizki eta gainerakoak nahiko motel. Seigarren urtea pasata, gure aurrezkiei ez diegu interesik eman oraino.

Denak bilduta, Sokoa eta Herrikoaren inguruan 700 lanpostu izango ditugu gaur egunean. Baina nahiko sorpresa txarrak ezagutu ditugu. Lantegi batzuek oso ongi produzitzen zuten baina ez zekiten saltzen, beste batzuek saldu oso ongi baina zuten produktibitatearekin ez zuten ezer ateratzen... Zenbait lantegi lasaiegi abiatu zirela ere aitortu beharra dago.

GALDERA: Sokoan poliziak ETak gordetako armaz eta dokumentuz betetako zulo bat aurkitu du orain dela hilabete. Ondoriorik nabaritu al duzue enpresa eta taldearentzako?

ERANTZUNA: Sokoari dagokionez, adibide bat aipatuko dizut: Alemaniako probeadore batekin ari ginen, eta Sokoan polizia sartzea azaroaren 5ean gertatu bazen, 7rako Alemaniatik bidali zuen ordezkari bat hau ikusteko, eta kreditua garanta lortu aintzin moztu zuten. Bezero berriei buruz ikusi behar da nola joango diren gauzak, heldu den urteari begira bagenituen eta esperantza ederrak.

ondorenak

Kliente zaharrak ongi portatu dira, eta adierazi digute konfiantza atxikiko zutela. Berriekin da arazoa, eta heldu den urtean salduko genuen %5 jadanik galdua dugu behar bada. Herrikoarentzako ez da berdina, zuloa ez zelako bere bulegoetan. Iparralde osoan egiten bait du lan Herrikoak, behar bada hor izango da okasioa elkarren artean gehiago gogortzeko, elkartasunean sartzeko, ikusiz langile batek huts egin duelako burua sartu dutela espetxean. Baina Herrikoarentzako ez da gauza handirik mugituko, gure lantegiak ez dira horregatik hobeto ibiliko.

GALDERA: Zein egoeratan daude Sokoan lanean ari ziren eta polizia espainolari entregatutako langile hegottarrak?

ERANTZUNA: Bi prolema diferente dira hor. Errefuxiatuak dira hiru, eta horiei aspal-diko gauza zenbaitu kargatzen diete, beren

“Orain prolema Madrilen eta Baionan preso diren Sokoako beste langileak dira.

familiartekoez esan didatenez. Beste hiruak bestaldean bizi ziren, prolemarik gabe. Denak utzi ditu libre hemengo epaileak baina kamioi batean sartu eta Madriler a igorri dituzte.

Hiru errefuxiatuetatik bi sekzio-buruak ziren enpresan, eta beharrezkoak dira, ordezkariak ez dira bihartik biharamunera aurkitzen ahal. Bestalde, aintzinetik ez zuten hemen fisik horien kontra eta epaile frantsesak libre utzi ditu, baina poliziak kamioi batean sartu eta haruntza bidali dituzte. Ikusi beharko da Madrileko juezek zenbat denbora eman beharko duten delako Sokoako zuloarekin zerikusiren bat baduten aztertze, baina hemengoak bere erabakia emana du: ez dutela zerikusirik. Hirugarrenak, gazte bat, hiru aste zeramatzen hemen eta ez dakit zer leporatzen ahalko dioten.

Beste prolema Frantziariari buruz da: Madrilen libratzen badituzte, emango al zaie baimena berriz hemen lan egiteko? Laneko kartak bazituzten hamar urterako, baina ikusi behar da baimena berriro emango dieten.

Angelun harrapatu, Madrila igorri eta libre utzi zuten Egileorri ez diote berriro sartzen uzten, eta ez zen errefuxiatua.

GALDERA: Baionako presondegian dena ere han dago, eta badirudi haren kasua konplikatuagoa dela.

ERANTZUNA: Beti izaten ahal dira sorpresa baina... Instrukzioa oso luzea izango dela uste dut, zeren eta arma oso zaharrak ziren oso berrien ondoan eta bakoitzaren historia-lan behar dute osatu. Arrietak aipatu du konfuetan sartua zela eta ez zela okupatzen harmetaz, baina leporatuko diote seguruenik.

GALDERA: Mila kontsiderazio egin da Sokoan poliziak aurkitutako zuloaz, Iparraldeko abertzaleek beren sorpresa adierazi dute, traizio hitza ere aipatu da... Zer iruditzen zaizu afera guzti hau, ororen buruan?

ERANTZUNA: Traizioa ez da enpresa bateko hitz bat. Langile bezala, edo enpresagizon bezala, huts bat izan da lantegiari buruz. Enpresari buruz ez da onartzen ahal huts bat, dudarik gabe.

Gero, traizio hitza, morale politiko baten hiztegian sartzea da. Arrietak egin duena ez du egin apurtzeko lantegia, edo berrogeitamar lankideri prolemak sortzeko. Beste prioriteteak ikusiko zituen. Baina nola jukatzen ahal ditut prioritete horiek lantegiko ardura-dun naizenez? Gertatu dena ez dut onartzen ahal, zeren lantegira langileoak lanera etortzen gara. Enpresa guztiek bezala ditugun kontrolek argi uzten dute guk ez dugula delako zerga iraultzailearekin zer ikusirik, eta armekin ere ez.

Norbaitek lantegia beste zerbaiterako erabiltzen badu, huts bat da. Ni alor horretatik ez naiz ateratzen ahal. Bai Iparraldean, bai gure irudiaren arabera eta bai gure historiari begira, oso kaltegarria da gertatu dena. Baina ni ez naiz inor esateko organizazio batek gauzak gaizki egin dituela edo manipulatzeko dituela gure interesak. Lantegiko gauzetan mugatu behar naiz edo bestenaz politika egiten hasi behar dut, Euskadi askatzeko bidea hau edo hori dela esateko.

Caraban-chel

Arrieta

hutsa

Abortoaren dekreto berriak ez du ezer konpontzen

Heurek erdituko balute, sakramentua litzateke

Bilboko kale bateko orman, honelako esaldia irakur daiteke: «Abadeek erdituko balute, abortoa sakramentua litzateke». Eta egilea ez zegoen oker oso. Herri jakinduria uste baino argiagoa da. Ez da soilik intuizioa, zerbait gehiago baizik, ekin-tza batzuen konstatazioa. Abortoaren arazoaz bandera eraiki izan da, eskumatarren bandera ideologikoa.

Joan den hileko 24ean Espainiako Ministrari Kontseiluak abortoaren praktika arautzeko dekreto berria kaleratu zuen. Bertan, uste izan den kontrara, ez da hedatzen abortatzeko arrazoien zerrenda, baizik eta aborto «legal» horiek (1985eko legean akordatu zirenak) gauzatzeko leku kopurua. Hau da, lehen leku ofizialetan baino ezin bazen

egin, orain klinika eta zentru pribatuetan ere burutu daitezke. Baina kontuz, beti ere aipatutako legeak arautzen zituen hiru kasu haietan: amarentzako arrisku fisikoa gerta litekeen kasuan, bortxaketa kasuan, eta azkenik, umekia txarto eraturik dagoelako kasuetan ere. Besterik ez. Beste kasu guztiak, orain arte bezala, ilegalak dira.

«Legeak onartu zuena, azken finean, praktikan egiten zena zen. Haurdunaldiaren laugarren hilean ginekologoei beraien prueba batzu egiten dituzte (txisa eta Gramindex izenekoa), umekia txarto dagoen ikusteko, eta hori zertarako da, bada, abortatzeko aukera emateko baino? Benetako arrazoiak, arrazoi sozialak, ez dira inoiz sartu legean», esaten zigun abortoaren aldeko abokatu batek. «Lege honekin egiten dena zera da, egitearen aldekoak direnei, baldintza teknikoak betetzeko aukerak eman, orain artekoan, traba legalak ipintzen bait zitzaizkien, instalazio eta lekuei dagokienez. Zentzu horretan, aurrerapen txikia da, txiki-txikia baina».

100.000tik, 4.000 legalak

Dekreto berri honekin ez zaio benetako arazoiari aurre egiten, argi eta garbi ikus daitekeenez. Abortatzeko beharrean suertatzen diren emakumeak, gehien batetan, ez daude kasuistika legalen, eta beraz, modu ilegalez egin behar dute. Baina zeintzu dira, bada, abortatzeko egon daitezkeen benetako arrazoiak? Lehenik eta behin, eta beste edozer esan aurretik, arrazoiak ez dituztela besteek epaitu behar esan beharko genuke, azken erabakia, umea sabelean daraman emakumeak hartu beharko luke eta. Hala ere, abortatzen dutenen egoerak ikusita, honelako laburpena egin liteke:

Bi dira funtsean bereiz genitzakeen taldeak. Alde batetik emakume gazteak, ikasle edo langileak, 16-30 urtetakoak. Gazteenak ezkongabeak dira eta ez dute estabilitate ekonomikorik. Gurasoen etxean bizi dira, eta ezin izango

lukete beren gain umearen zama hartu. Talde honetako nagusienak (25-30) ezkonduak edo separatze prozesuan egoten dira, baina inestabilitate sentimentalak, eta ekonomikoak, ez die ama iza eta permititzen.

Seme-alaba ugari, eta dirurik ez

Bigarren taldean emakume nagusia-gok leudeke. 30-40 urtetakoak, ia denak ezkonduak, eta seme-alaba batzuren ama. Bataz beste, bi edo hiru seme-alaba dute, baina beste batzuk, askoz ere gehiago (gogora dezagun Maria del Carmen Fernandez Perez-en kasua, zazpi seme-alaba, senarra langabezian, eta abortatzeagatik zigortua, 40.000 pezeta ordaindu beharrez). Emakume hauek oro har, egoera ekonomiko exkaxa edukitzen dute, ez dute antisorgailu edo familia plangintzen berri, eta gainera askotan haurdun gelditzeaz harritu egiten dira, ez bait dute «ezer sentitu». Normalean plazerra eta haurdunaldia asoziatzen dituzte mentalki.

Bai lehen taldekoek eta bai bigarrenekoek, arazo ekonomiko eta sentimentalak direla erabakitzen dute abortatzea, baina normalean amatasunaren

aldekoak direla esaten dute, eta kasu askotan ere amak dira izan.

30.000 pezeta pribatuan abortatzeagatik

Emakume guzti horiek orain arte eduki duten irtenbide bakarra zera izan da, «abortera» baten eskuetan jartzea —horrek daukan arrisku guztiaz—, Londres edo Amsterdam-era joatea (60.000 pezeta inguru, dena barne), edo eta burgesiaren klinika pribatu batetara joatea, eta bertan 80.000tik 200.000 pezeta ordaindu ondoren, haurdunaldi prozesua eten. Zer da dekreto berriak dioena? Zenbait baldintza betez gero (instalazio eta tresneriari dagozkienak), klinika pribatu hauetan abortatu daitekeela. Klinika batzutan baimenak eskatzen hasi dira, eta 30.000 pezetatan egingo dutela esaten dute. Bilbon bertan, Gurra medikuak publikoki esan du bere klinikan ere abortoak burutuko dituela. Baina jakina, beti ere, legeak akordatzan dituen hiru kasuetarik batetan egonez gero. Ezer ez da konpontzen beraz. Dirua dutenek lehen egiten zuten bezala egingo dute, (kasu ilegale-tan ere), eta dirurik gabekoek aurreko bideetara joko dute.

Emakumeek eskatzen dutena zera da, sinpleki, azken erabakia emakumeak berak hartzea, eta gainera libre eta dohainik izatea, Seguritate Sozialeko Erresidentzietan. Besterik ez.

Emakume guztiak ez datoz bat

Eskatzen dena emakumeen interesen alde doan arren, hala ere emakume guztiak ez datoz bat, arrazoi desberdinak direla eta. Arrazoi bat politikoa izan daiteke, partidu disziplinaren inposaketa. Carlota Bustelo dugu gogoan. Emakumearen Institutuko zuzendaria, PSOEko militantea, eta Solana ministroaren agindupean, emakumeen eskubi-deen alde mintzatzen da, baina ez du PSOEkideen politika kritikatzeko. Egoera extrainioa benetan. Dekreto nahi-koa ez dela dio, baina lehen txartoagoa geundela. Ederra kontua.

Beste adibide bat, partidu eskumata-rraren emakumeak dira. Egoera ekono-miko onekoak, zeharo erlijiosoak eta kontzeptu moral itxiaz (egin duenak pa-ga beza... sufritzeko gaude...), abortoa-ren bidez «*Espainia gorpuz bete nahi dela*» esaten dute. Hala ere, abokatu ba-tek esaten zigunez, zaila litzateke, kasu

konkretu dramatikoak azaldu ondoren, abortatu nahi duen emakume bati ezezko osoa emango liokeen emakumea topatzea.

Nolanahi ere, harrigarria da abortoa- ren kasuan gertatzen dena: kontzeptu moralak direla, erabakizun pertsonala moztu nahi da. Zeren, ez bait da abortatzea mundu guztiari inposatuko zai- nik, baizik eta nahi duenari (eta baka- rrik horri) bere nahia egiteko eskubidea onartzea.

Fiskal eta juezak, ideologia nagusiaren euskarri

Bederatzi hilabetetako tripa handiaz, abortatzeagatik epaitzen ari diren ema- kume batzuren abokatuak 'gaiaz hitz egin digu. Maria Jesus Pastor-ek laster erdituko du, baina bitartean defenda- tzen dituen kasuaz sutsu mintzatu zai- gu. «Hemen mentalitate arazoa dago. Juezak izugarritzko gogortasunez era- maten ari dira kasu hauek, batzutan si- nistezinezko zurrunkeriaz. Lapurketa kasuetan ez da legea horren estriktoki aplikatzen, abortoa- ren kasuetan gerta- tzen ari den bezala. Esaterako, emaku- me batzu atxilotu dituzte abortatzearen salapean, aurretik haurdun zeuden ala ez frogatu gabe».

Irregularitasun hauek behin eta berriz gauza bera erakusten digute, abortoa- ren polemikan arrazoi edo legeen- gai- netik, gizarte oso baten ideologia zapal- tzailea dagoena, eta juezak beraren de- fendatzaile sutsuenak izaten direna. «Epaitegi Goreneraino eramán dugu ka- sua, 'presuncion de inocencia' delakoa ez onartzeaz gain, jarrera honek oso

prezidente arriskugarria suposatzen duelako, zeren, horren arabera, egin gabeko delituagatik, pertsona bat kon- dena daitekeela ezartzen bait da. Zera ematen du, abortatzean burutzen den ekintza horren garrantzitsua eta inpor- tantea dela, ezen susmo txikiena bada- go zigortu behar bait da».

Irtenbide bakarra, presio soziala

Jarrera horiek hartzera bultzatu di- tuzten kausak zeintzu izan daitezkeen

galdetu diogu Maria Jesus Pastor-i, eta honela erantzun digu, «nire ustez jarre- ra horren atzean ideologia bat dago, eta ideologia horren barnean, kontzep- tu erlijioso bat. Erahilketa dela pensa- tzen dute, eta ideia horrekin legistatu dute. Ezin sinistekoa da pertsona bat, bere haurdunaldi prozesua etetzeaga- tik, gartzelara eraman nahi izatea. Be- netan ezin sinistekoa. Gainera, nork dio abortatzea gustokoa zera denik? Nahi- ko gogorrak izango dira emakume ho- rrek dituen zirkunstantziak, inork ez bait du gustoz abortatzen».

Abokatuei aurkezten zaien panora- ma ez da batere erraza. Alde batetik, juezen eta fiskalen gehiegizko «celo» horren kontra egin behar dute, eta zori- txarrez, heuren legea dute eskuetan, heuren egindako legea. Defentsa arra- zoi sozialetan oinarritu behar dute, eta gizarteak gai honetan eman duen aurrera-pausuan. Guztiok eskatu ahala, errazagoa izango zaie abokatuei defen- datuen kausak arrakastaz ateratzea. «Gizarteak berak eskatzen du, eta hori da gure esperantza eta irtenbidea, pre- sio soziala. Lehen legea atera aurretik bakarrik % 30a agertzen zen abortoa- ren alde. Gaur egun, % 70a».

Emakumeen iraultza, etortzeaz

Denbora luze ez dela, emakumeek egindako liburu batetan mugimendu fe- ministari buruz, ahoz gorako errefle- xioak egiten ziren, eta horietariko bat hemen jartzea pentsatu dugu. Aipatu li- buruan zera esaten zen, lehen iraultza gorria izan zela (marxismoa), ondoren

iraultza berdea (akologismoa), eta bade-la iraultza zuria (feminismoa) heltzeko garaia. Gorri, berde, zuri koloreak alde batera uzirik, eta nahiz eta aurreko biak funtsezkoak (eta oraindik burutu gabeak, bidenabar esan dezagun) izan, bai esan daiteke askok pentsatzen dugun mundu utopiko-posible hori ez dela osoa izango, emakumeen eskubide denak onarturik eta indarrean egon arte. Liburu hark zioenez, lehen gizakia gizakiek zapalduta egotearen aurka borrokatu zen; gero natura zapalduaren aurka, eta orain, bere burua zapaltzen duen emakumea askatzeko garaia heldu da. Hala bedi.

Laura MINTEGI

Hong Kong-eko kronikak

Txinako mandarinak

KOWLLON da Hong-kong-en Iparraldeko penintsularen izena. Ura-
ren azpitik doan tunel baten bidez joan daiteke Hong-Kong-etik
Kowloonera, baina nik ferry-a hartzea nahiaigo izan dut. Laranja eta
mandarinak merke eros daitezke *Queen's Road Central*-en, eta kata-
rroari aurre egiteko egokiak direla esan didatenez, pare bat kilo or-
daindu, eta esan bezala Kowloon-eko penintsulara abiatu naiz.

IZEN bereko parke bat badago bertan, Hong-kong-eko parkerik ede-
rrena gida turistikoen aburuz. Eserleku bat topatu dut haizearen
babesean, eta mandarinak zuritzeari ekin diot. Ez da batere erraza he-
mengo biztanleekin hartuemanetan hastea. Kanpotarra den orori be-
rezko mesfidantza diote, eta kanpotarretan mespretxatuena jokaera
barregarria darabailen turista da. Haurrak, segituan hasiko zaizkio
itzulinguruan kantatzen: «*Guai lo, guai lo, guai lo!*». Turistak boltsi-
koak arakatu eta gero diru xehea banatzen du irriz ari zaizkion hau-
rren artean, eta polaroida bizpahirutan sakatuz segitzen du aurrera,
haurrek «*atzeritar mamua*» deituz iraindu dutela konturatu gabe.
Haurrek esaten dute beti helduek pentsatzen dutena.

ZHANG Jie idazlesak berriki jakinerazi digu Txinan, «*atzerrian ar-
gitaratzen den guztia itzultzen dugu eta nik mundu osoko nobela-
gileak irakurri ditut. Nire ondorioa da Txinako literatura dagoela
onentxoenen artean*». Literatura ez ezik munduko liburutegirik abera-
tsenak dituzte, inkunablez josiak. Liburua, Hong-Kong-en merkatu
produktu preziatua da. Parkean ezagutu dut Sit Hsiung Chao agurea.
Elkarrekin jan ditugu fruitu batzu. Gero, sasien artean izutuki ezkuta-
tzen zen beste agure bat seinalatu dit. «*Ting Chung Man da, Kow-
loon-eko azken mandarina*». Bere bibote finetan nabari zitzaion garai
bateko loriaren azken aztarna. Besoen artean liburuki bat estutzen
zuen, haur bat balitz bezala. Sit Hsiung Chao nire lagunari galdegin
diot gizon haren zoria. «*Ikusten duzu besotan daraman liburua; ez du
inork sekula irakurri. Berak ezik. Hori da urteren poderioz gorde
duen altxorra. Eta ez dio inori erakutsi nahi*».

TING Chung Man-i so egin diot, eta azken mandarin horrek beste
askoren oihartzuna ekarri dit burura. «*Amaitua da horien kasta*»
esan dit ene lagunak. «*Ez dut uste*» esan diot nik. Azken mandarina zu-
ritu, partitu eta azala zakarrontzira bota dugu. Kowlooneko parkea
utzi dugunean Ting Chung Man mandarin-ohia lasterka abiatu da aza-
lak zakarrontzitik errekupeztararren.

Mikel ANTZA

«Ezertarako balio ez duen batek» San Martini Herreratik

1.125. zenbakian Juan San Martinez diona irakurri ondoren, Argiara gutuntxo bat zuzentzea pentsatu dut, argitaratuko duzuen asmo-tan.

Negoziaketari buruzko bere eritzia eskatu eta, has-ten zaigu esaten erantzute-ko asmorik ez duela (Eske-rrak ez zuenik!). Baina eran-tzuteko asmorik ez badu, zertarako aipatu Frantzia, Amerika edo Espainiarekin (edo...) paktua? Frantziare-kin bere lagunek (PSOE-koek alegia) duten paktuaz ari al da? Eta Amerikarre-kin zein paktu egin nahi du, bada, San Martinek? Agian oker nabil, baina zure erit-zietan usaitzen dudak pak-tu moietarik (zapalkuntza areagotu eta munduaren zehar hedatzearena, hain zu-zen) ez dut uste Euskal He-rriak behar duenik. Eta zure eritzia nik usaintzen dudak hori bada, hurrengoan zue-nago erantzutea komeni lit-zatekeela uste dut, gure al-damenean nor daukagun ja-kin dezagun.

«Nik politikarekin ez dut ezer ere jakin nahi», esaten digu beheraxeago San Mar-tinek. Bilbon, PSOEren miti-nera «euskararentzat eta gu-re herriarentzat» zure bizi-tza eskaintzera joango zi-nen, «Txiki» Benegasen es-kutik. Jakina: «Politikarekin ez dut —San Martinek— ezer ere jakin nahi».

Euskara dagoen egoera diglosikotik ateratzeko bi-deak Benegasek eta PSOEek eraiki ditu, eta PSOERI es-ker, urte gutxi barru gure hizkuntza gaztelania eta frantsesaren parean izango

dugu. Bilboko PSOEren mi-tinean horregatik parte har-tu zenuela ulertu behar. Edo, denok gaztelania hu-tsez hitz egiteko bidea urra-tzen ari delako zure esker beroa ematera joan zinen?

Aurreraxeago diozu: «Mi-laka pertsona ezagutu ditut ETAtik pasatu direnak, eta armak utzi dituztenean ezertarako balio ez duten pertsonak dira». Lehenik es-kerak eman behar. ETA-koak lau katu besterik ez gi-nelakoan nengoen (hala dio-te bederen PSOEko zure la-gunek), eta zuk milaka eza-gutzen dituzula aitortu. (De-na den, ez ote dira gehitxo zuk ezagutzeko?).

Oker ez banago, egun euskaltzain zaitugu (Benegasen baimenarekin, agian). Euskaltzaindia urte luzeetan diktaduraren gau ilunean murgildurik egona da, aurrera egiteko ahalmen handirik gabe. Egoera poli-tika berrian bakarrik hartu zuen berriz benetako inda-rra. Baina, egoera politik berria gauetik goizera sortu-tako zera al da? Edo, «politi-kaz ez dut ezer ere jakin na-hi» (agian garai hartako «ezer ere jakin nahi ez iza-tea» egungu zurea bezala ulertuz), hori esaten —eta egiten— duzuenon eraginez lortutako zera da? Agian oroituko zara honelako zer-bait diola —edo ziola bede-ren— Benegasek berak ere: zure «ezertarako balio ez duten horiek» zerrikusi han-dia izan zutela horretan. Be-gira, beren «ezertarakoba-lioez» ean, heuren lehen frui-tutxoaren usainak zertara-ko balio izan duen zulako pizti harraparentzat. Baina lasai, fruitua heltzen denean zuen eskuetatik urrun izan-go da eta.

«Ezertarako balio ez iza-tea»z galderatxo bat egingo nizuke, zu bezain gizon itxuroso baten erantzuna espero gabe, noski. Zer da zuretzat ezertarako balio ez izatea? Agian herri xeheare-kin bizitzea, lan egitea eta bere arazoak ere norberare-nak eginez, konponbide bat aurkitzen saiatzea. Zuretzat hori bada «ezertaz balio ez

izatea», ni neu harro sendi-tzen eta sendituko naiz ho-rien artean; hori bada, neu-retzat erreibindikatzan dut «ezertarako balio ez izate» hori. Zuk ez, noski, zu be-zain handiustekoak goitik behera begiratu beharrean zaudete; zu bezalakoentzat beharrezkoa da herri xe-hearen gainetik —zuen us-tez— egotea, «ni naiz gizo-na, ni!» esateko besterik ez bada ere, boltsikoak ondo betetzen dituzuen bitartean (PSOE zale batek zer egin dezake bestela Euskaltzain-dian?).

Euskaltzain ederra zu, Euskal Herrian ezagutzen den partidu antieuskaldun amorratuenetarikoa bat bul-tzatzen duzuna. Eta bestei leporatu euskara bultzatze-ko ere balio ez dutela. Hobe egingo zenuke koherente-xeago izaten saiatuko bazi-na, gu, geure ezjakintasun-ean, gure euskara ikasten eta bultzatzen saiatzen ga-ren neurrian (zure lagunak ezartzen dizkiguten traben gainetik; hara hor, adibide gisa, euskerazko gutunen arazoa).

Eta amaitzeko, nire agu-rra Herreratik Euskal He-rriri.

**Joxe Migel AZURMEN-
DI
ALBIZU**

Argitaletxeen hutsa Durangoko Azokan.— Gerediaga Elkartekoek azokaren antolakuntzarako ukan dituzten arazo ekonomikoei ausardiaz aurre egin arren —zoritxarrez nahiko kolokazko neurrietaz baliatuz, Eusko Jaurlaritzaren laguntza arras murriztua zio—, ezin ahaztuzkoa deritzogu argitaletxeek egin duten kalea Durangoko Azokaren hogeitabatgarren edizioan. Antolakuntzak txaloak eta laudoriozko hitzak merezi badiitu ere, argitaletxeek iragarritako azokarako nobedade anitz eta garrantzitsuak ez dira iritsi —hain beharrezkoak, batez ere azokak bizi duen egoera okertuaren aldeko erantzunkizunari dagokionez—. Argitaletxeek beren ezin ailegatuaren arrazoiak eman beharko lituzkete, euskal kulturaren parte bateko termometroa suposatzen duen azoka profitatuz egin duten publizitatea 'justifikatzeko' gutxienez.

«Maiatz» aldizkariaren 12. zenbakia Baionako *Maiatz* literatur aldizkariak gai soviertarra dakar Durangoko azokan aurkeztu zuen bere hamabigarren zenbakian. Grafiko ugari alea da berau, beti ere gaiaren batasunaren faboretan moldatuak, Itxaro Bordatxov-en poemez, Mayi Pelot-en ipuinekin eta G. Sestorain, A. Arkotxa, P. Etxalai, A. Iturbide, E. Arandia, A. Garikano, Irene Borda eta beste kolaboratzaileekin batera. Bestalde, aldizkariaren 12. zenbakiaz gain, beste poema liburu bi kaleratu berri dute: Senpereko Auxtin Zamoraren «*Ezin errana*». Iparraldeko argitalpenez aparte, aipatu Arabako AEKk «*Hitzetik ortzera*» eta «*Jokoak hizkuntz irakaskuntzan*» irakasleentzako materialeak kaleratu dituela, eta Elhuyar-ek «*Bizia lu-rean*» natur zientzia bideoak.

Dokudrama Gernikaren urteurrenerako Datorren urtean 50 urte beteko dira Gernikako herriak bonbaketa nozitu zuela. Oroitgarri gisan Eresoinka eta Waveband produzio enpresak telebistarako *Gernika*-zuhaitz baten ametsa dokudrama errodutzen hasiko dira utarrilaren 12an, Oiartzun, Petritegi eta Gernikan bertan, Madrilen paraturik daukaten Picassoren «*Gernika*»-ren imajinekin batera. Gidoia idatzita dago honez gero, zeina, Euskal Herriaren iragana, oraina eta geroa batuz, herriaren askatasun egarria isladatuko duen lana gorpuzten ahaleginduko den. Gernikako arbola izango du oinarritzat: sustraiak iraganaren adierazgarri, enborra oirainaren islada antzo eta ostoa geroaren ikur. Txillida, Luis de Pablo eta Atxagaren eritziak emango direla ere jakin arazi dute Eresoinkakoek.

Bilboko V. Txotxongilo festibala Astelehenean eman zitzaizen hasiera Bilboko Nazioarteko V. Txotxongilo Topaketei Arriaga Antzoki estreinatu berrian. Festibalak hilaren 23a arte iraungo du Bilboko Arriaga eta Ayala antzokietan, hamalau taldek parte hartuko dutelarik, Txekoslovakia, Italia, Islandia, Kolonia, Frantzia, Bulgaria eta Estatu espainolek etorriak, «*Txingurritegi*» euskal taldearekin batera beren obrak eszenaratzera. Bien bitartean zabalik daude Arriaga eta Juan de Larrrea aretoetako erakusketak. Era berean, datorren astelehenean Gasteizko III. Nazioarteko Txotxongilo Topaketek ekingo diote abenduaren 22a arte, hamar taldekin, zeinetarik batzuk Bilboko topaketetan ihardungo duten.

Pizkundeko ordezkariak Kultur Etxea utzi Iparraldeko botere publikoen eta euskal kultur mugimenduaren arteko krisi gogorra indartu egin da. Botere sozialistekin negoziaketa gogor batzuren ondotik Eusko Herriko Kultur Etxea sortu zen, beti frantses boterearen agintepean. Kultur Etxean dauden ordezkarietarik hiru baino ez dira Pizkundekoak, bertatik alde egitea erabaki zutenak, eskatutako dirulaguntzei ukapenik mespretxugarriena adierazi bait die Pau-ko Kontseilu Generalak. Gisa honetan, Kultur Etxeko Ramuntxo Camblong lehendakariak, Jean Haritschelhar Pizkundeko lehendakariak eta Jacques Abeberri-k Euskal Herriko Kultur Etxea utzi egin dute beren dimisioak aurkeztuz. Ea hemendik aurrera Euskal Herriko Kultur Etxea deitu beharrean Sozialista Frantsesen Kultur Etxea deitzen den!

Topaketak berriro ere lehiaketa bilakatu direnean

Hiru estreinaldi Azpeitiako IV. Euskal Antzerki Topaketetan

Baionako Xirixti Mirrixi-k larunbatean taularatu zuen Gazteluko mutxurdinak.

Azken urteotan bezala, abenduan euskal antzerki frango ikusteko parada egokitzen da Azpeitian, bertako Euskal Antzerki Topaketetan Euskal Herriko antzerkigintzarekin eskaparartetxoa muntatzen delarik hiru asteren buruan.

Aurtengoan bederatzi talde pasatuko dira Azpeitiako tauletatik barrena, bien bitartean, giroak sortzen duen aukera profitatuz, euskal antzerkigintzaren kongresu ttipi bat burutzeko asmoz eta guzti.

Azpeitiako Antzerki Topaketen estraineko bi edizioak bertara aurkeztutako taldeen arteko sariketak izan baldin baziren ere —amateurak nahiz profesionalak izanda—, antolatzaileek ez omen zuten bidezkotzat jotzen lehiaketaren matraka hori, eta iazko hirugarren edizioa antzerki topaketa-erakusketa bihurtu zuten, aurtengo laugarren ediziorako berriro ere matrakazko sariketa formulara itzultzeko.

Ostera, jarrera kontraesankor hau areagotu egiten da: alde batetik, antolatzaile-

leen aurtengo topaketa-lehiaketarekiko azalpenetan; eta bestalde, antzerki zirkuito ofizialei dagokionez mintzatu direnean.

Erakusketa ala sariketa?

Azpeitiako Udala, Euskal Antzerki Topaketen antolatzailea, nahaspilatu samar dabileneko itxura guztiak ematen ditu aditzera, prentsari egindako bere antolakuntzaren aurkezpenak elkarrekin bat ez datozen neurrian bederen.

Egitarauaren berri ofizial ematen duen kuadernotxoaren sarreran argi asko azaltzen da: «Jaz bezala, aurtengoan ere Topaketa soila, erakusketa, antolatu nahi izan dugu. Gure ustez, Antzerkiarentzat onuragarriago gertatzen bait da horrela, lehiaketa kutsua kenduz». Urte honetako ekainean igorritako orrialdetan aldiz, bestelakorik agertzen zen. Hala nola,

Epaia Mahaia Udalak izendatuko zuela; Epai Mahai honen hautatuko zituela Topaketetan parte hartuko zuten taldeak aurkeztutako en artean; edota 250.000, 150.000 eta 100.000 pezetatiko sariak banatuko zirela. Hone-la, Udalak urrian eman zitu-en jakitera bertan parte hartuko zuten bederatzi antzerki taldeen izenak, aukuraketa Alberto Gorritiberea, Franc Lasuen, Iñake Irastorza, Maria Jesus Aranburu epaileen eskutik egin eta gero.

Zergatik a-dos-bandas-ko jokaera hau? Antzerkiarentzat onuragarri ez dena lehiaketa baldin bada —erakusketa baizik—, zer direla-eta sari guztiok eta Epai Mahai 'goren' hau?

Zirkuito ofizial bat gehiago ala estreinaldi topaketa berezia?

Topaketen antolatzaileek diotenez, Eusko Jaurilaritzaren eta Foru Aldundiaren zirkuito eta laguntzaren bitartez, makina bat antzerki talde pasatzen ei dira herrietako (edo batzokietako) tauletatik. Eta hain zuzen «promoziozko joera» honek eskeintzen dituen aukerei laudoriozko hitzak bota ondotik, berriz ere lehiaketa formulara itzuli dira, «Topaketetako giroa ez dadin zirkuito-ko giro berdinean gelditu». To beraz konkursoa!, inork ulertzen ez duen deklarazio korapilotsu mordoaren gainetik: erakusketa bai, zirkuitoa ez, lehiaketa auskalo...

Gainera, sariketa ez omen da nolanahikoa izango, estreneoak ekartzeko bait zen —hasiera batean behintzat— beren asmo eta helburu nagusia: Euskal Antzerkiko estreneo lehiaketa. A ze ausardia!

Oraindik falta denaren egitaraua

ANTZERKI EMANALDIAK

Abenduak 12, ostirala

Gaueko 9,30tan, Zelaitxo Antzokian.
«Eclipse» (estrenoa), Bederen-1 taldearena.

Abenduak 13, larunbata

Gaueko 9,30tan, Zelaitxo Antzokian.
«Nun banka... han kalaka», Maribisos taldearena.

Abenduak 19, ostirala

Gaueko 9,30tan, Izarraitz Pilotalekuan.
«Grande Place» (estrenoa), Geroa taldearena.

Abenduak 20, larunbata

Gaueko 9,30tan, Zelaitxo Antzokian.
«Ez da pale egiteko oldua», Goaz taldearena.

Abenduak 21, igandea

Arratsaldeko 7,30tan, Zelaitxo Antzokian.
«Haunditasun ametsak», Antxieta taldearena.

UMEEN EMANALDIAK

Abenduak 17, asteazkena

Goizez eta arratsaldean Zelaitxon.
Arrasateko San Franzisko ikastetxea eta Ibarako San Bartolome ikastetxea.

Abenduak 18, osteguna

Goizez eta arratsaldean Zelaitxon.
Donostiako Larramendi ikastetxea eta Arrasateko Erguin ikastetxea.

Abenduak 19, ostirala

Goizez eta arratsaldean Zelaitxon.
Donostiako La Salle ikastetxea eta Azpeitiko Ikastola.

KONGRESUA

Abenduak 13, larunbata

Goizeko 11,1tan, Loiolako Gogarte etxean, Eugenio Arozenaren hitzaldia: «Antzerkiaren etorkizuna». Arratsaldeko 3,30tan, Gogarte etxean, bi mahai-inguru: «Euskal Antzerki egileak eta itzultzaileak» eta «Euskal Antzerkia komunikabideetan». Arratsaldeko 6tan, leku berean, beste bi gai: «Euskal Antzerkia hezkuntza barruan» eta «Antzokiak, diru laguntzak, egitarauak...».

Abenduak 14, igandea

Goizeko 10tan, Gogarte etxean, bi mahai-inguru: «Euskal Antzerkia, elebidunaren aurrean» eta «Antzerkilarien Heziketa». Goizeko 11,30tan, Gogarte etxean, debata: «Antzerki amateurra eta profesionala».

Goaz taldearen Ez da pale egiteko oldua obrako eszena bat.

Babesleen zerrendaren barruan: Eusko Jaurlaritza, Foru Aldundia eta Antzerki, nahiz eta hauen zirkuitoen aurrean desmarkea jo nahi izan. Enfiñ.

Azpeitiko Topaketetako Antzerki Kongresua

Datorren larunbatean, ordurako 3 emanaldi eszenariatuak izango direnean, Azpeitiko Topaketetako Antzerki Kongresuari ekingo diote iganderarte bi bilkura luzetan. Agurra, alkatearen eskutik. Sarrera, Eugenio Arozena jaunak, zeina «Antzerkiaren etorkizuna» gaiari buruz mintzatuko den —ez da gutxi, ez!—.

Segidan berriz lau mahai-inguru: «Euskal antzerki egileak eta itzultzaileak», «Euskal antzerkia komunikabideetan», «Euskal antzerkia hezkuntza barruan» eta «Antzokiak, diru laguntzak, egitarauak...». Ea guztiari behar bezalako errepasoa ematen dioten ziborari gehiegi behatu eta aldrebeskeriarik gabe, igandekoei heldu baino lehenago: «Euskal antzerkia, elebidunaren aurrean», «Antzerkilarien heziketa» eta «Antzerki amateurra eta profesionala» debata.

Umeentzako antzerkia, talde amateurrek eta estreinaldiak

Azpeitiko Zelaitxo Antzokian eta Izarraitz Pilotalekuan abenduaren lehenengo astetik Santotomas egunearre antzestuko diren obren artean hiru estreinaldi eramango dira eszenara: aurrena, Elgoibarko «Taupada» taldearen «Ponpa eta Mobis»

—haurrentzako antzerki sailean—, talde berak moldatua, Jose Mari Larrañaga eta Edurne Lasarekin, azkenengo honek zuzendari funtzioa betetzen duenari; bigarrena, «Eclipse» Alfonso Vallejo idazlearen Donostiako «Bederen 1» en eskutik, Juan Gartziazen itzulpenez eta Juan Pastor-en zuzendaritzapean, P. Rodriguez, P. Santa-maria, A. Miranda, A. Gabarain eta J.R. Soroiz aktoreekin; eta Durangoko «Geroa» azkenik, Mario Onaindiaren nobelan oinarritutako «Grande Place», Paco Obregonen zuzendaritzapean.

Beste sei obren artean bakar bat da «haurrentzako»: «Tantaka»ren «Ondoloin», Mikel Antza eta taldearen konplizitatez sortua, zeinak eman zien hasiera Topaketei abenduaren bigarren egunean. Halaber, «Zintzilik» donostiarrak konpainiak «Aspirina para dos» jarri zuen joan den asteko ostiralean, Woody Allen-en obra Anjel Valdes-ek itzuliz gero; eta larunbatean Baionako «Xirixi Mirixi» hartu zuen erreleboa, Daniel Landart eta Pantxo Etxegoin-en «Gazteluko mutxurdirak» obragaz.

Datozenetan, hasieran aipatutako hiru estreinaldiez gain: Hazparneko «Maribisos» taldea «Nun banka... han kalaka», Koldo Amestoyren zuzendaritzaz; «Goaz» debarrak itzulitako alfonsito Sastreren «Ez da pale egi-eko oldua»; eta azkenengo egunean, Azpeitiko «Antxieta»ren «Haunditasun ametsak», bi ekitalditako irri-antzerkia.

P.U.

Lau neskak osatzen dute Iruñear rock taldea

Belladona: emakumeak eta beltzak lehenengo

Belladona, Iruñeako neska rockeroen taldea Bilbotik ageri izan zaigu berriro ere. Oraingoan ez dugu elkarrizketatzeko gogoa alferrik galdu.

Eta kontzertu bikaina entzun ondoren horra non jo dugun Josebe, Maria, Puri eta Aurorarengana heurakin berbaldi luze xamar hau burutzeko.

«Beraien bakardadearen baitan / adinez emakume oso gazteek / datorkien zoria madarikatuko dute / koplaz zaharren magia / desluraz birrinduz / bizitzeko tan gorputza saldu / zenbait tek larrua ere kentzen dielarik». Edozein ostegunetako goizaldeko ordu biak dira eskenatoki inprobisatutik ordu t'erdi luze jo ondoren lehortuarik hurbiltzen zaizkigunean. Nekaturik izan arren etsipenak ez du lekurik, ezta tenoreak garrantzirik, tabernak sarratzen doaz baina oraindik bada non hartu azken gintonika.

Bozigogailuetatik La polla recordsen 'Salve'—a datorkigu belarrietaraino, eta sasoi honetan Evaristo ere afonikoago dagokeela datorkigu burura.

La Villa—ko marmorezko mahairen bat libre dago oraindik, inguruan elkarrizketatuak, elkarrizketagileak eta bizpauru lagun aulki beltzak betetzen goaz. Josebe (kantaria), Puri (baxujolea) eta Maria (perkusionjolea) dauzkagu gure artean. Aurora (gitarrajolea) lanpeturik dabil bibolinaz entsaiatzen, eta ez du astirik gurekin solasaldi zoro hau konpartitzeko. Gure aldetik zenbait argiakide eta lagun gaude, denak galdetu eta kasura badator erantzuteko prest. Azkenik magnetofitoia pizten dugu, goizaldeko ordu bi t'erdiak eman dute.

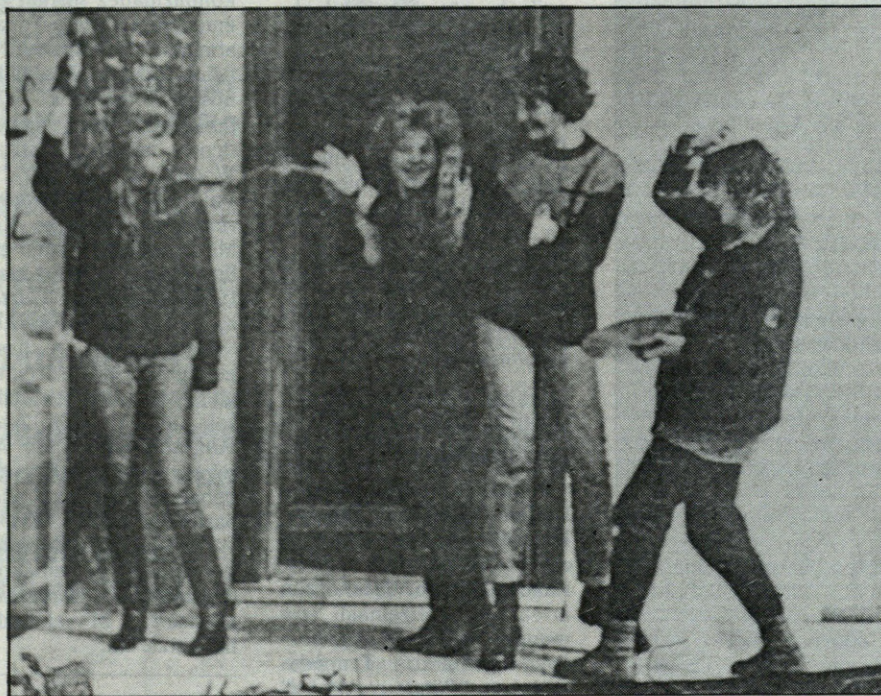
Ene alboan Maria dago, Extremaduratik orain biz-

pairu urte heldu berria da, kriston martxa dauka makiltxoak eskuetan dituenean baina oraingoan ez dirudi oso komentziturik dagoenik gaurkoan patxarazko ezer aterako denaz. Baina beno, hortxe dago kuriositatez beterik begiratzen gaituela. Agian hurbilen dagoelako edo berari zuzentzen diogu lehen galdera, 'zer da Belladona?', antza ez du halakorik espero eta Puriri pasatzen dio pilota, Purik proposatu ei zuen izena eta.

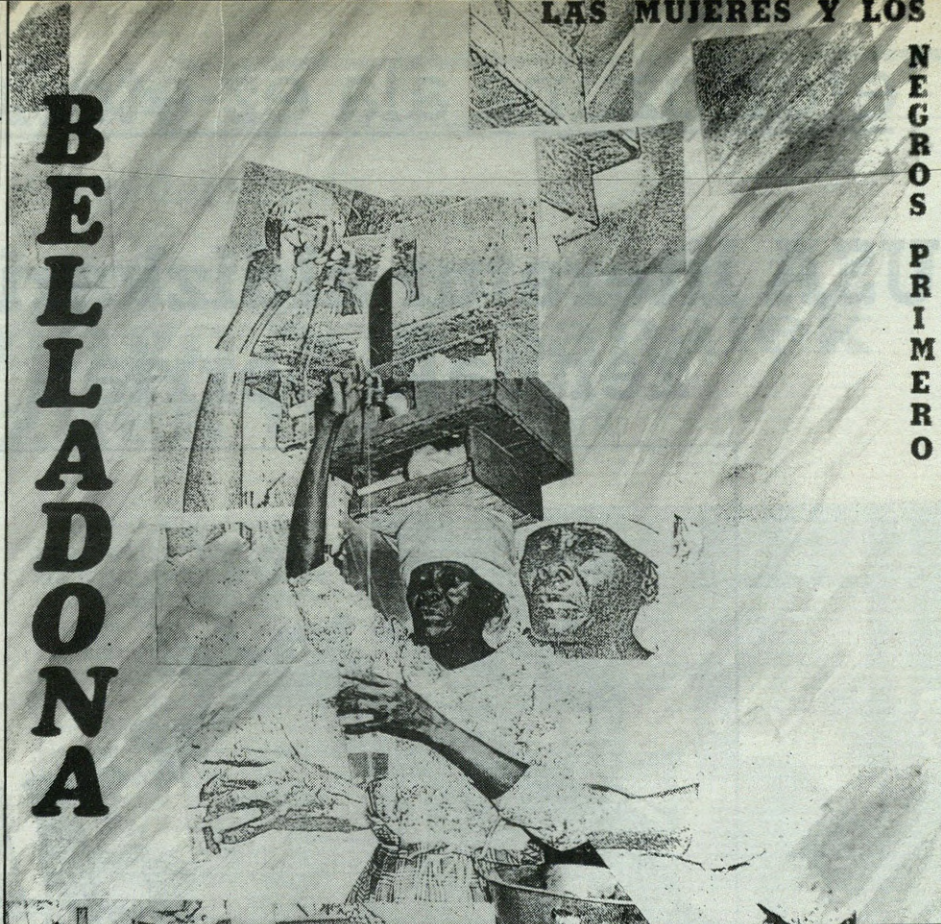
BELLADONA.— Niretzat flipe bat da, gustatzen zaidana egunero egiten dudalako, beno ia ia egunero, gogorik ez dugun egunen bat kenduta. Jotzen dudanean askoz gehiago flipatzen dut ondin. Galdetzen badidazu ea izenak harremanik duen landarearekin, ba fisikoki bate-re ez, baina barnetik liluratzen duzu, tuturaino ipintzen zara sakonean, eta itzel pasatzen duzu. Ez daukat gehiagorik esateko, ah bai, gustatuko litzaidakeela frogatzea, baina benetan. Beno erre dut baina...

(Badatoz garagardoak eta gintonikak, oraindik ezer gutti hitz egin dugu, baina giroa erabat lasaia da dagoeneko. Josebek bukatu du ja bere lana, eta sua emateko-tan dabil. Mariaren usaia ez da txarra ez).

Etena bukatuta Puriri beste ideien bat ere badator: kio: Izena bilatzen genbiltzan gauza zen emakume eta gauza gehiagorekin harremana zeukan izen bat bilatzea, hor zegoen koska. Belladonak historikoki harreman handia dauka emakumeekin, eta orain ere badauka, badakizu zertarako erabiltzen duten emakumeek eta mundu guztiak... Taldeari izena ipini genionean ez genuen oraindik talderik osa-

BELLADONA

tzen, garai hartan hiru bakarririk geunden baina izen bat behar genuen festa batetan jotzeko, eta hori aukeratu genuen. Orduan guttien espero genuena zen taldea aurrera ateratzea atera den moduan.

A.— Zer dela eta sortu emakumezkoen taldea, opzio ideologikoz ala arrazoi komertzial hutsak direla medio?

(Galdera probokazio zuzena izan da, baina hala ere gure lagunak ez dira gehiegi moskeatzen. Josebek daroa orain ahots kantaria Belladona izenaren anbigutasun hori gogoko duela esateko, eta galdera egin dionari muturreko txiki bat ematen dio neskek osaturiko rock talde bakarra ez dela gogoratziz. Puri berriz zorrotzago ageri da.) Diskoa kalean dago, eta ez dut uste saldu denik emakumeak garelako, gainera ez dakit zenbat saldu den ere. Rock munduan talde gehienak gizonezkoenak dira, baina neskek ere mobidan gaude, eta ez dakit zergaitik ez dagoen neskez osaturiko talde gehiago, edo behintzat talde mistoak. Gu hortxe gaude bidea zabalitzen, eta ea animatzen den jente gehiago.

(Taldeak egiten duen musika ikutzen dugu orain, kantaldian zenbait ikutu klasiko, heavy, eta bluesero ere somatu bait dugu... Arreta handiz entzuteari ekin dion Maria animatzen da oraingoan.) Inork ez du esan ze musika moeta egin behar dugun, ateratzen zaigun guztia jotzen dugu, ez dugu zertan lerro bakar bat markatu behar, ezertarako ere ez.

JOSEBE. Mariak dioena egia da. Gu haseran biltzen ginenean ez genuen elkar ezagutzen, bakoitza bere aldetik zebilen, eta taldea osatzeko ez du inolaz ere esan nahi denetan ádos gaudenik, ezta askoz guttiago ere. Bakoitzak bere gustoko duena jotzen du, eta nik ez dakit ondo ze linea daukagun ere.

Nik kantatzen dut sentitzen dudana, baina gertatzen da denok gabiltzala koplarenean, eta niri egun batetan otutzen bazait 'mañana de acción' idaztea gau osoa hortik txine eman ondoren eta nora noan ere ez dakidala... ba gerta daiteke zu

egoera berean inoiz izan bazara identifikatuta sentitzea.

(Elkarrizketa aurrera doa, taberna zarratu dute eta jente gehiena atera da lokaletik. Taldeko managera eta lagun bat gehiago kanpoan geratu dira berandu etortzearen, eta Maria ateratzen da haiekin Iruñerako itzulia prestatzeko, gau luzea daukate oraindik Belladonako neskek. Gaia gustora hartu dute, eta Purik eta Josebek badute zer esan.

PURI.— Gu profetarena egiteaz ezertxo ere ez. Gure letrak batzutan erreibindikatioak izan daitezke, baina gauza bera dabil jentea eskatzen. Nik aurkezten dut niri gustatuko litzaidakeena, eta inor badago horrekin aurrera ekiteko ba ederki. Gu saiatzen gara mobidarekin batzen, mobida horren zati bat gara, eta hortxe gaude. Egunero poteatzen bazabiltza taberna berean, eta egun batetan iritsi eta zarratuta badago udaletxeak agindu duelako, gu beste edozein bezala hortxe gabiltza, horren kontra gaude.

A.— Zuen kontzertuak entzunda nahiko desberdina iruditzen zaigu zuzenean ateratzen duzuen soinua edo plastikoak baitatzen duena. Ematen du diskoan indarra galtzen duela...

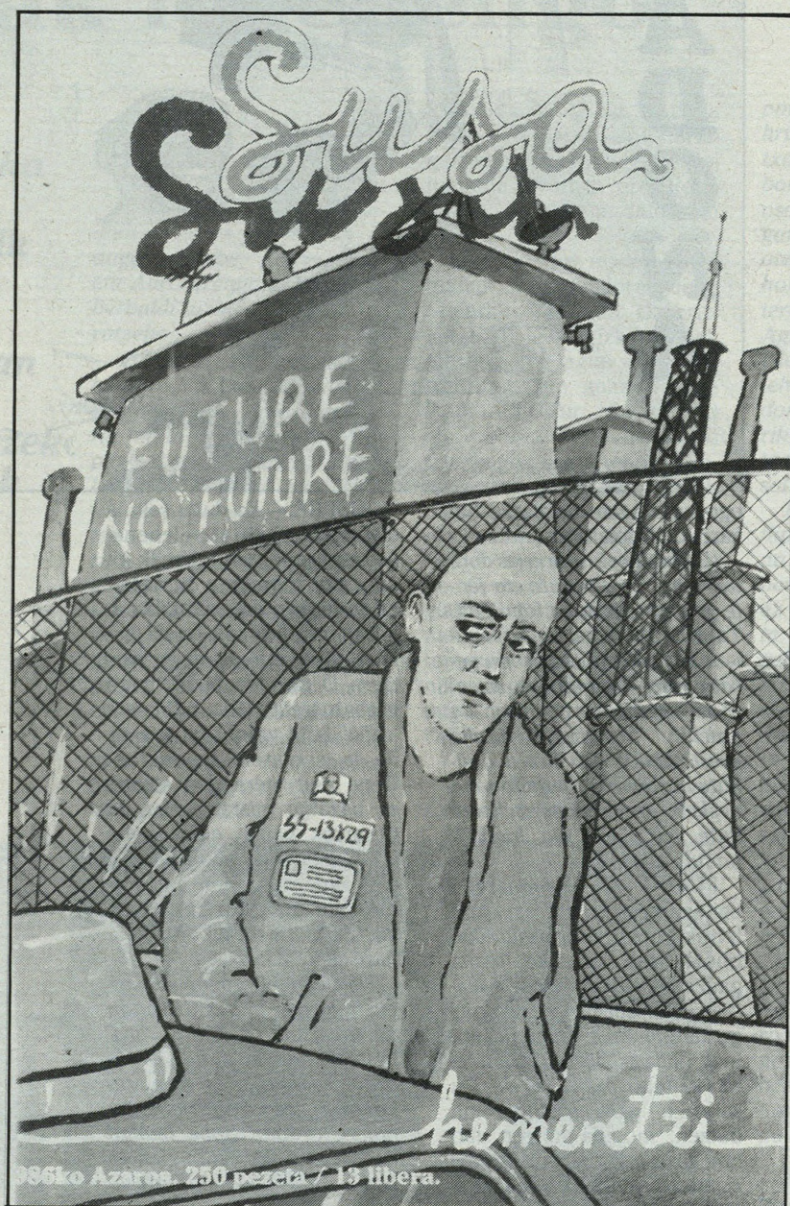
JQSEBE.— Ez dugu sekula diskorik grabatu izan lehena, experimentatu gabeak ginen, eta momentu horretan ez geneukan esperientzia nahikoa esateko hau ez da gure soinua eta ez dugu sartzen. Dena den pozik nago grabatu genuelako, nahiz eta 'caña' falta zaion, gitarra ez da ia entzuten, baina tira. Dena den atera den soinua ez bazaigu gustatzen ez da Cesarrek gaizki egin zuelako, bere lana bikaina izan bait zen. Dena den guk 'caña' gehiago sartu behar dugu, 'caña' sartu, dibertitu eta harriak jaurtin.

Hitz egiteko gogoia ez zaigu agortu, baina berandu da, tabernako azkenak gara, besteak kalean daude orain ordu erdi, eta ja ez da ez tabakorik ez edaririk mahaietan, orduan hobe izango da dagoeneko elkarrizketa hau bertan uztea eta hurrengo batetan irautea. Agur.

ZALDIPOTO

etorkizuna ala ez-etorkizuna

SUSA literatur aldizkariko 19. zenbaki berrian

ez
atzeko
atzokotan
atzeratu!

VII Xenpelar Bertsolari Saria

Andoaingo Sorozabalek jantzi zuen txapela

Semifinalak jokatu ondoren, sei bertsolari gazte baino ez ziren heldu Xenpelar sariko finalera. Eta aurten, txapeldun berria: Andoaingo Sorozabal.

Errenderiako «Ereintza» elkartek antolatutik, Kontzezio bezperan hogeitabertsolarirekin egin zuten lehen saioa eta finalerako sei hautatu zituzten: «Anatx», Izarzelai, Aristorena, Narbarte, Sorozabal, eta Lopez. Bertakoek ziotenez aspaldian ez zen hain saio bikainik izan. Lehen fasean Errenterian. Hori dela eta Victoria aretoa leporaino beterik aurkitzen zen eta entzulegoak behin eta berriz animatzen zituen bertsolariak jaialdi bero bat lortuz.

Ohizko agurraren ondoren binaka ofizioka ekin zioten lanari. «Anatx» belarriko minez zegoena zen eta Izarzelai sendagilea. Honek zeremango eta supositorioak... Bi hauek saio bikaina eskeini ziguten eta nahiko farre egin ahal izan genuen.

Aristorena eta Narbarte, biak ilargira joanak ziren eta Aristorenak etxera itzultzea nahi zuen bitartean, Narbarte bertan gelditzea nahi zuen. Beraz auzia konponzen ez zeukaten lan erraza.

Hirugarren bikotean Sorozabal kale garbitzailea zen eta López hegohaizea. Biek heuren papera oso ondo bete zuten, noski Sorozabalen maisutza nabarmenduz.

Hurrena egin zuten lana hiruna bertso osatzea izan zen: Bina puntu emanik erantzutea eta azken puntua emanik bertsoa osatzea.

Berriro ere binaka eta ofizioka aritu ziren hiruna bertso osatu arte: «Anatx» apai-za zen eta Izarzelai monagi-loa. Arazoazera zuten: Apai-za meza ematera joan eta ardorik ez.

Aristorena ferian asto bat saltzen ari zen zen eta Narbarte erostera joan zena, ea tratua nola egiten zuten...

Sorozabal eta Lopezek gai bera zuten. Batak bestea zein den esan behar zuen. Elkar ondo baino hobeto ezagutzen zirela zirudien.

Munduaren alde txarrak ageri

Azkenik kartzelako gaien frogatu beharra izan zuten.

Lehenik oinak jarrita bertso bat osatu behar zuten. Oinak hauek ziren: har, zehar, behar, eta Xenpelar. Eta bina bertso botatzeko gaia galdera baten bidez eman zitzaien: Nolako da zure begiek ikusten duten mundua? Gazteak gazte dira, baina esan beharra dago heuren ikusten duten mundua ez dela batere pozgarria, aditzera

eman zuten bertsoen arabera, zeren alde onak baino gehiago munduaren alde txarrak kontatzen gehiago aritu bai ziren.

Epai mahaia hauek osatzen zuten: Xabin Irastorzak, Mikel Ugaldek, Jose Mari Gabiriak, Imanol Murua bertsolariak eta Anjel Mari Peñagarikano bertsolariak, zeintzuk Xenpelar Sariatako irabazle ohiak bait dira. Bi hauek izan ziren bertsoen bidez sariak aditzera eman zituztenak eta epai mahaia eritiz sariak honela banatu ziren: Lehengo saria 30.000 peza, txapela eta trofeoa Jokin Sorozabalentzat. Bigarren saria 20.000 peza eta kopa Jon Iñaki Izarzelaiarentzat. Hirugarren saria 15.000 peza eta kopa Pablo Jose Aristorenarentzat. Eta kartzelako gaien bertsoak onenaren saria Pablo Jose Aristorenarentzat izan zen. Gai nontzeko hiru finalistek zazpi mila peza jaso zuten.

ZALDUBI

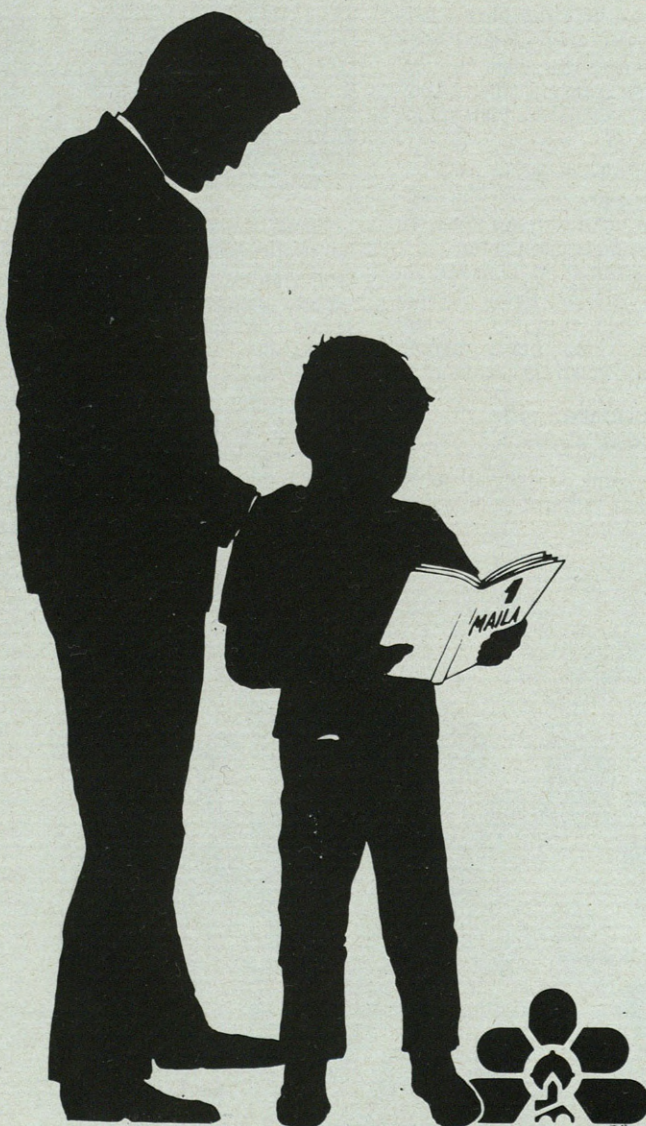
1
MAILA

Euskarari bideak
argitzeko eta
zabaltzeko, arlo
guztiera heldu dadin:
etxera zein eskolara,
lantegira zein kalera.

Horrexegatik egiten dugu
berba hain argi Bilbo
Aurrezki Kutxan, euskarari
laguntza emanda, gure
sorterri osoan erabili eta
zabaltzeko. Gure
berezko hizkuntza delako.

ARGI EGITEN DUGU BERBA, EUSKARA ARGITZEKO.

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE BILBAO
BILBO AURREZKI KUTXA

Zaldi-karreraren neguko denboraldia Sevillatik Zubietara

Datorren igandetik hasita, negu partean zaldi-karrerak izango dira Zubietan. Udako denboraldiak errekor guztiak hautsi omen zituen, bai karrera bai sarrera bai joko aldetik, eta betidanik Sevillan ospatu den neguko denboraldia 'Donostia'ra pasatu dute. Honetan Ramon Labayen alkateak zerikusi handia izan du, antza denez azken bi urteotan 150 milioi pezetara igo bait da udal hipodromoaren kapitala, eta aste honetan berrikuntza handiak estreinatu ko ditu gainera.

NEGUKO zaldi-karrerak Zubietara ekarri baldin badira udakoen arrakastagatik izan dela azpimarratu da orain arte Donostiako egunkari batetan. Hala ere, bertako kronistari frase adierazgarri samarra ihesi zitzaion zutabe berezi batetan: *«Aquí, todo se basa en el enfoque turístico del hipódromo»*.

Gisa berean, ia ziurtzat jotzen da bi urte baino gutxiagoren buruan Marbella eta Bartzelonan bi hipodromo inauguratuko direla. Eta bestalde, Sevillakoak bere instalazioak dexente hobetuko dituela dirudi, Expo-92-ri begira eta galdu duen denboraldia-ri erremediorik ipintzeko.

Hemendik aurrera beraz, gero eta diru gehiago eskatuko du Zubietako hipodromoak, zeinaren kontu Donostiako Udaletxeak egin beharko duen orain artean bezalaxe.

Burutu diren berrikuntzak direla-eta

Zubietako hipodromoa eraberritu egin da, udako denboraldia amaitu bezain laster neguko denboraldia 'Donostiara' aldatuko zela jakinda. Hondarrezko pista ez omen zegoen behar bezala, eta pista berri bat egiteari ekin zioten: 1916ko ubideak zeharo konpondu; dituen 1.500 kilometrotan barrera 10.000 tonelada hartxintzar eta harearen 3.500 zabaldu, gehi pinu zurezko hesi berri bat egin; steeple-chase delakoa-ren ibilbidea egokitu... Nork daki zenbat milioi orotara!

Jakin, zera bakarrik dakigu oraingoz diru kontuei dagokienez: espektakuluaren antolakuntzak urtean 1.500 milioi pezeta mugituko dituela; eta saritan 32 milioi eskeiniko dituela neguko denboraldi honek, horietarik ia bederatz (9) etxe komertzialen eskutik etorriko direlarik.

Babesle interesatuak: El Diario Vasco, Caja de Ahorros Municipal, Galletas Gullón, Casino Gran Kursaal, Juntas Generales de Guipúzcoa, Iberduero, Banco Exterior de España eta Patronato de los Deportes de San Sebastián.

Hipodromoaren promozio kanpaina galanta!

CATEk hipodromoaren inguruan dauztan bi mila folleto igorri dizkie Europako 'propietario' eta entrenatzaile gehieni. Ingelese, frantsesez, kastillanoz eta euskaraz argitaratuak. Argazkiak a-todo-kolorrean, hipodromoaren historia, Ramon Labayen alkatearen gutun pertsonala, Donostiako folleto turistikoa, denboraldi berria iragartzen duen kartela eta egitaraua.

Bere aldetik, Sociedad Hipódromo de San Sebastián delakoak beste ehun egitarau bidali ditu gutxienez Frantziako entrenamentuko zortzi zentrutara, 48 karreraren kondizio teknikoaren berri emanaz.

Noizko portu sportibo-maritimoa Donostiarako? Noizko formula-lerako zirkuitoa? Noizko Carolina eta Estefania printzesak Donostia-Monacon?

Gorka ARRESE

erronka barik

Iratzarriko ote da Bidasoa?

ATLETICO de Madrid historikoak eskubaloiko liga txapela eskuratu ahal izateko aukera galdu zuen joan den igandean, etxean Tecnisan alikantetarren aurka 14-15 galtzean. Bi taldeentzat ezinbestekoa suertatzen zen irabaztea, eta madrildarrak faboritotzat jotzen ziren arren, matxaren lehendabiziko denboraldiaren amaierarako aurrea hartu zioten Tecnisanekoek, bigarrenean areagotzeko, azkenen aldeko madrildarren sprinak ezertarako balio izan ez zuelarik. Honekin bost partidu galdu ditu Atletico de Madrid eskubalo taldeak aurtengo denboraldian, bere Grupo Par-ean laugarren amaituz.

BAINA ez zen horretan bakarrik geratu Atletico de Madrid taldearen porrota, ezen matx honetan, Cecilio Alonso, bere jokalaririk nabarmenena —eta baita akaso seleziokoa— berriro ere lesionaturik kausitu bait zen, eskubaloia uzteko egoeran ez baldin badago, dike-sekoan lehen igarozituen hilabeteilabetei beste zortzi gehiago gehituko zaizkie-eta gutxienez. Esamesak haizutu dira dagoeneko: talde koltxoneroko klubeko futboleroek eskubaloia beren organigramatik desagertzea zedin nahi ei bazuten, orain kontuak errezagotzen ari zaizkiela ematen du. Madrilen ere ez du Historiak barkatzen!

BIDASOAK, nahiz eta azkenengotan txapel samar diharduen, ligako txapelaren erdiesteko lekutxo egin du beste bost talderekin batera: Bartzelona, Granollers, Tecnisan, Teko eta Cajamadrid. Faborittoa, faborittoa Bartzelona da. Baina denetarik gerta daiteke logikak baino jokoak bakarrik erabakitzen duen kirolaren munduan. Juantxo Villareal-en azken deklarazioak honokoak izan dira: «Ez dugu gaizki jokatu, ezin esan bait daiteke sikiera jokatu dugunik ere».

G.A.

ARGIA LEHIAKETA (5)

Lehiaketarekin aurrera, aste honetan, galdera honi erantzun beharko diozue:

Euroizquierda delako taldean zeintzuk biltzen dira?

Erantzun argi eta garbia zenbaki honetan bertan aurkitu ahalko duzu ondo bilatuz gero.

Lehiaketa honek dirauen bitartean, egindako galderei erantzun zuzena emandakoen artean **Gabriel Arestiren Lanak** eta **ARGIA aldizkariaren harpidetza 1987rako** zozketatuko dira. Sari horietaz gain **Euskal Kulturaren Urtekaria 1986** ere eskuratu ahal izango dute beste bost lagunek, txost egin ondoren tokatuz gero, noski.

ERANTZUNA.....

Izen-deiturak.....

Helbidea.....

Telf.....

ARGIA lehiaketa: Ametzagaña 19 behea. DONOSTIA 20012 / 1129 zbk.

OPARI ON BAT, EUSKARAZKO LIBURU BAT.

Inoiz ez duzula euskarazko liburuk oparitu?
Baduzu aukerarik asko:

ipuinak, komikoak, noelak,
kultur - gaiak ... Egin ezazu aproba!
Asmatu egingo duzu.

Irakurri EUSKARAZ
Orri orri Egunez Egun

EUSKO JAURLARITZA

Kultura eta Turismo Saila
Euskarazko Arazoetarako Zuzendaritza

Inutil baten partetikan

«Politikaz ez dut ezertxo nahi»
esaten duzu indarrez,
zure «Bihotza» (zulo beltz hori)
beterik duzu gezurrez;
etsaiarekin bat eginikan
Bilbo bertan zinen parrez,
zure «laguntza» jende horrekin
ez da konprenitzen errez,
Euskaltzaindia ere betetzen
hasi omen da zakurrez.

Euskal kultura edo euskera
helburutzat duzula hartu,
hitz horiekin herri xehea
sinistutzera behartu;
jesus maria, pipertxo hori
nolatan leike baztartu?
Zuk helburutzat duzu euskera
al den azkarren zapuztu,
kultura, euskera eta Euskadi
itsuki lurpean sartu.

«Herriarentzat nire bizitza
prest emateko ez nago»,
eskerrikasko, bainan horixe
aspaldin esana dago;
etsaiarekin lagun haundia
egina zinen lehenago
Herriarentzat bizitze hori
esan ezazu garbigo,
bere kontura nahi zendukela
gero eta hobeago.

ETArrak omen gara, zuretzat,
alper eta inutillak,
total, bizitza ematean ez
gerade izan abillak.
Hizkuntza, Euskadi, askatasuna
ai betiko maratillak!!
Lan gogor hori onartzen dute
jende jator ta umillak,
hori gaberik non zeundekete
zu bezelako zirtzillak.

Aizu ipurdi-garbitzailea
entzun ondo lehenbiziko,
zu, Felipe ta guztien kontra
euskera dela biziko;
euskal legedi berri bat azkar
dugula erakutsiko,
unibertsitatea dohainik
denontzat dela haziko,
Herriak eta kulturak hola
dutela irabaziko.

Bertso hauekin nahi nukeena
—gauzatxo bat bakarrikan—
egun haundia datorrenean
zu egotea zutikan;
akaso zure barren horretan
zenuen sinisturikan
zure hitz ustel hoiekin inor
zegola engainaturikan?
Agur iraultzaile bat zuretzat
inutillen partetikan.

AITONA

LONDONEN BUELTAKA

Azken bolada honetan jende de-
xente doa Londonera, ingelesa ikas-
tearen aitzekiz jakin ezazu zertara.
Horietako bat, Gasteiztarra bera,
sartzen omen da han tipikoak diren
bi pisutako autobus horietako bate-
tara eta esertzera joandakoan dena
jendez lepo zegoela konturatzen da:

— Nik ere zorte txarra izan behar!
— pentsatzen omen zuen—. Ordu er-
diko bidaia egin behar dut eta pasi-
loan ere ez dago lekurik.

Bada, irteera-atearen ondoan ze-
gon barra bati heldu eta hantxe gel-
di-geldi.

Halako batetan, pika-pika hurbil-
tzen zaio eta:

— Sorry, zertan zaude hor barrari
lotuta? Zoaz goiko pisura eta han
nahikoa leku baduzu esertzeko.

— Hor goian?

— Yes, motel, segi gora!

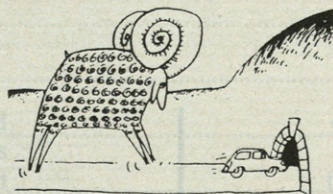
Poliki-poliki eskilarak igotzen has-
ten da.

— Ez naiz ba ni gehiegi fio ingeles
zikin horietaz. Ez dakit, ez dakit...

Baina, bigarren pisuan burua sar-
tu orduko hantxe doa ziztu bizian
eskileretatik behera.

— Baina zer duzu hain azkar jais-
teko? —galdetzen dio pikak.

— Jodej Goiko autobusa txoferik
gabe dihoa.

CANARIASETAKO HOTELEAN

Urrian lagun batzu Canariasetan
egon ziren ezkontza ondorengo bi-
daia eginez eta bere hotelean gerta-
tutako kasu hau kontatu zidaten.
Egun batetan hoteleko zuzendariak
bertako bezerorik garrantzitsuene-
takoa zen mexicotar bati deitzen
omen dio eta:

— Ramirez jauna! Biziki sentitzen
dut esan beharrean nagoena, baina
nire hoteletik bota egin behar zaitut.

— Ni bota zure hoteletik? Baina
hori ezin liteke! Ni zure bezerorik
onena naiz eta!

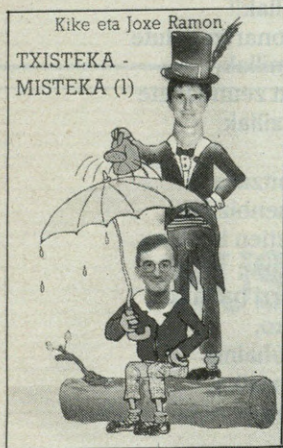
— Bai, baina hoteleko beste beze-
ro guztiak kexu dira zurekin.

— Nirekin? Zer dela eta?

— Igerilekuan pixa egiten omen
duzu.

— Baita beste guztiak ere! Joño!
Horixe besterik ez zitzaigun falta!

— Bai, baina ez tranpolinetik!

Kike eta Joxe Ramon
TXISTEKA -
MISTEKA (1)

Joxe Ramon
- MISTEKA (2)

«Txisteka-Misteka», txisteak entzunez gozatzeko

Kalean daukazu dagoeneko ARGIA Egunerako
hainbat aldiz iragarritako txiste kasetea. Kasete
bikoitza, gainera. ARGIA bera izan da beraien
produtore eta IZ diskoetxea koprodutore eta
argitaratzaile. Guztiz astegin gertatzen diren bi
kasete hauetan txiste ugari topatuko duzu,
“grazioso” pare honen ahotik: Amasako Joxe
Ramon Galarraga eta ARGIA bertan “Jo... adarra”
txiste-saileko arduradun den Kike Amonarriz.

Ez galdu aukera eder hau! 500 pezeta baino ez zaizu kostako zinta bakoitza
ondoko txartela bete eta ARGIAra bidaltzen badiguzu, etxean jaso nahi
dituzula esanez. Kontrarrenboltsoz egingo dugu honen kobraketa.
Karteroarekin parre piskat egin ahal izango duzu horrela!

Izen-deiturak.....

Helbidea.....Herria.....Probintzia.....

1. kasetea.....2. kasetea.....Biak batera.....

ARGIA. Ametzagaña 19. DONOSTIA 20012

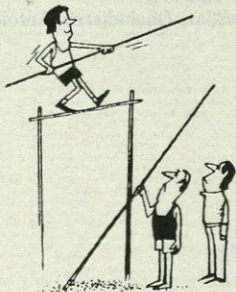
osasunaren arduraz

Sudurreko spray bat diabetikoentzat

BOSTON-EKO Unibertsitateko ikertzaileek sudurreko spray bat sortu dute diabetikoei intsulina emateko, orain artean erabiltakó teknika guztiak hankaz gora jar ditzakeen prozedura martxan jarritz. Ikerketa honetan egindako proba batean, zortzi gaixo diabetiko hiru hilabeteen metodo honekin izan ziren tratatuak, eta batek ezik odolean glukosa-mailak normal mantendu ziren. Dena den, ikertzaileek aditzera eman dute ez oraindik ere saio asko egin beharra dago sistema berri hau paziente diabetikoetan erabilgarria izan ote daitekeen ziurtatzeko, eta kasurik hoberenean ere, hiru urte beharko dira metodoa komertzializatu aurretik.

Oraingoz metodoak baditu zenbait alde txar: intsulina, detergente jakin batekin nahasi behar da, eta honek erredura-sentsazioa ekar dezake inhalatzerakoan. Prezioa ere, nahikoa garestia da, oraingoz, hamar bat aldiz erabiltzen bait da, egunean, spray hori. Bere abantaila begiratu, ordea, ikusi ahal izan da gaixo gazte zein edadetueta erabil daitekeela batetik, eta ez duela nahitaez, jatorduekin zerikusi zuzenik besterik, hauen aurretik zein atzetik erabil daitekeelarik.

Xabier AGIRRE

a ze flasha!

Ozú! Itzala

ZER nahi duk kiyo?» luzatu dizkio eskuak Doloresek gure pikoletuari, «*Penatan kantatzea ere ez ote didak utziko?*» esanaz bere kolkorako, Sakromon-teko harrian egindako zulo horietako batetan.

Izan ere argia itxaltzeko moduko itzala tokatu zaio Dolores-i. Zizpa gorriaren eta kapelokerraren itzal beltza. Pikoletorearen itzala. Bere erraietatik sortutakoaren itzal beltza. Agian, norabaitera, zeñoritoekin ibiltzearen, dotore dotore joandakoa eta hutsaren itzal beltz baino geratu ez dena.

Maderoan iltzatutakoari luzatuko dizkio eskuak Doloresek puteatzen duen itzal hori, ala ema-galdu baten lekuan utzi duen seme galdu horrek eragiten dionagatik.

Harri gainean lehortutako odolezko irudi bat ere izan zitekeen gure begietara itzala baino ez den hori. Ojala leizean marraztutako irudi bezala ere ezabatuko balitz!

«*Zer nahi duk ordea kiyo?*» dio berriro Doloresen leloak boz gero eta urratugoko batez. Hildakoak dakartza ahora konjuro biziz. «*Harriek ere ez naute pakean uzten!*».

Eta horrela jarrai dezakete zezen-plaza batetako borobiltasun mugagabeen, eternalki, korrida odoltsu horretan, Andaluzia sangratu baten lege, baldin eta tertzioz aldatzen ez bada.

Itzalak ez dira itzaltzen ipuinetan bezala interruptoreari emanda eta Erregeren erresuman eguzkia sar ez dadin daukate helburu.

«*Doloreeee, galdua dun burua!*» jarraituko du kantari itzala desagertu ez arren.

Martin ARANA

Unamuno eta euskara

ASPALDIKO gaia dut hau⁽¹⁾. Hala ere, maiz eskatzen didate mahai borobilen batean gai honetaz zer bait esateko, eta artikuluren bat idazteko ere, gaur gertatzen zaidan bezala. Gertatzen dena zera da, jaiotzen direla euskaldun berriak, gaur ere badela gai honetaz kezkatuta dagoenik, eta gehienbat Unamunoren erabilera edo maneia dela kausa: «*Unamunok aspaldi esan zuen euskara sitsak jota dagoela!*».

Argudio hau arerioarena da; errazago baitzaio izen handia duen gizon jakintsu honen asmo bat erabiltzea, bere kabuz eta gaur arrazoinak ematea baino. Eta, egia esan, don Miguel de Unamuno ez du hau merezi. Ez bere ahoan jartzen dutena gezurra delako; egia baita; baina erabilera edo manipulazio hori legezko ez delako baizik. 1901ean Bilboko Lore-jokoetan esan zituenak esan eta gero gaztelau batzuen artean sortu zuen pozaren berri izan zuenean, honelako hitzak esan zituen: «*Zuek nik esandakoaz poztu zarete, ez horren balioaz, baizik eta euskalduna den guztiari gorrotoa diozutelako!*».

NIK gaur honetaz laburpen bat egin behar dudanez, hara puntuak:

1) Egia osoa da Unamunok euskaren etorkizunaz etsi egin zuela, eta bere zen biribiltasunak bultzata, hil-kanpaiak

joaz aritu zela; honek asko mindu ginetuela euskaldunak.

2) Linguistika zientzia bezala berria da; ez zen, gainera, bere arloa. Hizkuntzak ikasi bai, egin zituen, irakurtzeko moduan, baina ez zen hizkuntzalaria. Bestalde, euskara apur bat besterik ez zuen ikasi: «*Yo he escrito poco en vascuence* —dio 1897an, 33 urte zituela, Emiliano Arriagari idazten dion eskutitz batean— *por ser su conocimiento y uso para mí adquirido y reflejo, pero he escrito algo: un saludo en prosa para el árbol de Guernica, que se publicó en la revista Euskalerría*», y algunas poesías inéditas⁽²⁾».

Euskaraz dakienak ikusiko du berez lantxo hauek zein eskasak diren.

3) Gure artean gehien aipatzen dena, 1888an, karrera amaitu eta Euskalerrian lan bila zebilenean euskarazko katedra batera egin zuen agerpena da. Azkue izan zen irabazle, eta honez gero gordeko zuela halako erresumin bat. Gertatuak gertatu, nola hartuko zuten bada Bilbon euskarazko maisu bezala hilabete batzu lehenago, bere tesian, euskarari hain bete-betean heriotza igarri ziona?

4) Norbaitek hau eta Lore-jokoetako hura gogorazten badizkigu, esan diezaiokegu don Migel honelako zorrozkeriak beste gaietaz ere berdinak idatzia dela; hara: espainolismoa, Salamanca, Gaztela, politika, Errepublikak, Jainkoa,

erlijioa, Eliza, Catalunya, gai batzu aipatzeko. Zorrotza bait zen. Etimologista handia, saiolari aparta, poeta oso ona, eta filosofia eta teologiaren inguruan zorrotz aritu zena, pentsalari aparta, eta gizon bezala xuxena, zintzoa. Eta batez ere, pentsatzen zuena zuzenki edonori arpegiratzen zion gizon betea.

HONELA, bere osotasunean, hartu behar dugu don Miguel de Unamuno, ez bestela. Alderdikeria batek eraginda edo maneiatu nahi duenak, aurkituko dio ertz franko, eta, noski, gure kasuan euskaltzaletasunaren aurka ekiteko alkagute modura erabiltzea ez da gaiztakeria besterik.

Nik neuk orain dela aste pare bat Donostian Aranguren filosofoaren inguruan eratu zen mahai borobilean parte hartzerakoan, Unamuno gai, esan nituenak partzialki hartu eta egunkari batean halako don Migelen aurkako nire jarre-ra bat salatu didate. Egia da esan nuela: «euskal idazle kaxkarra zela, politikan aldakorra, eta nobelista txarra»; egia da hala esan nuela, egia dela uste baitut. Baina beste gauza batzu ere aipatu nituen. Ez nintzen, inolatan ere, ordea, osotasunean ukakor agertu. Euskara aipatuko zuen bakararra neu izango nintzelako ustetan (eta halaxe gertatu) gai hau bi hitzetan benik esan behar nuen. Hortik kanpora, pertsonaia handia izan zen Unamuno, eta ez nion neuk hil zenetik 50. go urtebetetzean itsusikeria bat egingo.

Ez du hori merezi, eta.

Martin UGALDE

(1) *Unamuno y el vascuence*, Edit. Ekin, Buenos Aires, 1966; berrargitalpena, Ediciones Vascas, Donostia, 1979.

(2) *Euskalerría*, VI, 243 s.

(3) «Gabon abestia», Onaindiaren Antologia, 1954, 675.

Eros ezazu

ZEURE ETXEA

LAN KIDE AURREZKIAREN HIPOTEKA-KREDITU BATEZ

Etxebizitza baten beharrean bazera, edo-eta darabiltzuna eskuratu nahiez bazabiltz, oraintxe duzu garaia: Eska ezazu Hipoteka-Kreditu bat Lan Kide Aurrezkian. Egiatzko balioaren %70taraino finantzatzeko dizugu zure erosketa, interesik txikien eta baldintzarik hoberenetan. **Edo % 100taraino gure Erakundearen osoko Finantzaketa Planera biltzen bazera** eta jakina, legeak eskaintzen dituen abantaila fiskal guztiak eskuratuko dituzu.

Zatoz bisitatzera eta esaiguzu zure asmoen berri. Eta konta ezazu gurekin.

Oraintxe da garaia

CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

ETXEBIZITZA EROSI EDO BESTE BEHARRIZANETARAKO HIPOTEKAZKO KREDITUAK GURE BEZEROENTZAKO. PERTSONA FISIKO EDO JURIDIKOENTZAKO BEREN NEGOZIOTARAKO. ETXAGILEENTZAKO: HITZARMEN DESBERDINAK ERAKUNDE PUBLIKOEKIN. KONTSULTA EZAZU.

EZ GARA BAKARRAK

HORREK HOBEAK IZATERA BEHARTZEN GAITU

Gipuzkoan badago beste finantz entitaterik.

Beste lekuri, zuk non zure aurrezkiak gorde, kredituak eskatu, kontu korronteak ireki, edo beste zeinnahi gestio ekonomiko konpondu.

Ez gara bakarrak. Eta badakigu.

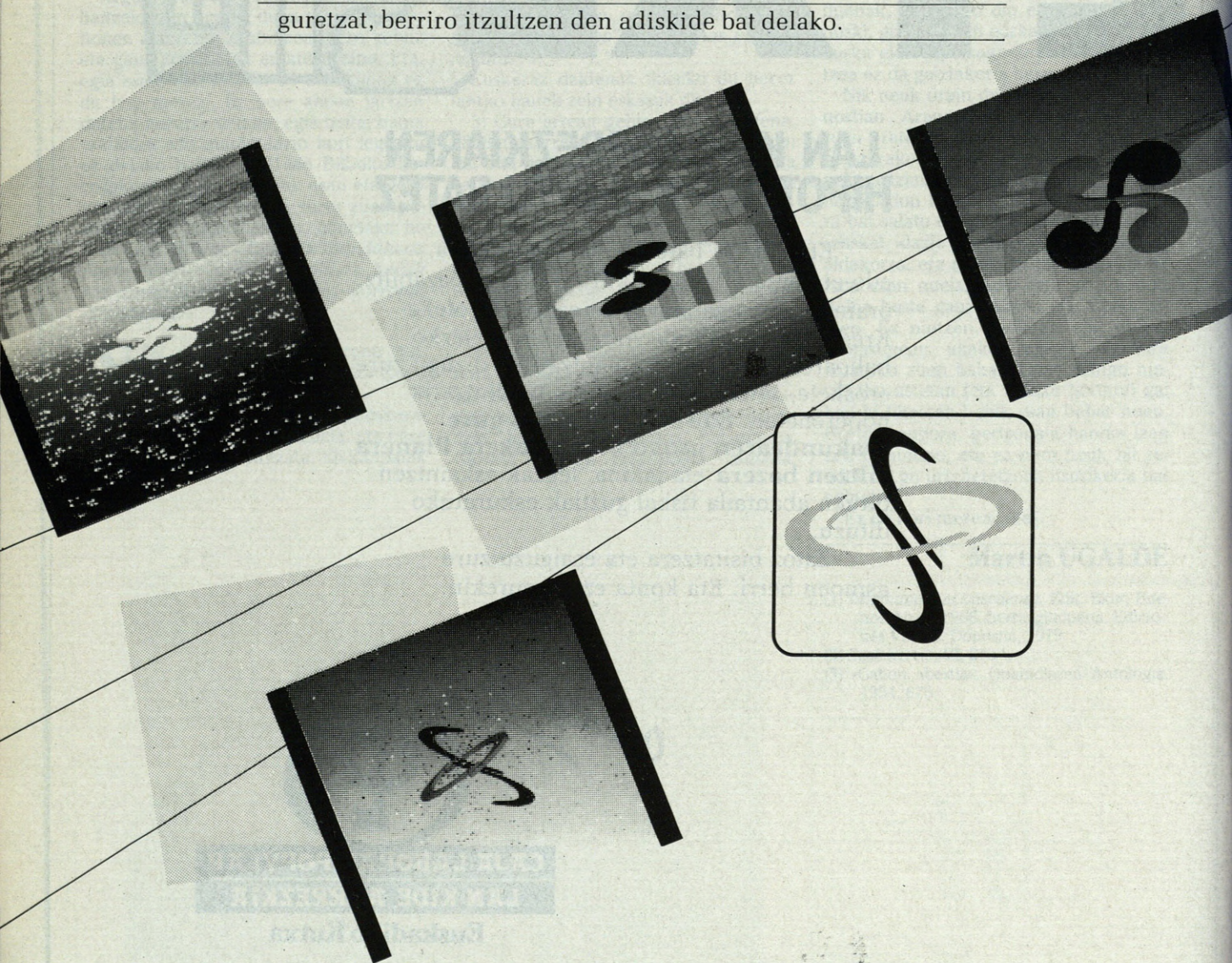
Eta badakigu ze, zuk aukera zenezakeelako, guk besteek baino hobeto lan egin behar dugula.

Eta horretantxe ari gara.

Zerbitzu berriak sortuz. Bulegoak zabalduz. Zure eguneroko bizitzan lagunduko dizuten produktuak gehituz.

Eta, guztiaren gainera, bezeroa gauzarik inportanteena delako zerbitzu-jarrera mantenduz.

Zu gabe, gu ere ez ginatekeelako izango. Eta bezero bat, guretzat, berriro itzultzen den adiskide bat delako.

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA